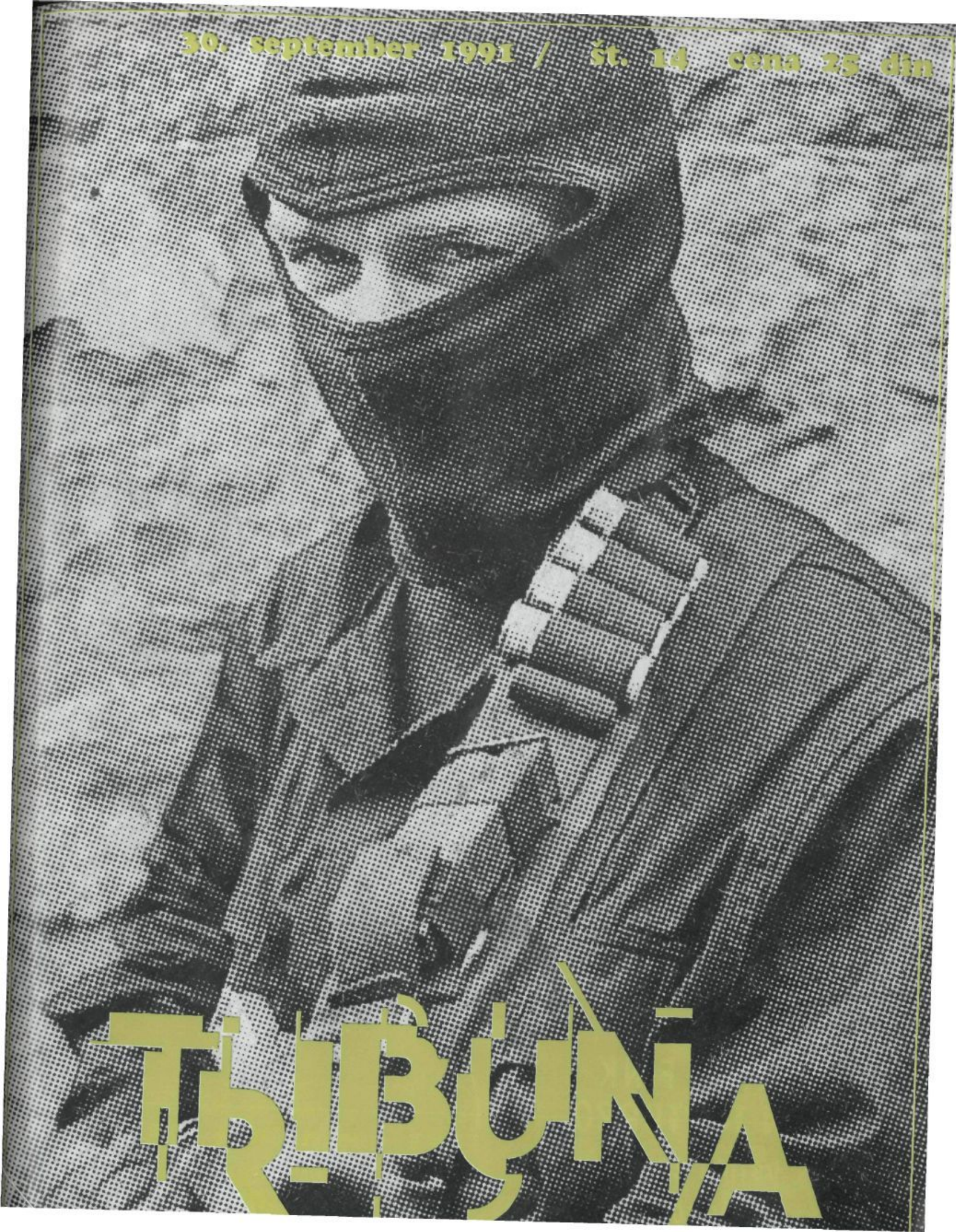
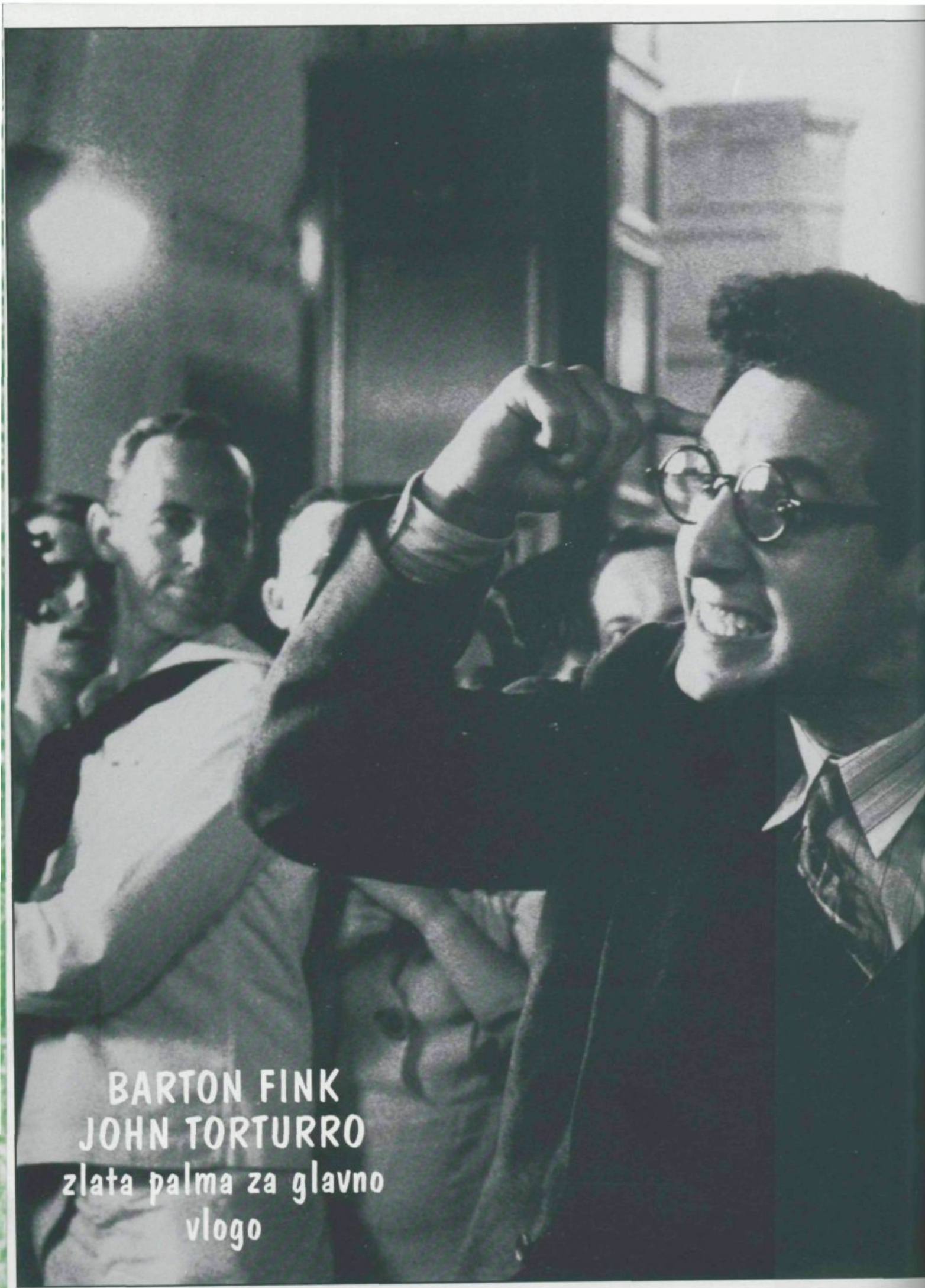

30. september 1991 / št. 14 cena 25 din

TRIBUNA

BARTON FINK
JOHN TORTURRO
zlata palma za glavno
vlogo

TRIBUNA

KAZALO

FUCK OFF AMERICA, WHEREVER YOU ARE

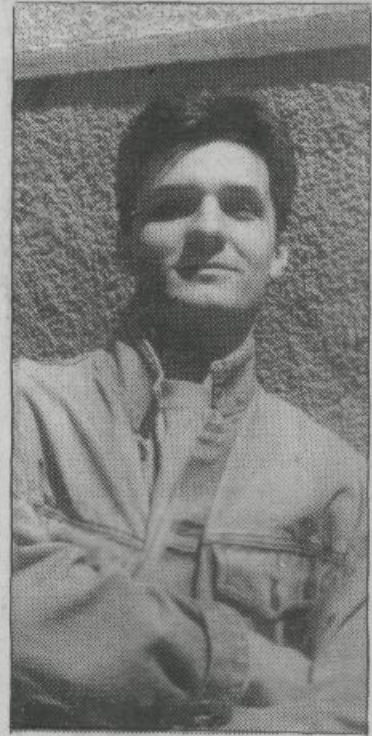
- 2 Portret:
Ante Marković
- 6 Okupacija
Bosne
- 8 Zmagovalni trio:
KBJ
- 12 Združitev ali
smrt
- 14 Oko časa
- 16 Modre čelade
- 19 Svetovni
separatizem
- 22 Intervju:
Miran Potrč, SDP
- 26 Ksenija Preželj,
ŠC: Nisem bav
bav
- 30 Feljton
- 34 Film:
Barton Fink
- 38 Gary Gray
- 40 Literatura
- 44 Pisma
- 47 Nagradna
križanka
- 48 Pismo
iz Casablance

Bolj kot se vojna kljub deklariranemu premirju na Hrvaškem zaostruje, bolj postaja očitno, da se evropska diplomacija v balkanskem kotlu enostavno ne znajde. Evropska skupnost v svoji 45-letni zgodovini ni izgradila formalnih mehanizmov skupne zunanje politike, zato je še toliko težje napovedovati končni rezultat njihove arbitraže. V mešanici De Michelisove večličnosti, Van der Broekovega obotavljanja, Genscherjeve odločnosti, Hurdove zadržanosti in Mockove naklonjenosti slovenski in hrvaški stvari ne moremo računati na enoznačen odnos do jugoslovanskega vprašanja.

Tudi zato, ker svetovni policaj in zaščitnik t.i. mladih demokracij - Združene države Amerike - premišljeno in modro molči. Verjetno Američani začetne pobude pri reševanju YU krize niso prepustili Evropejcem iz kakšnih altruističnih vzrokov. Bili so, prav tako kot Evropa, nepripravljeni, kljub napovedim njihove obveščevalne službe, da bo državljanska vojna povzročila razpad Jugoslavije. Po eni strani so ES manevrski prostor omejili (vztrajati na enotnosti, ne priznanju posameznih republik), po drugi pa so se neposredno vmešavali v jugo krizo (obisk zunanjega ministra Bakerja pred slovensko vojno, sodelovanje z vojaškimi oblastmi ob odkritju ugandskega letala z orožjem, uvoz jugoslovanskega orožja...). Zadnja Bushova izjava o nevečnosti meja posredno zadeva hrvaško-srbski spor in jo lahko, tako kot vso ameriško politiko, razlagamo dvojno. Kot namig srbski politiki, da je meje kljub vsemu moč spreminiti, vendar ne z nasilnimi sredstvi. Ali pa kot spodbudo Hrvatom in Slovencem v njihovih osamosvojitvenih naporih. S sprejetjem posebne resolucije Varnostnega sveta o Jugoslaviji je sicer bila žogica nekaj časa čez lužo. Vendar so jo Američani kmalu vrnili evropskim diplomatom. Zato je tudi Baker lažje in edini naprtil največji delež krivde na ramena Srbije in Jugoslovanske armade. Baker se pač ne pogovarja z jugo generali in samozvanimi avtonomaši. Ta umazani posel počnejo zanj Evropejci. Morebitni ameriški poseg na Balkanu bi bil dražji kot operacija Puščavski vihar, saj so pričakovani profiti minimalni.

Iz takšne perspektive gre ocenjevati tudi napovedano mirovno misijo generalnega sekretarja OZN de Cuellarja, ki mora upoštevati poleg ameriških tudi interese glasovalnega aparata - neuvrščenih. Ti s svojim nediferenciranim odnosom vztrajajo pri Jugoslaviji, ki je mrtva tvorba. Ne zmorejo pa še opraviti aktualne enačbe Jugoslavija - Srbija. Zato beograjski grafit **FUCK OFF AMERICA, WHEREVER YOU ARE** razkriva novo dimenzijo hrvaško-srbske vojne. Če je točna, bodo potrdile vesti, ki bodo v prihodnjih dneh prihajala iz "ameriške Atene".

Branko Čakarmiš

TRIBUNA je glasilo Študentske organizacije Univerze v Ljubljani. • Tisk: Tiskarna Ljudske pravice, Ljubljana. • Naslov uredništva: Kersnikova 4, 61000 Ljubljana, tel. (061) 319-496 telefax (061) 319-448. • V uredništvu dežuramo med 10. in 12. uro. • V.d. glavnega urednika: Bojan Korenini. • V.d. odgovornega urednika: Branko Čakarmiš. • Lektorica: Nives Klinc. • Cena 25 din. • Publikacija je obdavčena po 10. alineji 1. točke ter številke 8 Zakona o začasnih ukrepih o davku od prometa proizvodov in storitev (Uradni list SFRJ, št 4/91). • Naslednja številka izide 14. oktobra 1991.

V uredništvu Tribune ali pri Tribuninih kolporterjih na fakultetah lahko študentje s indeksom kupijo Tribuno po ceni 5 dinarjev.

Ante Marković

SIZIF JANUSOVIM

Marković proti Joviću

Čeprav se je Jugoslavija znašla v položaju, ko proizvede dnevno mnogo več zgodovine, kot smo jo sposobni registrirati, kaj šele prežvečiti ali celo prebaviti, in se nam zato začetek leta 1989 zdi meglena, a mirna zgodovina, je jasen pogled nazaj neizbežen. Takrat se je namreč za razbeljen, a kljub temu vabljev premierski stolček spopadla dvojica, ki je kasneje po svojih najboljših (ne)močeh jugoslovansko hišo spremenila v balkansko krčmo - Ante Marković in Borisav Jović. Šlo je za pravo kvazikomunistično intrigantsko igrice, v kateri so kriteriji zelo jasno nejasni, pravila »catch as catch can« pa čudežno usklajena s famoznim republiškim ključem in moralno-politično čistoto. Kot dodatno merilo za novega krmarja se je ob še vedno prisotnem titoističnem jugoslovanstvu pojavila reformska usmerjenost (pri čemer je bilo natančnejše pojmovanje reformizma zavito v temo) kot porok za rešitev nasedle ladje. In v taki godlji je nekoliko presenetljivo priplaval na vrh Ante Marković, preverjeni Jugoslovčan iz časov hrvaške pomladi koncem šestdesetih in v začetku sedemdesetih let, ter hkrati dovolj uspešen predsednik hrvaške vlade v zgodnjih osemdesetih predvsem pri reševanju hude dolžniške krize. Tako se je začela Sizifova pot nepopoljšljivega trmoglavca, neomajnega Jugoslovana

Z OBRAZOM

in večnega optimista brez razloga. Ocene svetovnih agencij ob njegovi izvolitvi so bile ugodne, predstavljali so ga kot liberalnega ekonomista in umirjenega radikalca neizmerne delovne energije, človeka, ki pozna tržno ekonomijo, pomen izvozne usmerjenosti in integralnega tržišča. Markovičeva besedna glazura, kakršno poznamo danes, je novejšega datuma. Dobro se namreč še spomnim njegovega nastopnega govora, ko je churcillovsko obljubljal znoj in solze. Pri tem pa je ob vsej spoštovanju vredni realnosti pozabil na kri, za katero tudi sam nosi nemajhen del odgovornosti.

»Jugo-thatcherizem«

Ko je cenjeni ekonomski analitik Drago Buvač na začetku Markovičevega mandata s simpatijami sprejemal premierove prve ukrepe, mu je zaželel, da bi stopal po poti liberalne ekonomije Margaret Thatcher. Vendar pa se je takoj, ko je bil ustvarjen večstrankarski sistem kot predpogoj za resnično tržno gospodarjenje, pokazalo, da je jugoslovanska zgodovinska, nacionalna, civilizacijska in vsaka druga različnost nepremostljiva ovira ne samo za politično pač pa tudi ekonomsko jugoslovansko enotnost. Ko se je izkazalo, da so ustaši in četniki bolj živi kot partizani, je bilo z Markovičem konec, pri čemer se je poskus z

lastno jugo-stranko sprevergel v kronsko napako, ki so mu jo očitali tako »zahodnjaki« kot »vzhodnjaki«. Medtem ko je predsednik vlade kot papagaj ponavljal lepo doneče besede o enotnosti in pretoku blaga, kapitala in delovne sile, je Srbija ob zgolj deklarativnem nestrinjanju zveznih izvršnih oblasti (ne)uspešno blokirala slovensko gospodarstvo. Ob tem in mnogih podobnih primerih je hrvaški Jugoslovčan zatiskal oči, varal sebe, nas in svet ter nas z nekaterimi lanskimi nerealnimi ekonomskimi potezami (kot je na primer trdni tečaj dinarja in njegova konvertibilnost oziroma bančna zamenljivost za tujo valuto) za trenutek celo preslepil, da smo verjeli, da lahko v nedogled živimo bolje, kot si zaslužimo. Bumerang, ki je zadel v prazno, se je seveda vrnil in nas treščil v glavo. V tem trenutku je Marković začel drugi polčas svoje veličastne prevarantske igre z vztrajnim ponavljanjem, da je zmanjkalo bencina, ko je bilo že vsem jasno, da je motor, ki ga je mehanik-šarlatan začasno usposobil, dokončno »fuč«. Pa ne le zato, ker je na njem preizkušalo svoje (ne)sposobnosti šest voznikov brez izpita, pač pa tudi zato, ker jim je lastnik to dovolil.

Kot že rečeno, je Markovičev voz začel dokončno drseti navzdol po ustanovitvi njegove stranke oziroma Zveze reformskih sil. Srbi so ustanovitev stranke po že izvedenih volitvah v Sloveniji in na Hrvaškem (še posebej pa njegov programski govor na zgodovinski Kozari) sprejeli kot pretkano potezo političnega lisjaka, ki poskuša po zmagi »separatistov« in »desničarjev« na zahodu države njihov vpliv in politiko pod dežnikom jugoslovanstva poceni prodati še na vzhodu. Poleg vzhodnojugoslovanskih kritik na račun izčrpavanja srbskega gospodarstva (seveda so podobne obtožbe prihajale tudi iz razvitejšega dela nekdanje Jugoslavije), so mu Šešelj in drugi očitali, da je omogočil oboroževanje Hrvaške, kar je po njihovem mnenju danes privedlo do prelivanja krvi. Skratka, podobne obtožbe z diametralno različnih pozicij. Če pa mimogrede poskušamo še s svojega stališča nekoliko hipotetično in brez zadostnih argumentov odkriti, zakaj je prišlo do prelivanja krvi oziroma odkritje srbsko-vojaške agresije na Hrvaško prav v tem trenutku, se zdi verjetnejši razlog ocena, da so po neuspešni blokadi Mesičeve izvolitve kar tri ključna državna mesta v rokah Hrvatov (Mesič, Marković, vprašljivi Lončar, pri čemer Kadijevića kot s krvjo zapriseženega vojaka ne štejem), kar bi utegnulo, če ne drugega, vsaj zavreti memorandumski načrt.

Nemoč pred generali

Potrjeno je bilo (kar zveni samo na prvi pogled paradoksalno) vizionarstvo Mikuličeve predhodnice, danes skoraj pozabljene Milke Planinc, ki je po Prvi konferenci ZKJ opozorila na nevarnost ponovnega vmešanja partije starega kova v gospodarski in politični sistem, kar bi pomenilo dvovladje in izredno stanje, to pa bi, kot kaže izkušnje v svetu, onemogočilo demokratične reforme. Nekaj podobnega, čeprav v skrajno trdi generalski varianti, se danes dogaja, pri čemer je polarizacija večstranska, najbolj realna (to je vojaška) moč pa je v rokah civilnih in uniformiranih srbokomunističnih veljakov, ki se poleg odgovornosti za vojaški puč ne bodo mogli izogniti svojemu velikemu deležu krivde za ekonomsko-fiskalni kaos. Epizode s tiskanjem inflatornega denarja v topčiderski tiskarni in vdoru v primarni emisijski sistem so samo vrh ledene gore in najbolj eklatanten dokaz upravičenosti bojazni nekdanje jugoslovanske »čokoladne lady«. Ne moremo sicer reči, da se Marković tovrstne nevarnosti ni zavedal, vsekakor pa jo je poskušal minimalizirati na povsem napačen način. Panjugoslovansko slepomišljenje, ko je že postalo jasno, da Jugoslavije ni več, je bilo, kot sem že omenil, samo voda na mlin tistim, ki so se samovoljno razglasili za edine dediče mrtve države in pod krinko zaščite ogroženih začeli vojno.

Markoviću se je konec koncev zgodilo nekaj podobnega kot Gorbačovu - po njem so udarili ljudje iz lastnega kabineta, ki jih je na to mesto sam postavil. Toda, medtem ko je sovjetski voditelj uspel izkoristiti neuspeh vojaški puč za marginalizacijo konservativcev, se je Marković, namesto da bi se oprl na demokratične sile, vdano zaklinjal imaginarnemu jugoslovanstvu, podkrepljenemu z lastno anahronistično stranko, ki je bila povsod poražena še rped

začetkom volitev. Upam si celo drzno trditi, da je imela še en negativen stranski učinek (ne glede na srbo-črnogorske očitke): bila je odskočna deska za reinkarnacijo trdokožnih generalov posebnega kova v okviru ZK - Gibanja za Jugoslavijo. Mamula, Mirković in njima podobni so pod plaščem jugoslovanstva in socializma drugačnega tipa (spomnimo se, da je tudi Marković na začetku svojega mandata govoril o »novem socializmu«) pošiljali zastrupljene strelice proti neposlušnim republikam. V trenutku, ko je spregovorila sila, sta bila Markovičev molk ali (ne)namerno odvrčanje pozornosti z nebuloznimi domislicami in izmišljijami ravno tako zgovorna kot bi bila najbolj odkrita podpora senilnim, a še kako nevarnim ljudem z epoletami. V taki situaciji je Marković samo še potrdil napako, kot je pristal na vlogo marionete v rokah velikosrbske mašinerije in si povrh vsega še umazal roke s krvjo v Sloveniji, še bolj pa v »njegovi« Hrvaški. Vse, kar je storil kasneje z najmanj desetmesečno zamudo, je bil zgolj obupen poskus obešenca v lastnem sadovnjaku, da reši vsaj svojo čast, če že življenja ne more, in dokaz več, da obešenci ne držijo jezika za zobmi. Toda Marković ne bi bil to, kar je, če ne bi naredil še ene poteze političnega klovna - ekvilibrista: še vedno sedi za isto mizo z ljudmi, od katerih je zahteval, da odsdtopijo. Kljub vsemu torej še ni spoznal, da je današnja »jugoslovanska« politika politika »aut-aut« in da nadaljnje vztrajanje že presega vse mere tolerance do te stopnje, da se zdi znana kavarniška definicija politike tako nedolžna, kot bi jo izrekel župnik s prižnice.

Slepota marionete

Zato so kot farsa izzvenele njegove besede pred dobrim tednom: »To, kar se dogaja na Hrvaškem, je že dolgo totalna vojna proti eni izmed naših republik. Uničena so naselja, komunikacije, cele pokrajine, ljudi se hladnokrvno mori. In to počne armada, ki se imenuje ljudska.« Tudi v povsem brezupnem položaju ostaja »naš trener« edini človek na Balkanu, ki se smeje (prikrito, a dovolj zgovorno), ko drugim ledeni kri v žilah. In dodaja: »Če bi ZIS prenovili v sodelovanju s skupščinskima zboroma in vsemi republikami (?!, op.p.), bi bila njegova sestava po mojem mnenju usklajena z družbenimi spremembami in sedanjimi odnosi v državi, z ustrezno zastopanostjo, družbeno in strokovno usmeritvijo ter operativnostjo pa bi dobil pravi mandat vseh odločujočih dejavnikov in vso pravico, da prevzema ter učinkovito in odgovorno izpolnjuje obveznosti in naloge, ki izhajajo iz njegovega položaja in funkcij, še zlasti v prehodnem obdobju do sklenitve dogovora o prihodnjih odnosih.« Vsak komentar je seveda odveč. Po drugi strani je prav tako res, da je pat pozicija, v kateri se je znašel premier, nerešljiva, saj bi bila vsaka njegova poteza (razen zadnje) v tem trenutku napačna. Za razliko od šaha se lahko konča le s porazom, vztrajanje na šahovnici pa lahko prinese samo še bolj tragičen konec.

Neizbežnost usode

Čeprav je Marković obrnil ploščo, se ne more več rešiti. Kot zapriseženi Jugoslovan je bil v Srbiji in Črni gori že davno ožigasan kot novi Tito ter kasneje kot Tuđmanov in

Mesičev pion, kar je v rangu psovka v tem okolju približno izenačeno z ustašem, kot Kadijevičev in Adžićev kompanjon pa je bil okronan za glavnega izdajalca svojega naroda.

Skrhana naveza Marković - JLA

Zahteve po Kadijevičevem odstopu (ne glede na to, kako resno so bile mišljene) so samo dokaz več, da je Marković v hudih škripcih. Spomnimo se samo, kako je s spretnim političnim manevriranjem pred dvema letoma »podaljšal« mandata svojemu glavnemu ministru in kako je v trenutku, ko se je začela vlada prvič resneje majati, skupaj s Kadijevičem obiskal Vojaški institut in pokazal primerno zanimanje za projekt novega nadzvočnega letala. Mimogrede povedano, poleg Gračanina sta Veljko in Ante edina prava partizana v vladi, medtem ko so vsi drugi, kot bi zapisal Aleksandar Tijanić, zgolj »rezervni oficirji iz Bileće«. Prav tako drži teza, da so tudi dobri odnosi s takrat še vedno dokaj koherentno JLA Markoviću pomagali v boju za položaj ministrskega predsednika. Zanimivo se je tudi spomniti, kako je Marković že na prvi seji svojega kabineta domače in tuje novinarje šarmiral z neznosno lahkostjo smehljanja in »duhovitimi« opazkami, kot je bila na primer prošnja, namenjena prijatelju Veljku Kadijeviču, naj na prihodnje seje vlade prihaja v civilni obleki ter na ta način zadovoljil tudi tiste, ki so se zavzemali za to, da bi bil obrambni minister civilna in ne vojaška oseba.

Če je bilo pred slovensko in hrvaško vojno mogoče vsaj delno še razumeti njegove grožnje, češ moj odhod bi pomenil razpad Jugoslavije (kar je bilo zlasti v svetu sprejeto kot suho zlato), je danes tudi glede tega z Markovićem ali brez njega vse jasno. Čeprav je Božo Marendić, zvezni minister s Hrvaške, ki je medtem Markovića že zapustil, še nedolgo tega izjavljal »Marković ali državljanska vojna«, vidimo, da je oboje še kako združljivo.

Noži v hrbet

Markoviću pa ni zabil noža v hrbet samo general Kadijevič, pač pa tudi drugi srbski člani vlade. Medtem ko so mu najprej slovenski, nato pa še hrvaški ministri hrbet samo obrnili, je podpredsednik Aleksandar Mitrović igral perfidno umazano igro. Najprej je pred volitvami v Kninu agitiral za svojega šefa, tako da so mu srbski mediji nalepili etiketo novodobnega Vuka Brankovića, le nekaj mesecev zatem pa je za premierovim hrbtom skupaj s Kadijevičem poskrbel za sovjetsko-velikosrbsko oboroževalno navezo. Marković je bil resda ravnotežna sila med pregretimi nacionalnimi liderji, vendar pa je cena, ki jo danes plačujemo za njegovo balansiranje na žici nad prepadom, mnogo višja, kot je v Jajce zagledani premier kot izkušen politik smel dopustiti. Vsem je jasno, da Marković ni padel (vsaj de facto) zaradi ekonomskega neuspeha, pač pa zaradi realnega odnosa političnih sil, ki na tem delu Balkana pomeni odnos med prevladujočo silo in manjkajočim razumom. Res pa je, da je Ante svojevrsten fenomen - vsi

so proti njemu, on pa, vsaj formalno, ostaja na vrhu. Velik problem pa bo nastal po koncu mandata (če ga bo seveda dočakal), ko bo na lastni koži občutil, da njegove Jugoslavije ni več in ga nikjer ne marajo. Vsi so ga proglasili za izdajalci, tako tisti s petokrako kot oni s šahovnico in mrtvaško glavo, da o tistih z grbom, katerega pomena še nisem uspel razvozlati, niti ne govorimo. Ostal bo torej v hišnem priporu s svojimi utopičnimi sanjarijami, ki jih je gradil in rušil hkrati.

Pogubno vztrajanje v pogubi

Brème postaja vse težje. Cilj je vse bolj oddaljen, dno brezna kruta realnost, boj z donkihotskimi mlini na veter pa njegova prostovoljna usoda. Tudi če bi odstopil danes, bi bilo prepozno. Vendar pa bi njegov odhod vseeno pomenil olajšanje. Potem, ko smo ostali brez države (hvala bogu, bi lahko rekli, če ...) bi se znebili še poslednjega Jugoslovana, ki nas je oropal iluzij, da bi jih lahko nadomestil s svojimi, še bolj oddaljenimi in utopičnimi. Včasih je pač potrebno več poguma za odhod kot vztrajanje v pogubi. Samo nasmeh je vedno bolj grenak...

Simon Bizjak

OKUPACIJA HERCEGOVINE

V Bosni in Hercegovini raste nezaupanje do JA še posebno po zadnjih premikih rezervistov iz Črne gore. Gre za pripadnike titograjskega in užiškega korpusa, ki so v BiH prišli nenapovedano, tako da je to potezo večina prebivalcev Hercegovine razumela kot provokacijo, govori pa se tudi o »nasilni okupaciji«. Razlog več za nezadovoljstvo je tudi obnašanje rezervistov, ki je nasilno in nesramno, bile pa so že tudi tatvine in razbijanje izložb zasebnih prodajaln, katerih lastniki so Muslimani in Hrvati.

No, začnimo zgodbo na začetku. V zgodnjih jutranjih urah 20. septembra so prispele v vzhodno Hercegovino dolge kolone vojaških in civilnih vozil iz Črne gore. Občinska oblast v Mostarju in drugih mestih ni bila obveščena o premikih, rezervisti pa so storili vse, da bi prebivalci občutili strah, in z negotovostjo pričakujejo nadaljnje dogodke. Priče trdijo, da so nekateri rezervisti izzivali prebivalce, kazali tri prste, na vojaških vozilih in civilnih avtobusih so vihrale zastave s štirimi ciriličnimi S-ji. Nekateri rezervisti, ponekod cele enote, so izropali sadovnjake, vrtove in vinograde.

Nepričakovni "gostje"

Najbolj vroče je v centralni Herce-

govini, kjer je iz smeri vzhodne Hercegovine prišlo veliko rezervistov. Čeprav so nekateri oficirji izjavljali, da ni razlogov za vznemirjenost in strah, so se domačini postavili v bran. Naloga vojske je bila baje zavarovanje letališča v Mostarju. Številna mostarska podjetja so z delom prekinila, ulice so bile prazne, mnogi so razmišljali o preselitvi celotnih družin (kar se je kasneje tudi uresničilo). Položaj je bil napet tudi v Čapljini (kjer je večina prebivalcev Hrvatov), kjer so vojno kolono zaustavili na barikadah. Radio Sarajevo je poročal, da se je večina vojske v okolici Stolca razbežala po vinogradih in ob streljih veselo obirala vinograde. Avtobusi, ki so pripeljali rezerviste, so se vrnili prazni. Po ukazu predsedstva BiH so

na celotnem področju republike mobilizirali rezervni sestav policije.

V Višegradu je skupina meščanov muslimanske narodnosti onemogočila prehod vojaški enoti, ki je iz smeri Titovega Užica potovala v neznanost. Veliko dvoma je vnesla novica, da o morebitni nameri rezervistov - zavarovanje mostarskega letališča - tamkajšnje poveljstvo garnizije ni imelo pojma.

Takoj je reagiralo tudi bosensko predsedstvo, ki je med drugim ugotovilo, da je "Bosna in Hercegovina odločena, kar je tudi v interesu njenih državljanov, ostati izven akutalnih vojaških spopadov na Hrvaškem." V tem smislu je predsedstvo zadolžilo tri člane, naj v Beogradu izposlujejo umik oborožene kolone črnogorskih rezervistov z ozemlja BiH. Predsedstvo je od pristojnih vojaških organov tudi zahtevalo, naj izvedejo mobilizacijo enot teritorialne obrambe na celotnem ozemlju BiH.

Sicer pa je dan pred tem predsedstvo sprejelo sklep o nepošiljanju rekrutov iz BiH v JA vse dotlej, dokler ne bo doseženo učinkovito premirje na vseh bojiščih. "Če JA javno izjavi, da vojakov iz BiH ne bo pošiljala v krizna žarišča, je predsedstvo pripravljeno odločitev spremeniti", piše v sporočilu s seje.

Drugi dan okupacije

Vrnimo se v Hercegovino. V Mostarju so bile drugega dne okupacije številne trgovine s prehrabnenimi proizvodi povsem izpraznjene, v številnih bankah je zmanjkalo gotovine, tako da je Jugobanka izplačevala samo tisoč dinarjev na ček. V Mostarju je zavaladala torej prava vojna psihoza, kar najbolje potrjuje podatek, da so mnogi lastniki deviz le-te dvigovali z računov po tečaju 1:13. Prebivalci so bežali z domov, o tamkajšnjem razpoloženju ljudi pa govori tudi izjava enega izmed ubežnikov: "To je okupacija in nikakor drugače si ne morem razložiti prisotnost tako številnih enot iz Črne Gore in Srbije. Vse dokler

ne gredo domov, tukaj ne bo mira, imeli bomo nočne straže, otroke in ženske pa bomo spravili v varnejše kraje."

V zvezi s temi dogodki se je oglasil tudi Jerko Doko, bosenski obrambni minister, ki je ultimativno zahteval vrnitev teh enot. "Če do tega ne pride, bomo zahtevali oborožitev enot teritorialne obrambe s tega področja, s čimer bi se ustvarilo ravnotežje miru. Med uvoženimi rezervisti vlada popolna anarhija, ni poslušajo niti svojih nadrejenih, pa tudi regularne enote jim ne morejo priti do živega. Stališče naše vlade je, da je BiH suverena, vendar ne morejo uporabljati naših letališč za bombardiranje sosednje Hrvaške. S tem smo tudi mi kot republika v vojni. Ne moremo in ne smemo dovoliti, da bi se mostarsko letališče uporabljalo v te namene."

Maltretiranje po črnogorsko

Krizna področja v Hercegovini so polna vojakov in novinarjev. Slednji so vendarle najtežje. Rezervisti iz Srbije in Črne Gore so maltretirali ekipo TV Sarajevo, novinarje Radia Sarajevo in Oslobođenja. Vendar se niso ustavili pri tem: razorožili so redno patrolo mostarske policije, malo je manjkalo, pa bi nastradala tudi vladna delegacija. O tem govori izjava podpredsednika BiH vlade dr. Rusmira Mahmutćehajića po vrnitvi iz kriznih področij: "Vtisi so hujši, kot smo pričakovali. Videli smo izjemno visoko stopnjo vznemirjenosti med ljudmi, ki so do sedaj živeli v miru z regularnimi enotami JLA. Rezervisti so ta mir s svojim nespodobnim obnašanjem skalili. Njihovo nasilniško obnašanje je naša delegacija občutila na lastni koži. Obnašali so se izredno nesramno in arogantno, nas žalili in grozili z uprejenimi puškami. Vračamo se v pričanju, da so razlogi za strah tamkajšnjih ljudi povsem utemeljeni. Obstaja tudi realna nevarnost, da se regularne enote JLA poistovetijo s temi rezervisti in njihovimi postopki."

Rasim Kadić razglasa črnogorske rezerviste za pijano bando

Srb Karadžić, Miloševićeva tretja roka, jih pozdravlja

Meja na Neretvi

Srbska demokratska stranka iz Mostarja nima nič proti povečani prisotnosti vojakov v BiH. Tako je predsednik lokalne podružnice SDS Mihić dejal, da želi mejo postaviti na Neretvi, ker to intimno želi tudi srbski narod. Istega dne so Vukašinu Grahovcu, predsedniku SDS v Neumu podtaknili eksploziv v avtomobil.

Oglasil se je tudi titograjski korpus in obtožil sarajevsko televizijo in radio, da zavajajo javnost v zvezi z obnašanjem črnogorskih rezervistov. Trdijo, da so se črnogorski vojaki obnašali korektno, vendar so jih žalili s proustaškimi izrazi in simboli ter jo

Izetbegović je med več ognji

imenovali za okupatorsko in četniško. Vendar je ta izjava v nasprotju z mnenji nekaterih vodilnih v titograjski garniziji, ki so prav tako obsodili postopke rezervistov.

Kakor koli že, rezervisti so še vedno v BiH. Kje lahko iščemo ozadje teh dogodkov? Zakaj je vojska okupirala celotno levo obalo Neretve? Dobro se je spomniti, da so pred dvema tedni na tem področju razglasili "SAO Hercegovino", kar lahko razlagamo kot zaščito te "avtonomije", ki jo je bosenska vlada razglasila za nelegalno. Morda je to najbolj jasno povedal vodja liberalov Rasim Kadić, ki je dejal, da gre za poskus okupacije dela BiH. "General Kadijević lahko sicer kontrolira nekega pilota miga, ne pa celotne enote, ki je zrasla na eni politični filozofiji, ki je v zadnjem letu poslušala samo en medij, dobila orožje in ne vem čigavo pivo. Takšne enote postavljajo oborožene bande."

Hajrudin Redžović

JANŠA, BAVČAR, KACIN -

Notranji minister Igor Bavčar je na začetku povedal, da osvoboditev Slovenije ni le rezultat uspešne politike vladnih krogov, pač pa potrpežljivega dela mnogih ljudi, ki so sodelovali v »senci«. Enote slovenske teritorialne obrambe in policije so povsod naleteli na lep sprejem ljudi, ki so se skupno z njimi uprle okupatorju. Velik pomen je minister pripisal tudi Civilni zaščiti in pravočasni specializaciji dela slovenske policije, ki je pričakala vojno pripravljena. Pomembno je tudi, da so vladne osamosvojitvene korake podpirale tudi vse parlamentarne stranke, manjšine in tudi večina priseljencev iz drugih republik.

Jugoslovanska armada ni več nevarna

V zvezi z vprašanjem, zakaj se španski jezdec selijo na južno mejo, je obrambni minister Janez Janša zatrdil, da se ne pripravljamo na novo vojno, pač pa je to le za varovanje slovenske meje v primeru, če bi se vojne vihare preselile iz Hrvaške na našo stran. Sicer pa se nam sploh ni več treba bati takšnega nasprotnika, kot je jugoslovanska armada. Potem, ko smo jih nagnali iz Slovenije, je pri nas ostalo le še okrog 3.500 jugo-soldatov, kar pa je precej manjša številka za kakršnokoli resno akcijo. Prav tako se je zmanjšalo število okupatorjeve armade tudi v sosednji republici. »Slovenija se je prvič branila kot država,« je povedal Janša. Že februarja smo izvedeli za tajni načrt generalskega vrha, ki je hotel Jugoslavijo ponovno spraviti v komunistične okove. Slovensko vodstvo je vedelo, da je JLA potencialni nasprotnik slovenskega naroda, zato se je tudi pripravljalo na najhujše. Večina Slovencev pa je po Janševem mnenju precej cenjevala nasprotnika, kar je tudi razlog, da smo sprejeli nekatere pogoje, na katere sicer ne bi pristali. Konflikti drugod v Jugoslaviji so zmanjšali možnost agresije na Slovenijo.

Janša je še povedal, da so opozicijske stranke najbolj nasprotovale oboroževanju

Foto: Hera

VELIKI ZMAGOVALNI TRIO

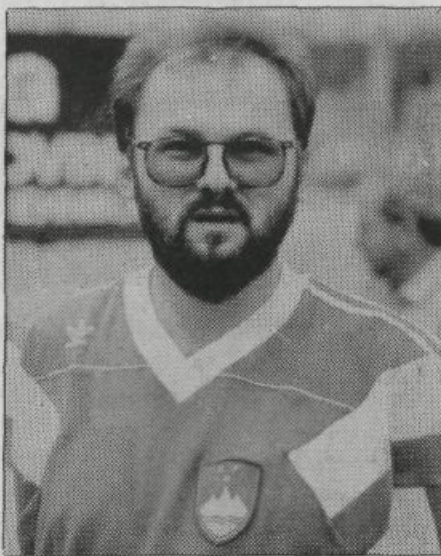

Foto: Blaž Samec

Mlada iniciativa pri SDZ je 25. septembra v Domu španskih borcev pripravila pogovor s slovenskimi ministri Kacinom, Janšo in Bavčarjem na temo »Kako smo osvobodili Slovenijo«. Pogovor je vodila TV novinarka Ljerka Bizilj. Nato pa so gostje odgovarjali na vprašanja obiskovalcev.

Slovenije, čeprav je naša obrambna zakonodaja liberalnejša od zahodnoevropskih. Sredstva, ki smo jih odvajali za JLA, so bila dosti večja kot sredstva, namenjena slovenski TO, sporna pa so bila slednja. V zvezi s tem je kasneje sledilo vprašanje iz občinstva o namerah vodje Liberalno-demokratske stranke Jožefa Školca, da bi v času vojne zamenjali vlado. Podobno je zapisal Danilo Slivnik v svoji knjigi »Sto osamosvojitvenih dni«. Minister za informiranje Jelko Kacin je to komentiral takole: »Nekateri so sila žalostni«. LDS namreč ni znala oceniti položaja in se prilagoditi razmeram. To pa jo bo verjetno tudi drago stalo. Jelko Kacin, ki je bil tudi sam član te stranke, je povedal, da ga je LDS razočarala zaradi nenehnega zaviranja pri sprejemu novih zakonov, četudi niso bili tako slabi.

Janša je povedal, da je najbolj realna nevarnost za Slovenijo jugoslovansko vojaško letalstvo, zato je tudi

slovenska vlada poskrbela za ustrezno protiletalsko obrambo. Slaba točka pa je tudi slovenski zračni prostor, ki ga še vedno nadzoruje Jugoslavija. Ker je Slovenija majhna država, naj bi tudi v prihodnosti nadzorovala naš zračni prostor ena izmed naših sosed. Predpogoj za to pa je mednarodno priznanje Slovenije.

Obrambni minister je še opozoril, da se slabšajo odnosi med Italijo in Slovenijo, potem ko so se ponovno pojavili apetiti sosednje države do slovenskega in hrvaškega ozemlja. Janša vidi nevarnost v prisotnosti Italije v okviru posredovanja mednarodnih sil. Sosednja država bi »zaščitila« svojo manjšino, novih okupatorjev pa se ne bi tako lahko znebili. Zato Slovenija ne potrebuje mednarodnih sil, ker smo se sposobni braniti sami.

Vojne niso dobili mediji

Minister Kacin je povedal, da je bila vojna končno dejanje dolgega procesa. Maja lani se je Slovenija uprla poskusu izropanja orožja teritorialne obrambe. Sledil je proces obvladavanja TO po pokrajinah in nakup novega orožja. To je bilo pomembno

za kasnejšo možnost upora proti tujim silam. Po ministrovih besedah tudi uredniki slovenskih časopisov niso verjeli, da se bo vojna nevarnost uresničila. Ob primeru ljubljanskega Dnevnika je Kacin zagotovil, da so obstajale povezave med urednikom in vodstvom vojaškega korpusa v Ljubljani. Zato je moral Meden zaradi protesta javnosti odstopiti.

Minister Kacin je še povedal, da vojne niso dobili mediji, pač pa so bili za to potrebni vojaški uspehi. Na Hrvaškem so uspeh na konferencah dosegli šele z uspehi na vojskovališčih. Druga stran uspešnejše slovenske informacijske bitke pa je organizacija. Slovensko tiskovno središče je bila samo Ljubljana, medtem ko je takih informativnih centrov na Hrvaškem več. Nasprotniki so zato trdili, da se vojna v Sloveniji vodi iz Cankarjevega doma. Glede neuspešne hrvaške politike pa je še povedal, da so pomembni koraki, ki smo jih že naredili, ne pa tudi naši načrti. »Hrvaška stran veliko obljublja,« je povedal minister za informiranje, »potem pa prdec in - nič!« Podobno napako delajo Hrvati pri informiranju o neuspehih jugoslovanskega vojaškega letalstva.

Nekateri jugoslovanski piloti so v vojni za Slovenijo namenoma zgrešili cilje, kar pa v hrvaškem primeru razlagajo na dolgo in široko. S tem škodijo ravno tem pilotom, posebej pa tudi sami sebi.

Na vprašanje, ali je obstajal načrt o skupnem hrvaškem in slovenskem uporju zoper agresijo JA na eno od republik, je Janša odgovoril pritrdilno. Slovenska javnost je hrvaškemu vodstvu zamerila, ko je mirno prepustila JA, da je napadla Slovenijo iz hrvaškega ozemlja. Če bi Slovenija in Hrvaška reagirali enotno, bi danes bili bližje mednarodnemu priznanju, tako pa je sosednja republika še vedno v vojni. To ni razlog, da bi se sedaj Slovenija maščevala Hrvaški zaradi »junjske izdaje«, saj je varnost Slovenije odvisna od položaja na Hrvaškem.

Kaj po izteku moratorija?

Minister Bavčar je povedal, da bodo po izteku moratorija slovenski državljani prečkali južno mejo na 36-tih mejnih prehodih. Vsaka država mora nadzorovati vstop in izstop državljanov skozi meje in tako bo tudi s Slovenijo. Posebno pozor-

nost bomo morali nameniti preprečevanju tihotapljenja čez naše meje.

Janša pa je zatrdil, da če ne bo delitve premoženja med jugoslovanskimi republikami, tudi Slovenija ne bo izplačala jugoslovanskih dolgov. Vsi trije ministri so se strinjali, da podaljšanje moratorija ne pride v poštev, saj bi nas s tem Evropa silila, da ostanemo v državi, ki je ni več.

Obiskovalci so Kacina vprašali tudi zakaj jugoslovanska letala niso napadla slovenskih mest, ta pa je odgovoril, da so eden izmed razlogov tudi pravočasne informacije, saj so z njimi preprečili najhujše. Slovenska stran je o namenih letalstva vedela takoj, ko so se letala dvignila iz letališč. Ponovni letalski napadi na Slovenijo pa so skorajda nemogoči, saj so vojaška letala umaknila iz Slovenije in Hrvaške v BiH.

Tako je zmagovalni »trio« ponovno navdušil občinstvo. Le zakaj mu ne bi prisluhnili, saj bomo kmalu spet neodvisni in svobodni. Upajmo, da tokrat brez zračnih alarmov...

Igor Kršinar

ŠTUDENTSKA ORGANIZACIJA UNIVERZE V LJUBLJANI

Kersnikova 4, Ljubljana

RAZPISUJE

natečaj projektnih delavnic

Projektna delavnica pomeni samoiniciativno dopolnitev rednega študija (raziskovalne naloge, seminarji...). Na natečaju lahko sodelujejo študenti in študentske skupine.

Prijava naj vsebuje: kdo konkurira, opis projekta, bilanco prihodkov in odhodkov, odgovorno osebo.

Prijave oddajte do 14. oktobra v tajništvo ŠOU na Kersnikovi 4 v Ljubljani.

Izbranim kandidatom bo Študentska organizacija Univerze v Ljubljani pomagala pri uresničitvi predloženih projektov.

KDO SE BOJI ARKANA?

Ko so v noči 29. novembra policisti z Dvora zaustavili džip mitsubishi, so aretirali štiri četniške teroriste: Dušana Bandića, Zorana Stevanovića, Dušana Carića in znamenitega Željka Ražnatovića-Arkana.

V njihovem avtomobilu so našli večjo količino raznovrstnega orožja, ponarejene osebne dokumente, maskirne uniforme in četniško ikonografijo. Že na začetku se je pokazalo, da gre za nevarno teroristično skupino na ozemlju Hrvaške. Zastavljalo pa se je vprašanje, kako je mednje zašel Arkan. Težko namreč govorimo o Arkanu kot četniško orientiranem Srbu, saj takšne teze padejo v vodo takoj, ko spoznamo njegov življenjepiš. Polklovnik JNA je leta 1952 dobil sina Željka. Kmalu je postal mladostniški prestopnik, ki je v začetku 70-tih s pištolto v roki zbiral kapital po evropskih bankah, restavracijah in hišah bogatašev. Leta 1975 so ga v Belgiji obsodili na deset let zapor. Pobegnil je v Francijo, kjer so ga ponovno zaprli, od tam pa je ušel na Nizozemsko.

Po takih avanturah po tujini je Arkan postal zelo zanimiv za UDBO. Poleti 1983 je nemška policija našla blizu Münchna truplo Stjepana Đurekovića, nekdanjega direktorja zagrebske INE, ki je v Nemčiji objavil več protijugoslovanskih knjig. Arkan se je večkrat javno pohvalil, kako je ubil Đurekovića,

toda nemški policiji je uspelo odkriti le to, da je bil bivši direktor ubit s pištolo in sekuro.

Arkan si je ustvarjal image hitro in na spektakularen način. Deloval je zelo javno: ko se je vozil z roza cadillacom, uporabljal roke ali strelno orožje... Za vsako njegovo akcijo se je hitro razvedelo, čigav podpis nosi. Vse bolj očitno je postajalo dejstvo, da zveza podzemlja ne odgovarja pred zakonom.

Arkan je torej počasi postal nedotakljiv, kar pomeni, da je združeval delo z organi za notranje zadeve in UDBO.

Po izlivu divjaštva na nogometnih stadionih in okrog njih je Arkan postal vodja Delij - združenih frakcij navijačev Crvene zvezde. V prostorih stadiona je odprl trgovino z klubskimi simboli in nekakšen urad, kjer je zaposlil nekaj najbolj vdanih navijačev. Arkan ni prišel na to mesto slučajno. Poleg komercializirane variante marketinga nasilja je imel tudi druge naloge. Njegove Delije so bile neformalna vojska za potrebe vladajočega komunističnega režima. Pod krinko apolitičnega jugoslovanstva so lahko najbolje služili potrebam Miloševićeve politike.

Obstajajo čvrsti namigi, da je Arkana ustoličil dolgoletni član uprave Crvene zvezde Radmilo Bogdanović, sicer republiški sekretar za notranje zadeve Srbije. Nedvomno pa drži, da je Arkan odigral pomembno vlogo v ideološkem in lastninskem spopadu za Delije. Menili so, da ta navijaška skupina pripada Draškovićevem SPO. Vendar so se zmotili. Preko nekaterih ljudi iz klubskega vodstva so Delije prišle tudi pod vpliv Vojislava Šešlja. Toda končni zmagovalec je bil Arkan. S tem se je tudi končal spor med navijači in upravo kluba, ki ga je Arkan spretno zreduciral na politični spor med četniki in komunisti.

Torej, kako se je Arkan znašel v istem vozilu s četniki? Sedaj že lahko trdimo, da je bil del miloševićevske klike, kateri je bil vedno vdan in je pripravljala rušenje Hrvaške. Ko so ga hrvaški policisti ujeli, je vsem postalo jasno, da gre za »veliko ribo«. In kaj je storila hrvaška pravna država? Verjeli ali ne, pustila ga je na

svobodi. Arkana so sicer obsodili, vendar so ga do pravnomočnosti obsodbe spustili na svobodo in ptica je doletela.

Kmalu so se začela pojavljati vprašanja, kako je lahko prišlo do take napake. Toda kljub ogorčenju javnosti niti ministrstvo za pravosodje ni moglo narediti ničesar, saj je sodišče neodvisno. Zato razlaga predsednika sodnega sveta Vladimirja Vinje, da v trenutku razsodbe nihče ni vedel, kako se bo Arkan obnašal naprej, ne zadovoljuje. Okrožno tožilstvo je sicer takoj po izrečenju sodbi vložilo novo tožbo vrhovnemu sodišču, vendar je do Arkana nemogoče priti.

Od vseh političnih spletkarjenj in govoric na temo Arkanove aretacije in izpustitve je morda resnici najbližja tista, ki govori, da je Arkan v zaporu »zapel« in so se zaradi možnega nadaljevanja sodnega procesa nekaterim začele tresti spodnjice. Predvsem tistim bivšim komunističnim veljakom, ki so si hitro nadeli HDZ-jevske barve. Vse skupaj pa je še en primer, ki kaže, da se še zelo dolgo ne bomo otresli balkanskega blata, ki bo - vsaj tako je videti - še dolgo smrdelo.

Bruno Lopandić

KORENINE VELIKOSRBTVA

Ena izmed značilnosti vsake vojne je ta, da jo skušajo agresorji in branitelji utemeljiti tudi "znanstveno". Tako je tudi v primeru hrvaško-srbskega spopada, katerega predzgodovina se začne v času "memorandumske Srbije", ki jo je konkretizirala politika Slobodana Miloševića. Zanimivo pa je, da so se analize velikosrbstva tokrat lotili Hrvati, in sicer s knjigo "Izvori velikosrbske agresije".

V knjigi so zbrane razprave, dokumenti in različne karte tega, kar bi z eno besedo označili - velikosrbstvo. Je rezultat skupine avtorjev: Miroslav Brandt, Bože Čović, Slaven Letica, Radovan Pavić, Zdravko Tomac, Mirko Valentić in Stanko Žuljić. Po vsebini je svojevrstna antologija velikosrbstva in cvetje političnega in intelektualnega zla, kot jo je v predgovoru označil Slaven Letica.

Načertanije

Eden izmed zanimivejših delov je vsekakor poglavje Izvori, v katerem predstavljena prva formulacija velikosrbske ideje - Načertanije Ilije Garašanina oziroma program zunanje in nacionalne politike Srbije proti koncu leta 1844. Med sredstva srbske politike Garašaniin uvršča med drugim tudi posebne agente, ki bi opazovali razmere v takratni Bosni in Hercegovini, Črni Gori, Severni Albaniji, Slavoniji, Hrvaški, Dalmaciji in tudi Sremu, Banatu in Bački. Osredotočiti bi se morali predvsem na vojaške zadeve, razpoloženje ljudi do Srbije in potencialne nasprotnike srbske politike. Najprej določi srbski interes v Bolgariji, kjer si Srbija deli vpliv z Rusijo. Nato odbira srbski "lebensraum" proti Bosni, Hercegovini, Črni Gori in Severni Albaniji. Stališča, predstavljena v tajnem spisu Načertanije, so pomembna za razumevanje kasnejše srbske politike. Ker je obkrožena z velikimi državami (Avstrijo, Turčijo, Rusijo), po

Srbi vsepovsod

Nato je predstavljen dokument Srbi svi i svuda, ki ga je leta 1836 spisal Vuk Stefanović Karadžić, po katerem Srbi živijo zares povsod: od Trsta, preko reke Bojane do Makedonije. Zanimiv je tudi kartografski del, v katerem so predstavljeni zemljevidi velikosrbskih idej od leta 1844 do leta 1991. Zemljevidi predstavljajo Načertanije (1844), Cvijićev izhod na morje (1908), teritorialno širitev Srbije (1913 in 1918), načrt srbskih polkovnikov Simovića in Antonijevića (1918), Pašićev predlog amputacije (1926), predlog Iva Andrić v zvezi z albanskim vprašanjem (1939), varianta Velike Srbije z enajstimi hrvaškimi občinami in maksimalistična Velika Srbija.

Knjiga predstavlja tudi tekst Antimemorandum, ki ga je spisal dr. Miroslav Brandt, nastal pa je leta 1986, kmalu zatem, ko je po Zagrebu začel krožiti famozni tekst Srbske akademije znanosti in umetnosti

Memorandum. Brandt je tekst predstavil hrvaškim intelektualcem in akademikom, vendar brez možnosti objave, saj so ga opozorili, da bi objava povzročila neozigobne arētacije. Medtem ko je bil tekst Antimemorandum spravljen v temi, se je srbska politika ravnala po Memorandumu. Dr. Brandt je tekst lahko objavil šele letos. Bralci si lahko v celoti preberejo tudi tekst skupine srbskih akademikov.

Antibirokratska revolucija

V analitičnem delu knjige se predstavlja Zdravko Tomac, zdajšnji podpredsednik hrvaške vlade. V tekstu analizira uresničevanje memorandumskih ciljev skozi politiko antibirokratske revolucije, ki je metafora za politiko Slobodana Miloševića. Ta politika je šla skozi več etap: strmoglavljenje partijskega in državnega vrha Vojvodine, Črna Gora kot drugo oko v glavi, vzpostavitev izrednih razmer na Kosovu, 14. kongres ZKJ, boj za premoč v predsedstvu SFRJ in destabilizacija drugih republik.

Skratka: knjiga je pravi vodič skozi genezo hrvaško-srbske vojne, seveda skozi hrvaške oči.

Marko Končar

Z D R U Ź I T E V

V nadaljevanju objavljamo prevod ustave srbske tajne organizacije "Združitev ali smrt", ustanovljene leta 1911 v Beogradu, katere temeljni cilj je bila združitev vseh krajev, kjer živijo Srbi. Način dela organizacije je v mnogočem podoben delu skupin, ki jih danes hrvaška politika imenuje teroristične. Najbolj znani član organizacije je bil Dimitrijević Apis, ki je bil kasneje ustreljen.

USTAVA ORGANIZACIJE "ZDRUŽITEV ALI SMRT"

I. CILJ IN NAZIV

Čl. 1
V cilju uresničitve narodnih idealov - združitve Srbstva - se ustanavlja organizacija, katere član je lahko vsak Srb, ne glede na spol, vero, kraj rojstva, kot tudi vsi drugi, ki bodo iskreno služili ideji.

Čl. 2
Organizacija predpostavlja revolucionarno delovanje, zato je institucija popolnoma tajna za širši krog.

Čl. 3
Organizacija nosi naziv "Združitev ali smrt".

Čl. 4
Za uresničitev naloge organizacija:
- vpliva na vse službene faktorje v Srbiji, družbene sloje in celotno družbeno življenje;
- izvaja revolucionarno organizacijo po vseh ozemljih, kjer živijo Srbi;
- zunaj meja se bori z vsemi sredstvi proti sovražnikom te ideje;
- ohranja prijateljske zveze s tistimi državami, narodi, organizacijami in posamezniki, ki so prijateljsko razpoloženi proti Srbiji in srbskemu plemenu;
- proža vsako pomoč tistim narodom in organizacijam, ki se borijo za svojo nacionalno osvoboditev in združitev.

II. NALOGE ORGANIZACIJE

Čl. 5
Najvišja oblast organizacije je Vrhovna Centralna Uprava s sedežem v Beogradu. Ta skrbi za izvršitev sklepov.

Čl. 6
Število članov Vrhovne Centralne Uprave je neomejen. Načeloma - čim manjši.

Čl. 7
Vrhovno Centralno Upravo sestavljajo poleg članov iz Kraljevine Srbije tudi po en delegat iz srbskih pokrajin:
- Bosne in Hercegovine,
- Črne Gore,
- Stare Srbije in Makedonije,
- Hrvaške, Slavonije in Srema,
- Vojvodine,
- Primorja.

Čl. 8
Izvajanje organizacije v Srbiji sodi med neposredne naloge Vrhovne Centralne Uprave.

A L I S M R T

Čl. 9
Izvajanje organizacije v pokrajinah zunaj meja Kraljevine Srbije pa sodi med naloge vsake pokrajinske uprave. Pokrajinska uprava je najvišja oblast organizacije v vsaki pokrajini.

Čl. 10
Delitev organizacije na okrožne in ostale uprave bo urejena s poslovníkom organizacije, ki ga bo izdelala in spreminjala Vrhovna Centralna Uprava.

Čl. 11
Vsaka uprava izbere predsednika, sekretarja in blagajnika.

Čl. 12
Sekretar lahko nadomešča predsednika. Sekretarju se omogoči eksistenca s tem, da se ves preda organizaciji.

Čl. 13
Delo predsednika in blagajnika je brezplačno.

Čl. 14
Odločitve o vseh zadevah se sprejmejo na zasedanju VCU z večino glasov.

Čl. 15
Pri izvrševanju odločitve organizacije imata absolutno oblast predsednik in sekretar.

Čl. 16
V izjemnih razmerah spreje odločitev predsednik skupaj s sekretarjem, vendar kasneje obvesti VCU.

Čl. 17
VCU se deli na sekcije.

Čl. 18
VCU ohranja zvezo s pokrajinskimi upravami preko polномоćnih delegatov, ki so hkrati tudi člani VCU.

Čl. 19
Pokrajinskim upravam se pušča svoboda dela. Samo izvajanje širših revolucionarnih premikov je odvisno od VCU.

Čl. 20
VCU regulira vse potrebne znake za ohranitev tajnosti organizacije.

Čl. 21
VCU je dolžna pravočasno obveščati vse člane organizacije o vseh pomembnih vprašanjih organizacije.

Čl. 22
VCU občasno kontrolira delo svojih uprav.

III. ČLANI ORGANIZACIJE

Čl. 23
Pri vzpostavljanju organizacije velja pravilo: komunikacija lahko poteka samo med določenimi in legitimiranimi osebami.

Čl. 24
Dolžnost vsakega člana je, da novači nove člane, pri čemer jamči z življenjem za tiste, ki jih je pripeljal v organizacijo.

Čl. 25
Člani organizacije se med seboj ne poznajo. Osebo se poznajo samo člani uprave.

Čl. 26
Člani se evidentirajo po številkah. Toda VCU jih mora poznati poimensko.

Čl. 27
Člani organizacije se morajo brezpogojno pokoravati vsem ukazom svoje uprave kot tudi neposredno višjih uprav.

Čl. 28
Vsak član organizacije je dolžan poročati o vsem privatnem in službenem, kar je v interesu organizacije.

Čl. 29
Interes organizacije je nad vsemi drugimi interesi.

Čl. 30
Pri vstopu v organizacijo se član mora zavedati, da izgublja svojo osebnost. Ne more pričakovati slave, osebne koristi, tako materialne kot tudi moralne. Tisti, ki skuša organizacijo izkoristiti za osebne, slojevske ali strankarske interese, bo kaznovan s smrtjo.

Čl. 31
Ko enkrat postane član, ne more izstopiti iz organizacije.

Čl. 32
Vsak član prispeva organizaciji tedensko članarino. Organizacija lahko denar zbira tudi po nasilni poti, če je za to potreba.

Čl. 33
Pri izvrševanju smrtnih kazni se bo VCU ravnala samo po tem, da je kazen zanesljivo izvršena, ne glede na uporabljena sredstva.

IV. PEČAT IN ZAPRISEGA

Čl. 34
Organizacija ima pečat: v sredini močno zvita roka drži razvito zastavo, na njej pa mrvaška glava s prekržanimi kostmi; poleg zastave nož, bomba in strup. Okrog je napis: Združitev ali smrt.

Čl. 35
Pri vstopu v organizacijo član prebere zaprisego, ki se glasi:
"Jaz, N.N., ki stopam v organizacijo Združitev ali smrt", prisegam pod soncem, ki me greje, zemljo, ki me hrani, Bogom, krvjo svojih očetov, častjo in življenjem, da bom od tega trenutka do smrti zvesto služil organizaciji in bil vedno pripravljen zanjo se žrtvovati.

Prisegam pred Bogom, častjo in življenjem, da bom vse naloge in ukaze brezpogojno izvrševal.

Prisegam pred Bogom, častjo in življenjem, da bom vse skrivnosti te organizacije ponesel v grob.

Naj mi sodi Bog ali tovariši v organizaciji, če prisego prekršim.

OKO

ČASA

piše: Mitja Velikonja

IMAGINARIJ STVARJENJA

Celotno stvarstvo je po bajeslovni logiki poučna komunikacija, s katero daje Najvišje bitje primer, zgled urejenosti. Nastanek človeka je le prizemljeni, miniaturni duplikat kozmogonije, zemljan in njegova srenja pa po(ne)srečena epifenomena nebeskih referenc. V mitskem zaporedju se iz grozečega Kaosa izlušči pomirjajoči Kozmos, periodični obredi pa simbolično reproducirajo božje stvarjenje in ga s tem ohranjajo. Sčasoma se renovacije vse bolj polnijo s historičnimi osebnostmi in dogodki. Produktivni stik z Zgodovino porodi raznovrstne eshatološke orientacije. Ustoličevanje vladarjev je tako obenem tudi simbolična kozmogonična alegorija; še več: z njegovim »nastajanjem« ponovno nastaja tudi svet. Vez z Neminljivim podeli izbrancu kot prenašalcu Ideje preroško moč, privzvišeno pozicijo nad člani skupnosti, izločitev iz banalne vsakdanjosti; ter nenazadnje učiteljski mandat in mesijansko nalogo, ki ju mora na sebi lasten način realizirati.

V svetem, »močnem« stvariteljskem trenutku pride do hierofantične uresničitve Ideje na tem svetu, kar se odtlej razume kot začetek časa, letoštetje, kot mitski začetek vrste. Zaščitniška naklonjenosti in izbranost od višjih sil posameznika »u-človeči«, bolje rečeno »raz-človeči«, saj ga poveže z desubjektivizirano tvorbo - s samozadostno in posvečeno Skupino. Unio mistica pa je mogoča le za ceno odrekanja, bolečine članov, za ceno njihove konformnosti, nein nad-individualnosti, razosebljenosti. Stvarjenje se zaustavi na točki, ko je zagotovljeno preživetje celote, stik z Najvišjim pa ostane v rokah izbranih.

Upodobitev mitskega pradogodka, ki s svojo zunajčloveško naravo zagotavlja red na zemlji, se na simbolizirano izvorno Razmerje navezuje z asociacijo čustev in miselnimi zvezami. Po primere se nam ni treba spuščati v oddaljene etnografske posebnosti ali raziskave prastarih teokracij.

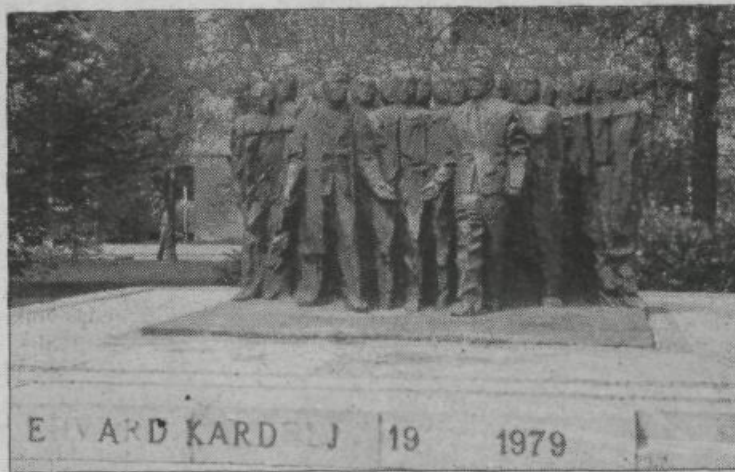

Foto: Blaž Samec

Tudi bolj ali manj direktni totalitarizmi 20. stoletja so si v svojem okolju in na svoj način lastili poslanstvo lociranja Absolutnega v najvitalnejših točkah, iz katerih so si gradili lastno legitimnost. Spomnimo se le apoteoa Velikih vodij, stvariteljske avre, ki se jih je držala, in naravnost religioznega spoštovanja, ki so ga bili »founding fathers« deležni. Vzorna ilustracija doslej povedanega je sedaj že malce zanemarjena skulptura Edvarda Kardelja na ljubljanskem Trgu revolucije. Ogledimo si jo поблиže, saj je s svojsko sporočilnostjo imago mundi nekega obdobja v slovenski zgodovini. Do prepoznavnosti je izklesan le prvi, Kardeljev lik, ki je z odločno nakazanim korakom pred drugimi. Na njegovi desni (!) in za njim so še dve ali tri kolikor toliko uobličene podobe, za temi pa še skoraj tucat neizdiferenciranih. V kozmogoniji Najvišji ustvarja po zgledu lastne slike, vsakemu vdahne del svoje Modrosti, katere količina in moč sta odvisni od vernikove oddaljenosti. Eden prej, drugi kasneje, vsi pa je postanejo deležni. Dotlej so zgolj amorfna, brezoblična plastika, materia prima, konfuzna pol-človeška masa, ki čaka na žarek Neminljivega in se šele tako artikulira. Izpostavljenost Enega, ki nosi s seboj moč in si lasti ključ Skrivnosti, se sooči s spokojno, strnjeno varnostjo

večine, ki to plača z nebogljenostjo. Centralna podoba spomenika ni brezbrizni deus otiosus, ravnodušen do zemeljskih zadev. Gre za začetnika vrste, dinamogeničnega anticipatorja nove Zgodovine, zastavonošo, ki je avantgardistično »korak pred ostalimi«, dobesedno učitelj, ki naj prosvetli inertne sence. Splošni kod »božanske emanacije« se konkretizira: frontman, prvoborec »utelesi«, »povzroči« svoje naslednike, ki morajo zato nositi njegov simbolni pečat. V njegovem obličju se skriva paideum skupine, ki jo na tak način ustvari. Ta pa preživi voditeljevo (pogosto žrtveno) smrt, kar postane preko obrednega obnavljanja odločilno inkulturacijsko napotilo naslednjim generacijam. Poslanstvo se do potankosti uresniči z novim načinom življenja vseh.

V pričujoči skici nisem imel namena opozarjati na neko točno določeno ideološko ozadje spomenika, ki je sicer tako usodno preželo pretekla desetletja. Zanimivejša je primerjava logike sodobnih in arhaičnih verovanj, ki zavestno in nezavedno odmevajo na istem mistificiranemu in mistifikatorskemu kontinuumu. Konkretna lovljenja in aplikacije se sicer razlikujejo, osnovni mehanizem pa daje videz nekakšne transzgodovinske plazme, ki se pretaka skozi generacije. Kult in vera sta religijski nujnosti, večna pojava, ki nujno presegata vsa zgodovinsko natkana ogrinjala, v katera se zaporedno odevata, zatrjuje Durkheim. Brez posebnih zadržkov pa ju lahko prepoznam v vsaki kolikor toliko konsistentni ideološki tvorbi. V lupinasti Podobi in Imenu se nastani ne-človeška, divinizirana osebnost, in zanjo postane odločujoč isti princip, kot ga je Max Müller pripisal bogovom: da so imena brez bitja, ne pa bitja brez imen; bolj nomina kot numina. Mitski zaplet se diahronično ponavlja skozi celotno Zgodovino neke kulture. Odtod njegova realna moč in funkcija. Tudi danes.

Mitja Velikonja

Foto: Hera

EURO ZMEDA

Preden napišem nekaj besed o delu evropskih institucij, naj povem, kako gledajo na evropsko geografijo v Strasbourgu. Na svetu so vsaj tri Evrope: geografski pojem, ki ga poznamo iz osnovne šole, »Evropa dvanajstih«, ki ji pri nas pravimo Evropska gospodarska skupnost in »Evropa 25, 26...«, ki je poznana tudi pod imenom Svet Evrope.

V EGS se je združilo dvanajst držav z namenom, da združijo gospodarske potenciale in tako bolj konkurirajo ZDA in Japonski. Ideja je prerasla v politično združitev, ki pa je še niso dorekli. Ravno ko so nameravali urediti to vprašanje, so se začele separatistične tendence v SFRJ in sedaj tudi drugod po svetu. In v tem tiči glavni razlog evropske impotence pri reševanju krize v Jugoslaviji. Z razpravami o možnih rešitvah slovenskega, hrvaškega, ... vprašanja so se pokazale vse razlike med pogledi članic EGS. Ena od institucij EGS je tudi Evropski parlament, čigar poslanci so voljeni neposredno glede na število prebivalcev članice (Od 6 do 81). V EP so zastopane različne močne evropske stranke (socialisti, Ljudska stranka, Liberalni demokrati, Zeleni, ...). Sam parlament nima zakonodajnih pristojnosti, zato je njegovo delo zgolj konzultativno in reprezentativno. Zanimivi pa so pogledi evropskih par-

lamentarcev na situacijo v SFRJ. Prisoten je strah pred »odcepitvijo« Škotske in še nekaterih »paradržav«. Tudi Italijani so previdni. Nekateri angleški Liberalni demokrati pa odkrito priznavajo zgrešenost politike Evropske skupnosti in kritizirajo počasnost birokracije, ki ji načeljuje g. Van der Broek. Sicer pa je najvišji organ ES Svet ministrov (v primeru SFRJ zunanjih), kjer sedijo vse zvezde od DeMichelisa, Genscherja, Dumasa, do vsevednega van de Broeka. Ko je gospod DeMichelis prikorakal v Strasbourg, je dal jasno vedeti, da bo naslednji dan deževalo; kajti mnenje je spreminjal sto na uro. Tokrat je za spremembo ugotovil, da na TV prikazujejo fotomontaže in da ima dovolj italijanskega tiska, ki kar naprej potencira dogodke v sicer »mirni« ali pa vsaj ne tako vroči Jugoslaviji. Potem pa je zaščiteno s štirimi »teritorialci« odjadral naprej.

Sami poslanci so v večini za priznanje Slovenije, nekoliko se zatika pri Hrvaški. Neki Anglež pa je pribil, naj se »Evropa« neha slepiti in že enkrat ugotovi, da je zmeraj za časom. Ko so poslali opazovalce v Slovenijo, se je zaostrijo na Hrvaškem, sedaj, ko so dosegli sporazum o prisotnosti na Hrvaškem, se vse seli v Bosno in Hercegovino. Evropa ni bila tista, ki je spodkopala državni udar v Sovjetski zvezi, dva dni je tiščala glavo v pesek in čakala, kaj bo, potem pa oznanila svojo neverjetno sposobnost, ker se ni »prenagljala« z izjavami o situaciji v SZ.

Ko govorimo o Svetu Evrope, ki je nastal na predlog W. Churchill leta 1943 kot nekakšni evropski Zruženi narodi, naj povem, da ta zveza združuje vsak dan več evropskih držav. SFRJ je bila prva na seznamu vzhodno-evropskih držav, ki naj bi jo sprejeliv zvezo. Trenutno je prva na seznamu tistih, ki naj bi ji odvzeli status opazovalca. Pravzaprav vsi čakajo, kaj bo. Ukrepali bodo kasneje. V organ, ki ga sestavljajo predstavniki nacionalnih parlamentov in se imenuje Parlamentarna skupščina (v imenu Jugoslavije pa v njem »opazuje« tudi g. Anderlič), so se pridružile vse tri baltske države, ne še kot polnopravne članice, vendar bo kmalu sledilo tudi to. Podoben postopek predvidevajo, sicer samo po hodniki, vendar kar na glas, tudi za Slovenijo, za Hrvaško pa samo v bifeju. Žal je tako, da v Evropi ne vedo kaj narediti s samostojno Hrvaško, kajti le-ta nima jasno določenih okvirov.

Predsednik te skupščine je po vzoru svojega kolega (predsednika Evropskega parlamenta sklical predsednike jugoslovanskih parlamentov na klepet. Seveda se je le-ta razvil v obtoževanje in prepiranje. Na tiskovni konferenci sta se gospoda Žarko Domjan (Hrvaška) in Aleksandar Prlja (Srbija) stepla za mikrofon. Gospod Bučar pa je že dal vedeti, da nimamo več časa za reševanje balkanske kuhinje, kajti naša ekonomija je pri koncu in moratorij jo bo umoril.

Ko sem se pogovarjal z gospodom, ki dela v direkciji za pravne zadeve pri Svetu Evrope, mi je natrosil nekaj »evropskih« pogledov na svet. Najprej mi je zatrdil, da je treba nujno rešiti krizo v Jugoslaviji in zaščititi manjšino na Hrvaškem. Pri tem je mislil, da so Srbi še kar ogroženi. O zaščiti večine še ne razmišljajo oz. začenjajo sedaj. Drugi funkcionar, ki očitno bolje pozna razmere v Jugi, pa je povedal, da so začeli Hrvati, ki so s svojimi idejami o Hrvaški državi, kjer so Srbi gosti, zbudili zmaja, ki ga sedaj v svoje namene koristijo beograjski komunisti in nacionalisti. Sam ne vidi enostavne rešitve problema in verjame, da je meja med republikama v vsakem primeru nepravilna.

Ko smo sedeli v bifeju, smo od diplomata pri Svetu Evrope slišali, da je podatke za prestreg ugandskega aviona dobila JA od ameriške obveščevalne službe. Tako se v diplomatskih krogih sprašujejo, kakšen je ameriški interes v vsej zadevi. Jasno jim je, da dokler ne najdemo bogatih izvorov nafte ali ne naredimo jedrskega orožja, ameriške intervencije ne bo.

Če smo zadnjič budili Evropo, ji po vseh broekovskih, caringtonskih in ostalih poskusih lahko rečemo samo »LAHKONOČ, EVROPA, KJERKOLI ŽE SI«. V Združenih narodih pa tudi ni pričakovati čudežev. Upamo le, da bo od 7. oktobra vse drugače. 20. oktobra pa je obletnica osvoboditve Beograda.

Matjaž Tavčar

POSREDOVANJA MIROVNIH SIL ZDRUŽENIH NARODOV

Metode in mehanizmi Združenih narodov za preprečevanje in ustavitev konfliktov v svetu so zelo različni. Do sedaj je organizacija posredovala v obliki opazovalca ali misije za ugotavljanje dejstev, s pomočjo nadzorovanja ali plebiscita, s pomočjo skupin za pomoč pri sklepanju premirja in v vlogi posrednika ali nadzornika. V povezavi s hrvaško srbsko vojno pa se vedno večkrat postavlja vprašanje posredovanja mirovnihi sil, znanih kot modre čelade.

generalnega sekretarja, ki naprej obvešča Varnostni svet o razmerah na kriznih področjih.

Mirovne sile Združenih narodov pa so oborožena vojska, ki jo prav tako sestavljajo vojaki

nost. Toda kmalu so se pričeli neredi in Belgija se je odločila, da bo v nekdanjo kolonijo poslala svojo vojsko pod pretvezo, da bo zaščitila belgijsko civilno prebivalstvo, ki do tedaj še ni zapustilo države.

12. julija 1960 je Kongo uradno zaprosil za pomoč Združene narode, da bi ubranil svoje ozemlje pred vojaško agresijo tuje države. Varnostni svet je pozval Belgijo, naj umakne svojo vojsko in pooblastil generalnega sekretarja za nudenje vojaške pomoči Kongu. Poleg vojske so prišli v Kongo tudi civilni strokovnjaki Združenih narodov. Za tedanje razmere je bila to zelo obsežna akcija te svetovne organizacije, ki je za potrebe Konga mobilizirala več kot 20.000 oficirjev in vojakov. Njihova naloga je postala še težavnejša po umoru bivšega predsednika vlade in borca proti kolonializmu Patricea Lumumba leta 1961. Kongo je bilo potrebno zaščititi pred vmešavanjem tujih držav, posebno nevarnost pa so predstavljali tuji plačanci in uporna provinca Katanga, ki je dobivala iz-

Varnostni svet se oboroženih spopadov loteva bodisi z ukrepi, ki naj bi preprečevali nadaljnje širjenje spopadov in nadzorom kriznega žarišča, kar konkretno pomeni s posredovanjem vojaških opazovalnih misij, bodisi s posredovanjem mirovnihi sil Združenih narodov. Vojaška opazovalna misija, ki je iz zgodovine znana kot kašmirski primer, je sestavljena iz neoboroženih oficirjev iz držav članic Organizacije združenih narodov. Njena naloga je, da na podlagi svojih opazovanj (spoštovanje prekinitve ognja, kršenje premirja itd.) obvešča

držav članic organizacije. Njihov cilj je preprečevanje oboroženih spopadov in pomoč pri vzpostavitvi in ohranjanju miru. Najpomembnejše načelo, ki ga narekuje njihovo poslanstvo, je popolna nepristranskost. Svoje orožje lahko uporabljajo le v samoobrambi. Mirovne sile Združenih narodov so dosedaj igrale pomembno vlogo v Kongu, današnjem Zairu, na Cipru in Bližnjem vzhodu.

Zaire

Republika Kongo, sedanji Zaire in bivša belgijska kolonija so konec junija 1960 dosegle svojo neodvis-

datno pomoč tujine. Od septembra 1961 do decembra 1962 so bili trije močni spopadi med pripadniki secesionističnih sil in mirovnimi silami Združenih narodov.

Februarja leta 1963 je Katanga spet postala del Konga in začelo se je obdobje postopnega umika oboroženih sil ZN. Zadnji vojak OZN je zapustil Kongo 30. junija 1964. Nova država je bila še naprej deležna civilne pomoči v okviru enega največjih programov pomoči, ki so jih do tedaj organizirali Združeni narodi. Samo v letu 1963-64 je v akciji sodelovalo 2.000 strokovnjakov z različnih področij znanosti.

Ciper

Z ustavo, ki naj bi vzpostavila ravnotežje sil in interesov med ciprskimi Grki in Turki, je Ciper leta 1960 razglasil svojo neodvisnost. Posebna pogodba, ki sta jo sklenili Grčija in Turčija, je zagotavljala spoštovanje ustave in ozemeljske celovitosti Cipra.

Decembra leta 1963 so na otoku izbruhnili nemiri med obema narodoma in Ciper se je pritožil pri Organizaciji združenih narodov zaradi turškega vmešavanja v njihove notranje zadeve.

4. marca 1964 je Varnostni svet predlagal ustanovitev mirovnih sil Združenih narodov na Cipru (*United Nations Peace Keeping Force in Cyprus-UNFICYP*) z namenom, da bi preprečili nadaljnje spopade in pomagali pri nadzorovanju miru v državi. Njegov mandat so sproti podaljševali vsakih šest mesecev.

Položaj se je močno zaostрил 15. julija 1974 po poskusu državnega udara ciprskih Grkov in Makariosovih političnih nasprotnikov. Sledila je vojaška intervencija Turčije in njenim četam je uspelo vzpostaviti nadzor nad severnim delom otoka. Spopadi so bili prekinjeni šele 15. avgusta 1974 po večih neuspešnih pogajanj v Ženevi. Posledice so bile katastrofalne in za humanitarno pomoč je zaprosilo okrog 200.000 ljudi.

Novembra 1974 je Generalna skupščina ZN enoglasno pozvala vse države, naj spoštujejo suverenost, teritorialno celovitost in neodvisnost Cipra. Združeni narodi so zahtevali takojšen umik vseh oboroženih sil z

otoka, prekinitev vmešavanja tujih držav v notranje zadeve Cipra in zagotovila za varno vrnitev beguncev na svoje domove. Od obeh vpletenih strani pa so zahtevali, da nadaljujeta svoja pogajanja, ki so bila prekinjena februarja leta 1975 s strani ciprskih Turkov. Mesec dni pozneje je Varnostni svet zahteval obnove pogovorov. Prvi krog obnovljenih pogajanj se je začel 28. aprila 1975 na Dunaju. Med zadnjim krogom pogovorov sta se sprti strani sporazumeli, da se ciprskim Turkom z juga otoka pod nadzorom Združenih narodov dovoli prehod na sever, prav tako pa tudi določenemu številu Grkov, da so se tako lahko sešli s svojimi družinami.

Februarja leta 1977 sta se pod okriljem generalnega sekretarja ZN v Nikoziji sestala ciprski nadškof grške pravoslavne cerkve Makarios in predsednik Turške federalne države Rauf Denktaş. Sporazumela sta se o novih smernicah za pogovore predstavnikov obeh narodnostnih skupnosti na otoku. Pogovori so se nadaljevali konec marca in v začetku aprila 1977, maja in junija 1979, avgusta 1980 in zadnji 14. aprila 1983.

15. novembra 1983 so oblasti ciprskih Turkov razglasile Turško Republiko Severni Ciper. Varnostni svet ZN pa je 18. novembra sprejel sklep o neveljavnosti te deklaracije in od ciprskih Turkov zahteval, da jo umaknejo. Misija Združenih narodov pa se je nadaljevala do sklica varnostnega sveta 3. maja 1984 in sprejetja resolucije, v kateri so oblikovali sklep, da bodo ozemlje upravljali Združeni narodi.

Bližnji vzhod

S problemom Bližnjega vzhoda se Združeni narodi ukvarjajo že od svoje ustanovitve. Posredovali so v spopadih, ki so na tem ozemlju, večni tempirani bombi, izbruhnili v različnih časovnih obdobjih.

Prvi, najbolj pereč bližnjevzhodni problem je vsekakor palestinsko vprašanje. Združeni narodi so ga pričeli obravnavati že leta 1947, ko je bila Palestina še pod britansko upravo. Generalna skupščina ZN je odobrila načrt za razdelitev ozemlja na arabsko in židovsko državo, Jeruzalem pa naj bi dobil mednarodni status. Načrt so Arabci odklonili. Leta

1948 se je britansko kraljestvo odreklo ozemlju, ki ni obetalo drugega kot večno konfliktno področje, in še istega leta so proglasili državo Izrael. Tedaj so se ob pomoči arabskih držav pričeli napadi palestinskih Arabcev na novo ustanovljeno državo. Na ozemlje so Združeni narodi poslali skupino vojaških opazovalcev, ki so delovali v okviru Organizacije Združenih narodov za nadzor premirja v Palestini (*The United Nations Truce Supervision Organization in Palestine-UNTSO*). Leta 1949 je po posredovanju Združenih narodov pet držav - Izrael, Egipt, Jordanija, Libanon in Sirija - podpisalo sporazume o premirju.

Po nacionalizaciji Sueškega prekopa so Izrael, Francija in Britanija napadle Egipt. Generalna skupščina ZN je takoj sklicala izredno zasedanje, na katerem so sprejeli zahtevo o takojšnji prekinitvi ognja, o umiku vseh tujih vojaških enot iz Egipta in odobrili ustanovitev Izrednih enot Združenih narodov (*The United Nations Emergency Forces-UNEF*). Mirovne sile so nadzorovale umik agresorskih sil in bile ščit med egiptovsko in izraelsko vojsko. Iz Egipta so se umaknile maja 1967, ko ni bilo več potrebe za njihovo posredovanje.

5. junija istega leta so spet izbruhnili spopadi in Varnostni svet Združenih narodov je na nemirno ozemlje poslal skupino opazovalcev Organizacije Združenih narodov za nadzor premirja (*UNTSO*), ki so nadzorovali prekinitev ognja.

22. novembra 1967 je Varnostni svet sprejel resolucijo 242, s katero so postavili osnovna načela miru na Bližnjem vzhodu. Na krizno žarišče so poslali posebnega predstavnika za Bližnji vzhod, ki je vodil pogajanja med Egiptom, Izraelom in Jordanijo, kajti Sirija je bila edina, ki ni sprejela resolucije 242. Švedski diplomat, ki mu je bila zaupana ta težavna naloga, ni dosegel nikakršnega uspeha, kajti stališča posameznih držav so bila preveč različna.

6. oktobra 1973 sta egiptovska in sirska vojska napadli izraelske položaje in OZN je z novo resolucijo 338. od obeh strani zahteval premirje, vendar so se spopadi nadaljevali. Na ozemlje so poslali *Izredne sile Združenih narodov (UNEF)*, ki so štele 7.000 vojakov. Do sporazuma med

Egiptom in Izraelom so pripeljala šele pogajanja in mirovna konferenca v Ženevi 21. decembra 1973. Obe državi sta septembra 1975 podpisali poseben sporazum, po katerem je bil predviden nadaljni umik Izraela. Sporazum je bil realiziran februarja 1976 z vzpostavitvijo t.i. 'tampon cone' pod nadzorom *Izrednih sil Združenih narodov (UNEF)*.

Sporazum o premirju med Izraelom in Sirijo je bil podpisan konec maja leta 1974. Varnostni svet je na sporno ozemlje poslal *Opazovalne sile Združenih narodov za nadzor razoroževanja (United Nations Disengagement Observer Force-UNDOF)*, ki so šteje 1.250 vojakov iz Avstrije, Kanade, Finske in Poljske in opazovalcev *Združenih narodov za nadzor premirja (UNTSO)*.

Velik korak na poti k miru na Bližnjem vzhodu so pomenili Campdavidski sporazumi med Egiptom in Izraelom, podpisani Septembra 1978 in marca naslednjega leta, neposredno po obisku egiptovskega predsednika Sadata v Jeruzalemu. S sporazumom se niso strinjali Palestinci, ki so mu očitali, da v njem niso upošteevane pravice palestinskega ljudstva in da je bil podpisan v odsotnosti PLO. Spor je izgledila Generalna skupščina *Združenih narodov* in sledil je umik izraelske vojske z okupiranega Sinaja. Leta 1982 se je s spornega ozemlja umaknil zadnji izraelski vojak.

Hrvaška?

Lahko bi bila naslednja na seznamu. Evropska skupnost, ki je do sedaj brez uspeha reševala krvavo vojno med Hrvati in Srbi je nemočna dvignila roke. Toda *Združeni narodi* še vedno oklevajo. Jugoslavija je namreč poseben primer: v mednarodnih odnosih še vedno obstaja kot edini pravno veljavni subjekt, dejansko pa je že razpadla vsaj na dve novi državi in preostanek, kar pa ni mednarodno priznано. Organizacija *Združenih narodov* stoji sedaj pred teoretičnim vprašanjem, ki bi bil lahko dvorezen meč. V primeru, da bi se odločila za posredovanje modrih čelad, bi to pomenilo, da hrvaško srbska vojna niso notranje zadeve Jugoslavije, ampak da gre de facto za agresijo ene države nad drugo.

Erika Repovž

IZ EVROPE PREKO AMERIKE V OZN

piše: Erika Repovž

Srbsko hrvaška vojna je postala jugoslovanski vsakdan, ki se ga počasi privajamo. Prav tako se privajamo dejstvu, da Evropa, v katero takó silimo in si je želimo, ni sposobna presekati gordijskega vozla. Postarani diplomati so kljub plemiškim naslovom, za kaj takega očitno že preveč upehani. Jasno postaja, da jim z diplomatskimi manevri in mirovnimi konferencami ne bo uspelo rešiti balkanske enačbe za kvadraturu kroga. Edini, ki še uspejo zbrati nekaj moči za porivanje zarjavelega kolesja evropske diplomacije, so Avstrijci, ki so svojemu veleposlaniku pri OZN naročili, naj skliče izredno sejo varnostnega sveta. Mock ne izključuje možnosti, da bi OZN, če se bo vse drugo izjalovilo, v Jugoslavijo poslala svoje mirovne čete. In nam preostane le, da se že neštetič vprašamo, kaj sploh še čakajo in v kakšne namene so dosedaj izgubljali svoj dragoceni čas. Namesto, da pošiljajo lorde, ki v belih rokavicah rokujejo z oboroženo hordo divjakov, ki se jim po žilah, več kot očitno, pretaka janičarska kri, bi bilo pametneje, da pričnejo kovati novo vojaško strategijo za ekstremno nevarno geografsko področje, ki mu avtohtoni prebivalci pravijo kar Srbovina.

Toda dokler se evropska skupnost ne bo sposobna zmeniti, ali so poklana in razmesarjena trupla ljudi, žrtve vojne, ali morda strastnih ljubezenskih srečanj med pripadniki hrvaškega in srbskega plemena (kot to verjetno le z njemu znanega zornega kota razlaga italijanski zunanji minister De Michelis), ne bo mogla učinkovito ukrepati. To pa lahko traja, po dosedanjih izkušnjah, tudi malo daljšo večnost.

V brezizhodnem položaju Evropa očitno ni videla druge rešitve, kot da ravna po preizkušenem receptu, ki je nam, Balkancem, zelo dobro znan in se glasi: »brigo moja predi na drugoga«. V tem primeru so si breme na svoja ramena oprtali Američani. Svojo politiko reševanja krize v Jugoslaviji bodo reševali preko *Združenih narodov*. OZN se je sestala za zaprtimi vrati in francoski ambasador Jean-Bernard Merimee, ki je ta mesec predsednik Varnostnega sveta, je že imel ločene posvete z ambasadorji petih držav stalnih članic. Največja ovira na poti bi lahko bili Kitajska in SZ, toda videti je, da ne bosta dali veta na to, da prične Varnostni svet uradno obravnavati Jugoslavijo. Morda bo prav njim po kakšni neplodni, večurni, neuspešni debati postalo jasno, da Jugoslavija kot mednarodni subjekt ne obstaja več in ne rešujejo problemov v okviru ene države, ampak imajo opraviti z agresijo jugoslovanske armade in Srbije na Hrvaško. In po mojih izračunih sta to najmanj dve državi.

MAMA, HOČEM SE ODCEPIT'!

Zgodovina ni tako preprosta zadeva, kakor nam jo hočejo prikazati v šolah. Ni tako enostavna in ni tako prosto tekoča. Mirno teče le čas in zgodovino včasih pusti močno za seboj. Morda se vam je občutenje tega vcepilo v zadnjih dveh letih. Opazujoč razvoj dogodkov v Jugoslaviji. Ali pa vsaj med gledanjem *War & Remembrance*. Da, če bi v 40-ih zmagal kdo drug na ameriških volitvah, bi Slovenci še zmerom živeli v rajhu, Primorci pa bi se prav zdajle morda topli recimo ob Viktorijinem jezeru, nekje ob ekvatorju...

Pripetilo se je že marsikaj, vendar lahko ta marsikaj laično poenostavimo v eno komponentno: boj za ozemlje, prostor, pri čemer se ograjujem od navidezne podobnosti z Morgenthauovo monistično teorijo boja za moč. Prostor je poleg časa (spet poenostavljeno) namreč druga determinanta zgodovine. Ker se je za čas nemogoče boriti, se je treba boriti za zemljo, ki je pač izhodišče ostalega delovanja: nekje pač mora vsakdo imeti nekakšen sedež, vsakdo mora biti nekje na svojem. Po drugi svetovni vojni so to spoznali tudi zakulisani svetovni »gospodarji«, Židje, in izsilili svoje zadnje zatočišče, Izrael. Na drugi strani so kolonialne velesile, nekatere prej druge kasneje, pričele spoznavati, da se da prekomorskim eksotičnim deželam, potrebnim civilizatorjem, gospodariti tudi brez neposrednega političnega nadzora. Danes, ko razviti svet počasi drvi v informatično družbo, v kateri ozemlje bolj ali manj izgublja na pomenu (čeprav korenina nekje mora biti !!!), se v ostalih delih Zemlje mnogi še vedno bojujejo za prostor na najrazličnejše načine. In se še dolgo bodo - najbrž predvsem z uporabo sile. Kajti nihče ne daje rad proč nečesa, za kar misli, da je njegova last - logično, kajne!? Zato se pač Srbi in Hrvati tako koljejo za tistih nekaj vasi ob Donavi, v Kordunu in Baniji, ter za boške v Liki in kamenje v severni Dalmaciji. Dejstvo je, da Jugosi še ne živimo v informatični

družbi. Kar implicira, da smo v današnjem svetu med revnimi.

Žal je nacionalizem obojih izšel direktno iz komunizma. Iz enoumja torej v enoumje. Kakor Beograd ni mogel razumeti, da se del države (Slovenci, Hrvati) hoče »osamosvojiti«, tako tudi Zagreb ni mogel dojeti, da se del »države« (Srbi na strnjenem ozemlju) hoče »osamosvojiti« in se - pazite! - priključiti Beogradu. Česar dinaridi Kninčani, normalno, prav tako niso zmogli razumeti v primeru hrvaških vasi v svoji občini, ki so hotele ostati na Hrvaškem. In prav zaradi tega okučanskim Srbom ni jasno, da Hrvatje ne bodo kar tako pustili, da jim kdo preseka glavno cestno in železniško prometno žilo. Balkanci so težko ozdravljivi ekonomski samomorilci.

Vendar pa želja po deformiranju svojih obstoječih držav ni posebna lastnost le topoumnih ljudstev, med katera žal sodijo tudi Balkanci. Tudi v integrirajoči se Evropi se hkrati s procesom globalizacije jača proces individualizacije, po domače povedano: večja se pomen lokalnih skupnosti in regionalnih oblasti. Toda pametnejša ljudstva počno to precej pametneje, postopoma in ne kakor to počno zmanipulirani Jugosi (že stoletja sicer) na revolucionarne načine. Tako je pač, ko je neka politična entiteta brez prave opozicije. No, vsekakor je dejstvo to, da

so vedno in povsod nekateri, ki niso zadovoljni z obstoječim redom ali celoto, v katerem živijo. In kakor nam kaže preteklost, vsi enkrat doživijo svoj trenutek, svoj čas, oziroma - kot bi dejal Warhol - vsakdo ima svojih pet minut slave. Pet minut ali pa petsto let. Koliko časa ima na razpolago neodvisna Slovenija? Odgovor na to nas sedaj ne zanima. Kakorkoli že, če se močna elita nezadovoljnežev najde skupaj strnjeno na nekem ozemlju in če ji uspe za svoje načrte povleči za seboj še manipulabilne množice, torej demos, kar je odvisno od mnogih dejavnikov (npr. verska, etnična, jezikovna ali kulturna ločenost, nadzor nad mediji), potem pride avtomatično do **separatizma**!

Separatisti se borijo za prostor; teritorialno avtonomijo ali suvereno državo. Če se ne borijo za teritorij, potem to pač niso separatisti. V modernih mednarodnih političnih odnosih namreč velja, da so za priznanje neke politične entitete, torej države, potrebni najmanj trije konstitutivni faktorji: 1. ozemlje, 2. ljudstvo, ki na tem ozemlju živi, ter 3. efektivna oblast na tem ozemlju. Za priznanje neke države (separirane & suverenizirane) so poleg tega usodnega pomena še diplomatske igrice, kar se je pred kratkim zelo lepo pokazalo na primeru SZ: donedavnega največja prepreka za suverenosti iščoče dežele je sedaj sama dala zeleno luč za stvari, ki jih ne more preprečiti doma. Vendar tu ne bomo o diplomatskih hokus-pokusih. Kakor nas tudi ne zanimata tista oddaljena preteklost in v meglo zakrita prihodnost. Dejstvo je, da se skozi čas časi spreminjajo, kako se je od vekomaj spreminjalo vse in kako bi rekel Heraklit: *Panta rhei* - zato je treba izkoristiti trenutek, sedanjost.

Svetovni separatizmi

Svetovne separatizme bi lahko tipologizirali na različne načine; na primer glede na to, ali so že izraženi ali ne; če so, na kakšen način (oborožen odpor celotnega ljudstva oz. etnične skupnosti, se pravi večine, občasen terorizem močne manjšine ali prisotnost zgolj pri redkih, ekstremnih posameznikih); glede na cilje (avtonomija znotraj neke države, samostojna država ali pa odcepitev in združitev z neko drugo državo, recimo matičnega naroda) oziroma glede na pragmatičnost vs. brezkompromisnosti. Seveda bi se na ta način zapletli v labirint, ki bi bil za bralce nezanimiv. Zato se bomo držali geografskega prin-

cipa, pri čemer bomo izpustili Sovjetsko zvezo, o kateri je bilo dovolj govora v prejšnji številki Tribune.

JUŽNA AMERIKA

V Južni Ameriki kot sploh v Novem svetu trenutno ni separatističnih gibanj. Takšna tradicija ne obstaja in tudi na horizontu se ne kaže nič novega. Odkar so se španske kolonije med 1810 in 1830 separirale od Španije in Brazilija 1822 od Portugalske, so se tu meje spreminjale le še s posameznimi vojnami ter v amazonskem kotlu. Njihov odnos do evropskih združb je bržkone nevtralen, ne smemo pa zanemariti potencialnega vpliva Španije, ki je med članicami ES najostreje proti spremembam, in dejstva, da je Brazilija federacija po vzoru ZDA in kot taka nenaklonjena konfederalnim procesom. Preostala indijanska plemena sicer niso nikakršen problem, ker niti ne vedo, da so v Braziliji, kakor tudi ne uporniški kangačeiroso na severovzhodu. Peta največja država sveta je tudi dokaj homogena, zato se zdi njena dezintegracija malo verjetna. Integracija JA držav je pred vrati.

SREDNJA AMERIKA

Tudi tu ni znakov separatizma, čeprav so revne države neprestano vpletene v najrazličnejše državljanske vojne in celo takšne spopade, kot je bila 1969 nogometna vojna med Hondurasom in San Salvadorjem zaradi kvalifikacij za mundial 1970. Edina večja država, Mehika, je stabilna, medtem ko so otoške države že itak tako majhne, da manjše skoraj ne morejo biti. Na Malih Antilih, Angleži jim pravijo Zahodna Indija, se tega zelo dobro zavedajo, zato nekateri že razmišljajo o določenem združevanju. Skupno športno moštvo za baseball je dober začetek.

SEVERNA AMERIKA

Je sestavljena le iz dveh glomaznih držav iz sedanjega zemeljskega hegemonu ZDA, v katerih po secesijski državljanski vojni 1861-65 o kakršnemkoli odcepljanju ni govora, in Kanade, ki je osamljen primer nestabilnosti te vrste na zahodni polobli.

KANADA je gigant z gigantskimi provincami, od enajstih so le tri majhne. Quebec je provinca, v kateri je v večini francosko govoreči živelj, v glavnem potomstvo starih francoskih priseljencev, preden je Quebec postal angleška kolonija v sklopu Kanade. Quebecski separatizem se je sicer začel že v 1970-ih,

vendar nas tu zanima le sedanja konstitucionalna kriza v Kanadi. Kanadčani seveda vse počno mirno in počasi ter dosledno legalistično. Ker na lanskoletnem srečanju vseh provinc zaradi nasprotovanja Manitobe in Nove Furlanije niso sprejeli 1987. začrtanega soglasja o spreminjanju ustave (Ontario in Quebec naj bi imela veto, potrebno pa bi bilo tudi soglasje dveh zahodnih in dveh atlantskih provinc), se je država znašla pred razkrojem. Quebecski premier Robert Bourassa je februarja zagrozil z referendumom o suverenosti te province oktobra 1992, če do tedaj ne bo sprejeta nova kanadska ustava. Vladajoča liberalna stranka se je za to odločila, potem ko so raziskave javnega mnenja po konvenciji opozicijske nacionalistične Parti Québécois pokazale, da je 3/4 Quebecčanov za odcepitev. Za obnovljeno federacijo obstaja spet nekaj več možnosti, odkar so se quebeški poslovneži v začetku julija 75 odstotno izjasnili za ohranitev Kanade.

AFRIKA

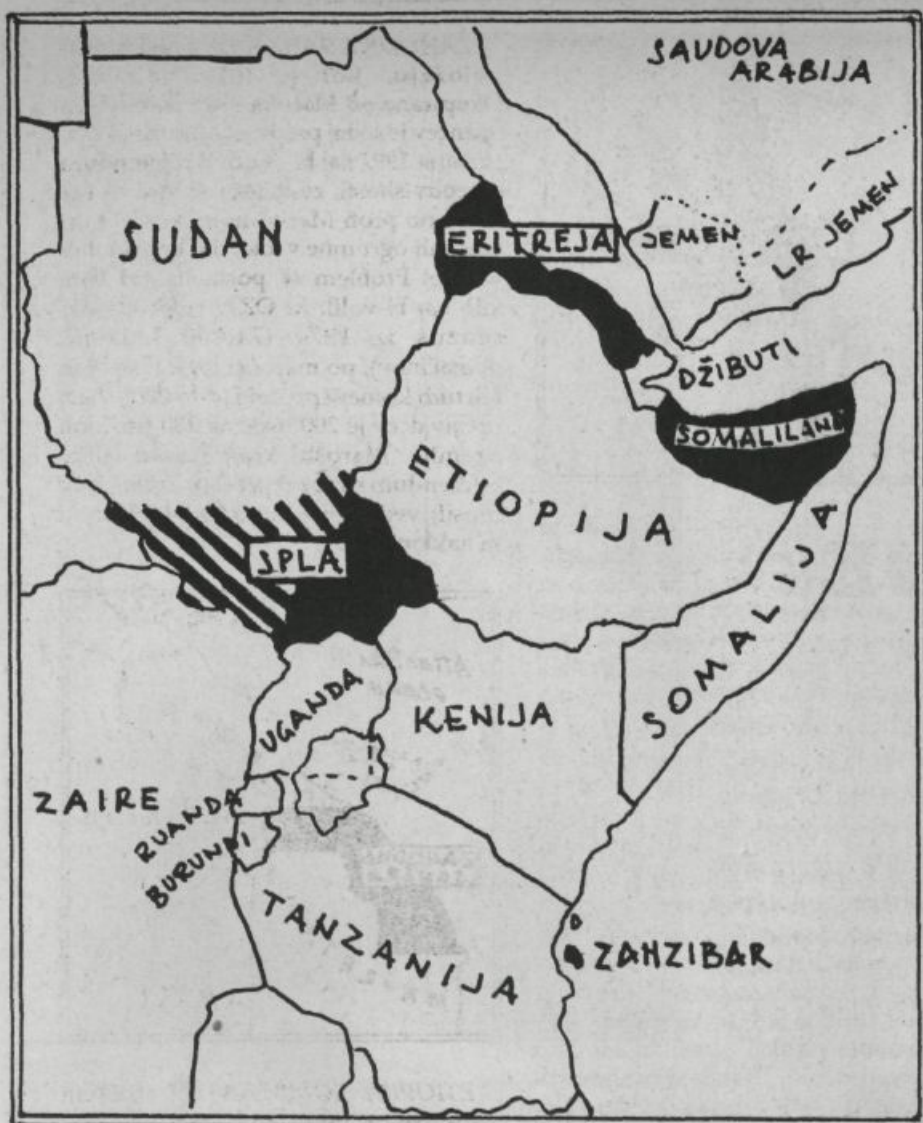
Čeprav je večina mej v Afriki arbitrarnih samovoljnih ali pa slučajno postavljenih med prejšnjimi kolonialnimi gospodarji, je bilo njihovo spreminjanje do nedavnega še tabu. Po pridobljenih neodvisnostih so se nove politične elite zadovoljile s teritorijem, ki so ga imele v rokah, čeprav je do vmešavanja v notranje zadeve sosed prihajalo (npr. 1978 intervencija tanzanijske vojske v Ugandi), bilo pa je tudi nekaj miroljubnih modifikacij. Separatistične vojne so se zato končale v korist centrov (v Nigeriji potlačili t.i. Biafro 1967-70, v Zairu odcepitev Katange 1960-64), v ostali črni Afriki do njih niti ni prišlo. Namibijskega boja za neodvisnost 1975-90 najbrž ne moremo šteti za odcepitev od JAR. V arabskem delu Afrike je drugače.

ZAHODNA SAHARA je v podobnem položaju, kot je bila Namibija. Okupirana od Maroka 1975 po odhodu Špancev je sedaj predmet razsojanja ZN. Januarja 1992 naj bi se odvil referendum o neodvisnosti, za katero se bori fronta Polisario proti Maročanom, ki so tu investirali ogromne vsote, da bi pridobili volilce. Problem se postavlja pri tem, kdo naj bi volil: za OZN velja španski cenzus iz 1974 (74.000 tedanjih domačinov), po maroški logiki naj bi to bili tudi kasnejši prišleki (+46.000). Vseh prebivalcev je 200 tisoč na 250 tisoč km ozemlja. Maroški kralj Hasan lahko referendum sicer prepreči (za odlog je že prosil), vendar mednarodno okolje temu ni naklonjeno.

ETIOPIJA. SOMALIJA. Na afriškem rogu nove meje pravzaprav niso potrebne, le do atlasa iz 1935 bo treba paziti. V Etiopiji se je sicer s porazom stalinističnega diktatorja Mengistuja (ki je nasledil cesarja Haile Selasija) junija letos končala 30-letna secesijska gverila Eritrejccev EPLF (Eritrean Peoples Liberation Front), nova vlada sestavljena iz EPRDF pa se je izkazala za izrazito tolerantno ter obljubila v dveh letih svobodne volitve in model ohlapne federacije, Eritrejcem pa referendum o samostojnosti pod mednarodnim nadzorstvom. Na severu Somalije pa se je nekdanji britanski del, 1960 združen z italijanskim, deklariral za neodvisno republiko Somaliland. Somalija kot država dejansko ne obstaja več in je zaradi medplemenskih spopadov (med klanoma Darod in Haiweye ter njunimi podklani - vsi so oboroženi) padla v popoln kaos. Edina preostala ambasada v Mogadišu je italijanska v neki baraki, bivša občasna izvoznica banan in goveda v totalnem razsulu.

SUDAN je nov primer separatizma, najbrž pod direktnim vplivom dogajanja

v sosednji Etiopiji, kjer je nova oblast prelomila afriški tabu ter odprla nevarno Pandorino skrinjico. Po državljanski vojni med muslimanskim arabskim severom in krščansko-animističnimi »anya-nya« z juga 1965-72 se je podobna situacija ponovila 1983 in zahtevala do 1991 250.000 mrtvih. Konec avgusta letos so trije vodilni poveljniki SPLA (Sudan People Liberation Army) ustanovili svojo frakcijo, ki zahteva odcepitev juga Sudana od Khartuma, saj pogajanja s centralno vlado, ki jih zagovarja ostali del SPLA (kakor tudi enotnost države), niso obrodila sadov, zlasti ne potem, ko je 1989 oblast uzurpirala fundamentalistično islamska vojaška hunta. Kaj se bo zgodilo, bomo videli ob koncu letošnje deževne sezone!

TANZANIJA se utegne soočiti s problemom Zanzibarja. Ta otoček se je 1964. uprl sultanatu (od 1832 je tu čepel omanski sultan) in se s Tanganjiko združil v Tanzanijo. Socialistični sistem je gospodarstvo Zanzibarja skoraj uničil, tihotapci pa so ostali, ker so določeni zakoni na otoku pač drugačni. Toda, Tanzanija mora z njimi ravnati v rokavicah, da ne bi zanetila separatističnih strasti. Nelegalno odstavljen ministrski predsednik otoka Seif Sharif Hamad je npr. 1988 zahteval referendum o obstoječi uniji, kar je takoj podprla, iz znanih razlogov, množica zanzibarskih disidentov.

(konec prihodnjič)

Miodrag Djurdjević

KNJIŽNA ZBIRKA KRT
ČASOPIS ZA KRITIKO ZNANOSTI
STUDIA HUMANITATIS
SKUPINA ŽENSKE ZA POLITIKO
TRIBUNA

PRIREJAJO

VELIKO JESENSKO PRODAJO KNJIG
NA LJUBLJANSKIH FAKULTETAH

V tednu od 7. do 11. oktobra Vas bodo naši prodajalci obiskali na Filozofski, Ekonomski, Pedagoški in Pravni fakulteti, na Višji šoli za socialne delavce in na FSPN.

Ob izjemnih popustih (tudi do 50%) boste lahko kupovali knjige in revije, ob katerih se boste zabavali, se o njih pogovarjali, z njimi spali, potrebovali pa jih boste tudi kot študijski pripomoček.

Interju: Miran Potrč:

»NOVA USTAVA JE POGOJ ZA MEDNARODNO PRIZNANJE SLOVENIJE«

Konec septembra se bo iztekel moratorij za neodvisnost in samostojnost Republike Slovenije, nove ustave pa še vedno ni. Med republikami bivše Jugoslavije je Slovenija prva izvedla svobodne in večstrankarske volitve, razglasila suverenost in na plebiscitu potrdila neodvisnost, zadnja med njimi pa bo sprejela novo ustavo, ki ne bo več temeljila na realsocializmu. Te po mnenju mnogih slovenskih politikov še dolgo ne bo, najbolj pesimistični med njimi celo domnevajo, da bodo nove volitve razpisane pred novo ustavo. O ustavni krizi smo se pogovarjali z nekdanjim predsednikom slovenske skupščine in sedanjim poslancem SDP Miranom Potrčem.

TRIBUNA: Ustavna kriza traja že deset mesecev. Kje so po vašem mnenju vzroki, da ustave še zdaj ni bilo mogoče sprejeti?

POTRČ: Glavna razprava o novi ustavi bi se pravzaprav morala končati že novembra lani. Od takrat do julija je poteklo osem mesecev, vendar še nismo našli skupnih stališč. V tem roku delo na novi ustavi ni bila prioriteta slovenske politike. Po eni strani je to razumljivo, in sicer zaradi osamosvojitvene zakonodaje in naloge, kar pa ne opravičuje dejstva, da so ustavna komisija in

politične stranke ustavo zanemarili. Prepričan sem, da bi osamosvojitve Slovenije in njeno mednarodno priznanje imelo pomembno kontinuiteto, če bi bila sprejeta tudi nova ustava. Tudi zakonodajno delo bi bilo mnogo lažje. Tako pa mora skupščina sprejemati novo zakonodajo, ki ne temelji na obstoječi ustavi in je z njo včasih tudi v nasprotju. Mi želimo družbene spremembe, hkrati pa je to nevarnost, ker gradimo sistem, ki je že v samem začetku neustaven. S tem slabimo pravno varnost Slovenije. Prav tako je za sprejem zakonodaje potrebna normalna večina in ne konsenz med strankami, zato bi bila nova ustava pravičnejša rešitev. Razlogov za upočasnjeno delo je nekaj. Različne stranke imajo za sprejem nove ustave različne interese. Opozicija si je želi v večji meri, ker bi bila v zakonodajnem delu v boljšem položaju, poleg tega bi

bila posledica sprejema nove ustave sprememba strukture oblasti, skupščine, predsednika in v končni fazi tudi relativno kratek rok za razpis novih volitev. To je tudi logično. Saj bi z njimi imele opozicijske stranke možnost za izboljšanje položaja in obratno, vladajoče stranke bi prevzele rizik, da morda ne bi dobile potrebne večine. Drugi razlog je ta, da v novi pluralistični Sloveniji nismo ustvarili mehanizma za iskanje konsenza med političnimi strankami. Imamo sicer mehanizem vladanja in parlamentarne večine, zato lahko sprejema zakonodajo, ne more pa ustave, ker nima dvotretjinske večine. To je posledica nerazvite politične kulture, v kateri pa ne more priti do konsenza. Upam, da so sporna vprašanja znana že od prvega dne, nič pa ni bilo storjenega za iskanje možnih rešitev ter za približanje stališč. Če pa tudi to ni mogoče, potem pa mi zagovarjamo še eno rešitev: razpišimo nove volitve pred novo ustavo in naložimo parlamentu ustavodajno nalogo.

TRIBUNA: Tudi ustavodajna skupščina bi se verjetno znašla v začaranem krogu, saj nobena izmed nasprotujočih si strani ne bo

dobila dvotretjinske večine. Torej bo potrebno razlike premostiti že sedaj in najti kompromis.

POTRČ: Možna rešitev je še ena. Po medstrankarskem usklajevanju, ki ga še sploh ni bilo in ga je pravzaprav težko začeti, bi najbolj sporna vprašanja dali na referendum. Tako naj bi volilci odločili, kaj in kako naj se v ustavo zapiše. Novo ustavo ni možno sprejeti, dokler niso ta vprašanja izkristalizirana. Opozoriti moram, da predstavniki Evropske skupnosti opozarjajo, da je za mednarodno priznanje Slovenije zelo pomemben pogoj, da ima Slovenija novo ustavo.

TRIBUNA: Potem bi morala biti sprejeta do konca tega meseca.

POTRČ: Upajmo. Sem pesimist in optimist hkrati. Menim, da smo sposobni uskladiti med seboj večino vprašanj. Pri tem bi lahko pomagali tudi predstavniki vlade, predsedstva in skupščine. Lahko bi ugotovili, katera točka otežuje sprejem ustave. Poslanci sami lahko ugotovimo, kje bi lahko prišlo do dvotretjinske večine in kje ne. Opozicija se lažje prilagaja stališčem ostalih strank kot Demos. Nekatera vprašanja bi lahko uredili skupaj z LDS, SDSS itd. Demos nastopa kot koalicija in zagovarja neko rešitev kot celota. V določenih vprašanjih pa bi prej prišlo do kompromisa, če bi nekatere Demosove stranke nastopile skupaj z opozicijo. Tako bi skupaj lahko dobili dvotretjinsko večino.

TRIBUNA: Ali to pomeni, da deluje Demos kot koalicija in ne zastopa specifičnih interesov posameznih strank glede nove ustave?

POTRČ: Niti ne. Pač pa se boji priznati, da bi vsaka stranka dala različen predlog glede nekaterih ustavnih vprašanj. Demosove stranke imajo namreč o nekaterih vprašanjih različne poglede. Žal pa je to tudi vse...

TRIBUNA: Kakšno vlogo bi pri tem lahko imele »sredinske« stranke, ki sodijo v Demosovo levico? Te so tudi najbližje opoziciji.

POTRČ: Če bi bila imena strank skladna z njihovo vsebino, bi bilo lažje. Vendar pa smo šele na začetku pluralističnega življenja. Po drugi strani pa imamo podobna stališča tudi s SKD, npr. glede socialnoekonomskih pravic. Prav tako niso vse opozicijske stranke enako zagrete za vsa vprašanja npr. glede soupravljanja v podjetjih. Kar pa se lokalne uprave tiče, smo si enotni. Homogenizacija državne oblasti bi bila Sloveniji prej v škodo kot v korist. Decentralizirana oblast bo predpostavljala, da je lahko na lokalnih in regionalnih nivojih na oblasti drugačna stranka kot na nivoju republike. Regije je težko določiti, dejstvo pa je, da obstajajo. O vsaki stvari ne mislijo enako Korošec, Primorec in Prekmurec. Zato je potrebno upoštevati tudi specifičnosti regij. Centralizacija pa bi Slovenijo potisnila v neenakomeren razvoj kot npr. Madžarsko in Makedonijo.

TRIBUNA: Regije so tudi sporna točka v ustavi. Čeprav niso podrobno opredeljene. Koliko naj bi bile pravzaprav velike?

POTRČ: O tem so različni pogledi. Vse

Skupščina mora sprejemati novo zakonodajo, ki ne temelji na obstoječi ustavi in je z njo včasih tudi v nasprotju.

Opozoriti moram, da predstavniki Evropske skupnosti opozarjajo, da je za mednarodno priznanje Slovenije zelo pomemben pogoj, da ima Slovenija novo ustavo.

DEMOS nastopa kot koalicija in zagovarja neko rešitev kot celoto. V določenih vprašanjih pa bi prej prišlo do kompromisa, če bi nekatere DEMOS-ove stranke nastopile skupaj z opozicijo.

Nesmiselno bi bilo, da bi vsaka štiri leta odločali o vprašanju splava: enkrat bi ga prepovedali, drugič dovolili, enkrat bi ga morali plačati, drugič pa ne.

stranke soglašajo, da regija lahko obstoji in naj se oblikuje kot svobodna skupnost občin. Mislimo, da mora biti opredeljena tudi z ustavo in naj se nanjo prenašajo tudi nekatere državne pristojnosti. Trenutno imamo v Sloveniji dvanajst regij, vendar bi morali ta položaj dobiti tudi mesti Ljubljana in Maribor. Preko regij bi lahko zagotovili enakomeren gospodarski, social-

ni in kulturni razvoj Slovenije. Dejansko bi lahko regije imele podobno vlogo kot dežele v Avstriji. To pa ne pomeni, da bi Slovenija postala federacija. Daleč od tega. Nobenega strahu ni, da bi s tem Slovenijo federalizirali.

TRIBUNA: Opozicija predlaga, naj bi bil splav ustavna kategorija, po drugi strani pa Demos utemeljuje svoje nasprotovanje s tem, da ta ni omenjen v nobeni evropski ustavi.

POTRČ: Nisem eden tistih, ki trdijo, da poznajo vse ustave. Nisem tudi navdušen nad tisto skupino, ki meni, da bo naredila najboljšo konstitucijo evropske ustave. Menim, da bi bilo bolje, če bi splav opredelili kot ustavno kategorijo. Obstaja možnost, da bi neka skupina te stvari urejala z zakonodajo po svoje. Nesmiselno bi bilo, da bi vsaka štiri leta odločali o tem vprašanju: enkrat bi ga prepovedali, drugič dovolili, enkrat bi ga morali plačati, drugič pa ne. Žrtev tega je vedno ženska. Zaradi socialne stiske se odloči za splav. Zato je potrebna ustrezna socialna in materialna politika, ki bo omogočala rojevanje otrok, obenem pa ne bo krtila pravice do svobodne odločitve ženske.

TRIBUNA: Glede na izkušnje nedavne vojne boste še vedno vztrajali pri konceptu demilitarizacije?

POTRČ: Izkušnje zadnje vojne so pokazale nekaj elementov, ki so lahko navidezno protislovni, lahko pa tudi ne. Gotovo je res, da bi bila Slovenija brez obrambe v bistveno slabšem položaju. Uspeh je možno različno razlagati. Lahko je zanj prispevala slovenska vojska, lahko pa slovenski narod. In če je resnična druga trditev, je to v popolnem skladu z zavzemanjem za demilitarizacijo. Ta ne pomeni, da država nima obrambe, organizira jo lahko na ustrezen način, ne pa preko redne vojaške službe. Gotovo so se razmere izkazale, da bi demilitarizirana Slovenija v prehodnem obdobju lahko organizirala obrambno usposabljanje, prav tako tudi ne bi mogli preprečiti obrambne proizvodnje. Vse to je lahko v skladu s projektom demilitarizacije.

Igor Kršinar

ktika žrtvena
ca: Janša pošlje
prej generala
aparja, ki teren
isti, nato vleti
letni Janez in
bije gol.

TRIBUNIN DIOLABOK

Tadej Labernik je dolgo časa skrival, toda nam je uspelo izvedeti. Vojake je služil kot »pešadinac«.

Vratarju vladne reprezentance ni nobena ušla skozi noge. Žoga namreč.

"Ko to kaže, ko to laže", da vlada ni enotna.

Ko je bil naš predsednik Milan še mlad, so to fotografijo naslovili Čakajoč na Tita.

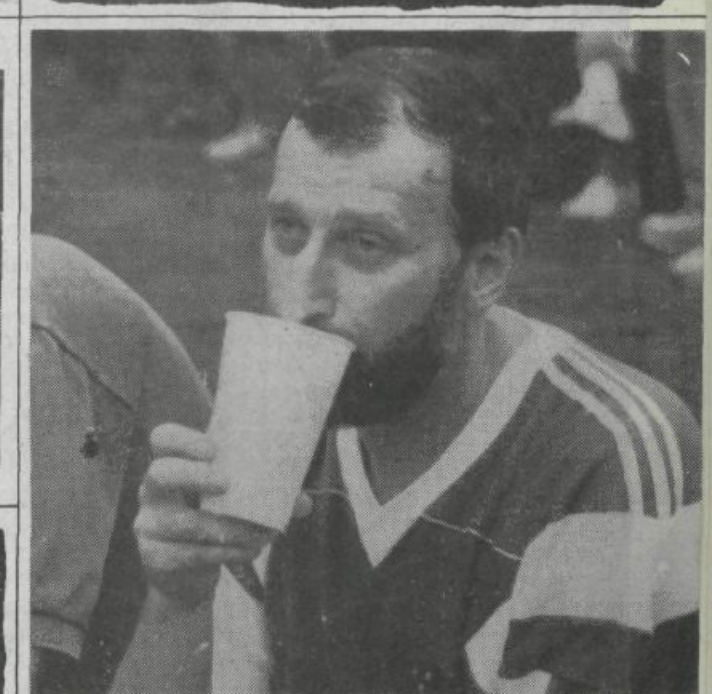
Mladi Marjan Podobnik nazdravlja letošnji trgatvi in ministrskemu stolčku.

ronogi Lojze je na tekmi bolj hal kot brcal. V vladi počne no nasprotno.

Minister Kacin zelo rad pozira.

Minister Šešok se je dobesedno sesedel. Tako kot slovenske finance.

Največ navijačev je imel J.J. alias Plešasta Kobra, saj so imeli zaporniki z Iga prost dan.

Dušan Plut ni hotel vreči plastičnega kozarca.

PRESS

»NISEM BAV BAV!«

Plakati, na katerih je črno na belem pisalo o namenih Študentskega centra in predvsem njegove direktorice Ksenije Preželj glede ponovnih podražitev stanarin, plačevanja dodatne uporabe elektrike in nekakšne vrste financiranja novih gradenj so povzročili med študenti veliko hude krvi. Anonimni avtor, ki je pozival k bojkotu stanarin in drugim ukrepom proti Centru, bo verjetno ostal neodkrit. Če bi gospa Preželjeva poznala njegovo ime, tega ne bi povedala. Povedala pa je, da tega ni storila Študentska organizacija, in še to, da je bil plakat z njenim podpisom, na katerem razlaga prave spremembe v novem akademskem letu, takoj odstranjen.

TRIBUNA: Podpis nastanitvene pogodbe je za večino nova stvar. Zaradi »afere« s plakati študentje gledajo nanjo skeptično. Zakaj jo bomo podpisovali in kaj bomo s tem pridobili?

PREŽELJ: Uvedba nastanitvene pogodbe ni nova stvar. O njej smo govorili že pred letom dni. Sama sem govorila o tem na delegatski konferenci, pogovarjala sem se s predstavniki študentov. Povedala bi rada, da sem proti vsaki represiji. Živimo v zelo izrednih razmerah, zato bi rada urejala odnose na civiliziran način. Rada bi, da se odnosi v Študentskem centru, med študenti in vodstvom normalizirajo do tiste ravni, da bomo lahko resnično sodelovali. Deloma bi k temu pripomogle tudi nastanitvene pogodbe.

TRIBUNA: Študente je najbolj razburilo do zdaj še neznano plačevanje kavcije.

PREŽELJ: Stanovalec je s podpisom pogodbe dolžan plačati kavcijo tisoč din do konca decembra. Gre za zavarovanje za morebitna potrebna popravila, ki nastanejo zaradi ravnanja stanovalca. Ob izteku pogodbe bodo neizkoriščena sredstva kavcije vrnjena stanovalcem, obrestovana po veljavnih bančnih obrestih. Študentje bi morali dojeti, da so del Študentskega centra, zato delno upravljajo s študentskimi domovi. Ta denar ne gre v žepe vodstva. Namenjen je stalnemu vzdrževanju in sprotnim popravilom, ki so seveda za normalno življenje nujna. Vsak stanovalec bo imel vedno vpogled, kje je njegova kavcija.

TRIBUNA: Obstajajo tudi še nekateri drugi členi pogodbe, ki govorijo o ukrepih, katerih nismo vajeni.

PREŽELJ: Veliko prahu je dvignil četrti člen te pogodbe, kjer stanovalci dodatno prijavljajo hladilnik, TV aparat, računalnik in morebitne druge priključke. Posebej poudarjam, da gre le za evidenciranje naštetih aparatov. Zanje ni potrebno posebej plačevati. Izračun dosedanjih stnarin temelji na skupku vseh stroškov, torej tudi vseh aparatov, ki do sedaj niso bili prijavljeni. V posebno kategorijo spadajo kuhalniki, ki so v študentskih domovih prepovedani zaradi požarov. Stanovalci jih imajo tako vključno na lastno odgovornost, z vsemi posledicami vred. Naslednji člen vsebuje dodatno prijavo osebnega avta, za katerega dobi študent posebno nalepko. Ta bo dokazovala, da je študent stanovalec v študentskem domu in bo imel prednost pri parkiranju.

TRIBUNA: Novo je tudi to, da se poleti lahko izselimo iz doma.

PREŽELJ: V času od 1. junija do konca septembra se stanovalec lahko začasno izseli iz Centra. V tem času ne plača stanarine, prostore pa Center uporablja za turistično dejavnost.

TRIBUNA: Domski red je tista točka, kjer so se študentje počutili nekako ogrožene, ker jim je kratil nočne obiske in dovoljeval tudi kontrole s strani Študentskega centra.

PREŽELJ: V skladu s preureditvijo domskega reda smo uvedli tudi pregled domskih izkaznic ob vstopu v dom. Radi bi pripravili neke vrste univerzalne izkaz-

nice, ki bi veljale tudi na ŠŠ, v knjižnicah in podobno. Druge spremembe v domskem redu so uvedba novih kategorij stanovalcev, izločili smo določbe o nočnih kontrolah, določbe o dovoljenih obiskih le do polnoči... Sicer pa je domski red del pogodbe in je stanovalcu vročen ob podpisu.

TRIBUNA: V petnajstem členu je navedeno tisto, kar študent ne sme početi in ima zato Center pravico, da ga izseli iz doma.

PREŽELJ: Kakorkoli že, najemodajalec ima večjo pravico od najemnika. Tako lahko Študentski center odstopi od pogodbe, če stanovalec ne uporablja ležišča osebno, se samovoljno vseli ali preseli, oddaja ali odprodaja ležišče osebi, ki nima pravice bivanja v Centru, ovira vselitev sstanovalec, ne plača stanarine, kavcije ali drugih stroškov, je odgovoren za povodenj, požar ali drugo večjo škodo, ter ne plača povzročene škode v za to določenem roku, stori kaznivo dejanje in se mu to dokaže z odločbo sodišča, uporablja sobo ali skupne prostore Centra v namene, ki imajo značaj kaznivega dejanja, kot je prostitucija, razpečevanje mamil in podobno. Nadalje: prikriva podatke, pomembne za življenja in delo Centra po sklepu disciplinske komisije.

TRIBUNA: Ni samo nastanitvena pogodba

tisto, kar je pri vas novega.

PREŽELJ: Imeli smo ambiciozne načrte, pa nam je vojna porušila večino tega, kar smo si zastavili. Samemu Študentskemu centru nekoliko manj, kar je nekakšna posledica urejanja študentskih vprašanj. Gre za veliko koncentracijo študentov, s tem da se tukaj prvotno rešujejo socialni problemi. Poletje smo zaključili z ukrepom družbenega varstva in sicer ravno na dan vojne. Zato nam je svet občine ta ukrep podaljšal za tri mesece. Tako poteče 27. septembra, zato imamo 26. septembra konstitutivno sejo Sveta centra. Potekal bo po novih pravilih igre, skladno z zakonom o zavodih in sprejetim Statutarnim sklepom. Skladno s tem poteka preobrazba Centra v to, kar smo v smernicah programa zapisali - v nek moderni zavod. Ministrstvu smo predlagali, da se v skladu z Zakonom o izobraževanju, ki nas sicer posredno ne zadeva, pripravi Zakon o domovih. Ta bo urejal nekatera načela delovanja, ki so bila včasih urejena preko samoupravnih aktov, kasneje preko Statutarnega sklepa ali samega domskega reda. Razume se, da vse, kar se je prej urejalo samoupravno, zdaj ne deluje več tako. Zdaj je treba najti drugo obliko upravljanja. Zato bo novi zakon osnovna postavka, preko katerega bomo delovali. Drugače pa smo na Študentskem centru, ne glede na položaj, poskušali biti dosledni pri izvrševanju svojega programa. Tako smo pred dnevi pričeli z računalniškim vsejevanjem, kar je eden večjih dogodkov v Centru ki pa gre zelo neopazno mimo. Sicer se nam študentje smeji, ker naši

delavci ne znajo ravnati z računalniki. Vendar vsaka šola nekaj stane. Poudariti moram, da smo do sedaj delali vse »na roko«. Vselili smo šest tisoč študentov!

TRIBUNA: Ali to pomeni, da boste sedaj ugotavljali resničnost prikazanega cenusa študenta?

PREŽELJ: Resnično je bil to prvotni namen. Želeli smo oblikovati Univerzitetni informativni krog. Do zdaj pa je vodil Center za razvoj Univerze, ki pa je bil pri tem dokaj neuspešen. V Mariboru je to zelo lepo urejeno in po njih smo se tudi zgledovali. Tako smo si delo razdelili. Komisija za sprejem v študentske domove sprejema, mi pa vseljujemo. Z računalniki bo veliko lažje, saj je bil prej ves material v nekih knjigah, z računalniškimi programi pa bomo to lahko uredili. Denarja za adaptacijo sprejemne pisarne nismo dobili, vendar smo se vseeno odločili za delo z računalniki, kajti prostor se nam ni zdel tako zelo pomemben.

TRIBUNA: Kako pa napredujejo gradbena dela?

PREŽELJ: Med poletjem smo zaključili adaptacijo v štirici, zgradili smo pet garsonjer, zdaj delamo še šesto. Mislili smo tudi, da bomo zaključili z delom v telovadnici, vendar se je zaradi vojne zapletlo. Telovadnico predajamo nazaj v upravljanje Univerzi. To pa zato, ker je namenjena redni vadbi, Študentski center pa z redno, zakonsko vadbo nima nobene povezave. Telovadnica je bila rekreativni vadbi študentov minimalno namenjena, zdaj pa je tako imenovana rekreacija postala stvar Študentske vlade.

TRIBUNA: Največkrat se k vam obračamo zaradi previsokih stanarin. Kakšna naj bi bila po vašem realna cena, ki bi jo študent plačeval?

PREŽELJ: Povprečna stanarina znaša zdaj 814,17 dinarjev. Najmanjša znaša 580, srednja 740 in najvišja 950 dinarjev. Verjamem, da so za nekatere študente te številke visoke. Vendar večina študentov na to vsoto ne gleda realno. Ali kdo pomisli, da za to vsoto lahko neomejeno troši električno energijo, potroši neomejene količine vode, da sem spada tudi uporaba posteljnine, čiščenje... Včeraj je bila pri meni ministrica za delo in govorili sva ravno o tem problemu. Tudi ona ni poznala rešitve. Študentski center je neprofitni zavod! Del denarja za svoje delovanje dobiva od študentov, drugi del pa daje država. Verjemite, država daje zelo malo.

TRIBUNA: Četudi bi študentje tako razmišljali, ste še vedno prvi naslov, na katerega se lahko obrnemo.

PREŽELJ: Kadar so študentje nezadovoljni, se vedno obračajo samo name. Vedeti bi morali, da obstajata dva nivoja dogovarjanja. Eden je Uprava Centra, drugi pa je država. Od njiju smo odvisni. Pomislite, koliko je takšnih, katerih cenzus ne presega 3.700 din in si s tem pridobijo pravico do bivanja v domu.

Veliko, še preveč, da bi zanje imeli dovolj prostora. Še vedno so kapacitete velik problem. Ni pa Študentski center tisti, ki bi reševal vso slovensko socialo. To je na državi! Tam pa se ukvarjajo s stvarmi izpred petdesetih let!

TRIBUNA: Nekaj kletnih prostorov je zdaj preurejenih v zasebne poslovalnice, kot so pralnice, trafike, fotokopirnice... Zakaj Center ne prevzame upravljanja teh v lastne roke? Nekaj denarja bi to kljub vsemu prineslo.

PREŽELJ: Študentski center je sam po sebi, kot sem že povedala zastavljen kot neprofitni zavod. Nam ni dovoljeno, da bi imeli fotokopirnice, pralnice in podobno. Te prostore smo dali v najem. Od najemnine pa moramo zopet plačati devet odstotkov davka. Vsako tako stvar zdaj obdavčijo. Še enkrat bi rada povedala, da sem absolutno na strani študentov. Vendar je treba stvari gledati realno! Ne samo skozi oči študenta, ki nima denarja. Treba se je zavedati, da stroški dandanes niso majhni. V zelo težkih časih živimo.

TRIBUNA: Kje vidite razloge, da s študenti tolikokrat ni moč najti skupne poti in zakaj jih vedno gleda Študentski center kot na tisti del študentskega življenja, ki tako ali tako prinaša samo slabo?

PREŽELJ: Resnično se zaustavljam ob problemu, kako dopovedati študentom, kaj se dogaja. Informacije nikakor ne pridejo do večine. Povedala bi pa, da sicer z večino ni problemov. Posamezniki so tisti, ki povzročajo škodo. Včasih se v domovih dogajajo stvari, ki bi jih poimenovala vandalizem. Zato so potrebne sankcije. In na račun manjšine trpi večina. Na žalost je še vedno tako.

Druga stvar pa je pasivnost študentov. Sploh jih ne zanima, kaj se dogaja. Zbudijo se le takrat, ko jim kaj ni prav. Ko povišamo stanarine. Ne vprašajo se, kdo organizira žure. Govorila sem na delegatski konferenci, pisala v Delu, pisali ste v Tribuni. Pa kaj, ko niti predsedniki domov niso seznanjeni. Rekla sem si, da bom sama poskrbela, da bo vsak predsednik dobil Tribuno. Ustanovili smo »between us«, neke vrste komuniciranje s študenti preko plakatov. Pa kaj, ko te plakate takoj strgajo. Rada bi identifikacijo Centra s študenti. Ne vem več, kaj še naj. Kdo naj študentom dopove, da država ne daje denarja, da plačujemo davke, da je konec koncev država tista, ki ima niti v rokah.

TRIBUNA: Mogoče pa jim bo povedal Milan Kučan, častni gost ponedeljkovega akademskega žura...

PREŽELJ: Tudi to je ena izmed neobveznih stvari, ki jih počnem. Da bi se družili, spoznali, da smo majhno mesto. Tudi minister za šolstvo bo prišel. Že včeraj je bil tukaj, ker mu nismo uspeli pravočasno sporočiti, da odpade. Mogoče pa bo Kučan res kaj povedal.

Sergeja Hadner

PLAKATNA AFERA V ŠC

Dokaj mirno septembrsko vzdušje v študentskih domovih je razburila »plakatna afera«, kot bi lahko poimenovali dopisovanje med anonimnežem in direktorico Študentskega centra Ksenijo Preželj. Prvi plakat naj bi spodbudil bojkot plačevanja stanarin in povečal nezadovoljstvo med stanovalci, drugi pa naj bi zatrl seme nezadovoljstva.

Anonimnež je na plakatu zapisal, da (torej tudi njega) vleče uprava in direktorica ŠC študente za nos, ker se je od lanskega decembra stanarina povečala za 107 odstotkov, štipendije pa le za borih trideset. Neznane še opozarja, da bomo študentje plačevali kavcijo (tisoč dinarjev) in dodatke za hladilnik, žarnico, televizijo... Na koncu poziva študente, naj bodo enotni in bojkotirajo plačevanje stanarine. S tem naj bi protestirali proti samovolji uprave ŠC. Takoj so se pojavila ugibanja, kdo se skriva za provokativnim plakatom. Po neuradnih in nepreverjenih virih obstaja možnost, da je pisec nekdo izmed bivše vodstvene garniture v Študentskem centru.

Dokaj hitro se je z rdečim plakatom odzvala direktorica Ksenija Preželj, ki - na kratko rečeno - zavrača vse obtožbe in namigovanja z »belega plakata«. Na koncu poudarja, »da sem pri svojem dosedanjem delu imela ves čas podporo stanovalcev - študentov, sindikata delavcev in študentskega parlamenta Univerze v Ljubljani, zato ne pristaja na nobene anonimne grožnje, pisanja in manipulacije«.

Za kaj pravzaprav gre v »plakatni aferi«, pojasnjuje šele delegatska konferenca študentov ŠC, na kateri so obravnavali devetmesečno oceno poslovanja ŠC in ugotovili, da so republiške subvencije le 32 odstotne, ostale stroške pa krije ŠC sam. To pa je precej pod petdesetimi odstotki, kolikor bi morala prispevati država.

Zato je študentska delegacija sklenila, da bodo študenti stanovalci odšli 8. oktobra na miren protest pred skupščino RS z zahtevo, naj država poveča pomoč študentom. Če se razmere tudi po tem protestu ne bodo uredile, bodo z novembrom pričeli z bojkotom plačevanja stanarine. Predstavniki študentov-stanovalcev so na koncu postavili dokaj zanimivo zahtevo: naj Študentska organizacija organizira protestni shod pred skupščino. Uradnega odziva s Kersnikove 4, kjer je sedež

Študentske vlade, v zvezi s plakatno afero in organizacijo protestnega shoda še ni bilo.

ŠTIPENDIJSKA POLITIKA

Študentska organizacija je te dni obvestila študente o rezultatih pogovorov z republiško vlado o štipendijski politiki v študijskem letu 1991/92. Vlada se je odločila septembrske štipendije zvišati za trideset odstotkov, od oktobra dalje pa bo veljal nov način izplačevanja štipendij.

Cenzus za pridobitev republiške štipendije znaša 80 odstotkov zajamčenega OD, zmanjšane za davke na člana družine (trenutno znaša zajamčeni netto OD 4.376 dinarjev). Vlada je študentski organizaciji zagotovila, da bo pri izračunu osnove za štipendijo postavila najvišjo - 60 odstotkov od netto zajamčenega dohodka. Od tako izračunane osnove država odbije od 0 do 25 odstotkov in sicer po naslednjih kriterijih:

Če pade delež dohodka na družinskega člana, nam odbijejo od osnovne štipendije:

70-80% netto zaj. OD 25%

60-70% netto zaj. OD 20%

50-60% netto zaj. OD 15%

40-50% netto zaj. OD 10%

30-40% netto zaj. OD 5%

do 30% netto zaj. OD 0%

Tej vsoti je treba dodati še 45% netto zajamčenega OD za šolanje izven kraja bivanja oziroma za vozovnice. Država bi stimulirala tudi študijske uspehe in sicer z naslednjimi odstotki netto zajamčenega dohodka, ki jih bo prištela k osnovi:

povp. ocena odstotki

7.9 - 8.1 10

8.2 - 8.3 15

8.4 - 8.6 20

8.7 - 8.9 25

9.0 in več 30

Štipendije za nadarjene študente bodo po novem prejemale le tisti, pri katerih dohodek na družinskega člana ne presega povprečnega osebnega dohodka v Sloveniji. Višina štipendije za nadarjene pa bo znašala 80 odstotkov zajamčenega OD, z vsemi dodatki kot pri republiških štipendijah.

Na koncu sporočila ŠOU še piše, da je Izvršni svet RS načelno obljubil ponovno zvišanje štipendij in to še pred novim letom.

MEDMESTNO SODELOVANJE LJUBLJANE

Med svojim študijem sem se udeležil več mednarodnih srečanj, ki so bila organizirana na podlagi medmestnega sodelovanja mesta Ljubljane.

Ker se tudi v študentski vladi ukvarjam z mednarodnim sodelovanjem, smo se tudi s predstavniki medmestnega sodelovanja in protokola že pogovarjali o izboljšanju sodelovanja.

Za Študentsko organizacijo je predvsem važno, da gredo vse študentske zadeve preko le-te. V preteklosti se je dogajalo, da so bile v medmestnem sodelovanju kot izvrševalci razne politične strukture in so na študentske tabore v Gruzijo prihajali petnajstletniki, ki se niso znašli v družbi starejših študentov. V sedanjem času pa opažamo, da si poskušajo razni posamezniki oz. posamezne fakultete prisvojiti določene programe medmestnega sodelovanja.

Ker imamo na Študentski organizaciji že večletne izkušnje z mednarodnim sodelovanjem s predstavniki medmestnega sodelovanja in že sedaj dobro sodelujemo s predstavniki medmestnega sodelovanja mesta Ljubljana, predlagam, da se študentski programi medmestnega programa, izbor študentov, preizkus znanja jezika in druga izvedena dela prenesejo na ustrezne organe Študentske organizacije. Seveda je za to potreben dogovor med ustreznimi institucijami mesta Ljubljane in Študentske organizacije, ki določi pravila, po katerih poteka sodelovanje.

Pa še nekaj konkretnih ugotovitev

Sodelovanje s pobratenim mestom Tbilisi v Gruziji. Zame osebno je bilo to predvsem utrjevanje jezika. Za Sovjetsko zvezo in potovanja po njej je ruščina obvezna in je to eden važnejših pogojev za pridobitev prakse. Čeprav sem bil v Gruziji na praksi še pred zlomom komunizma, je bila Stalinova rojstna republika že takrat polna

pasti, ki jih dijaki, delegirani s strani nekdanje MK ZSMS niso bili kos. Pa tudi sedanje razmere v Gruziji kažejo, da je z njimi težko sodelovati.

Mesto Wiesbaden mi je ostalo v lepem spominu. Malo bom napeljal vodo na mlin in rekel, da zaradi tega, ker vodi sodelovanje z mestom Wiesbaden že ves čas Študentska organizacija. Tako se točno ve, kdaj, kam se je teba prijaviti na razpis, kako poteka izbor. Pomembno pa je, da se na koncu prakse obvezno napišejo poročila, na podlagi katerih se dobi povratna informacija, ki ponavadi manjka.

Mesto Leverkusen ima tako kot vsa mesta specifično prakso. Ker na žalost ne prihaja kontinuirano do povratnih informacij od študentov, ki gredo tja na prakso, prihaja včasih do nesporazumov. Ker je tudi to študentska praksa bi tudi tukaj kontinuiteto morala izvajati Študentska organizacija. Za nas je predvsem pomembno, da je sedaj nadžupan mesta Leverkusen gospod Horst Hennig, ki je velik prijatelj mesta Ljubljane in Slovenije. Nerazumljivo je, da si nadžupan mesta Leverkusen vzame v dveh poletnih mesecih trikrat čas za pogovor s študenti iz pobratenih mest, predstavnik mesta Ljubljane, ki pride v istem času na obsik v Leverkusen, pa niti ne povpraša za slovenske študente, ki so tam na praksi.

To je le nekaj mojih osebnih ugotovitev o študentskem medmestnem sodelovanju. Nikakor nisem nameraval samo kritizirati. Z ustreznimi službami v mestu Ljubljana namreč v zadnjem letu dobro sodelujemo. Tako vsi upamo, da bomo lahko kamlu dvignili študentsko sodelovanje na višji nivo. S tem bodo prav gotovo največ lahko pridobili študentje, ki jim je to sodelovanje tudi namenjeno, in Ljubljana se bo tudi na tak način predstavila kot univerzitetno mesto.

Staško

SPREMEMBE V ŠOLSTVU

Z zatonom komunistične ideologije pri nas in drugod v vzhodni Evropi se odpirajo nove možnosti in perspektive razvoja izobraževalnega sistema. Politične spremembe, ki so zasnovane na razvoju pluralnega (večstrankarskega?) sistema nujno posegajo v strukturne spremembe šolstva in zahtevajo njegovo temeljito reorganizacijo, ki mora biti zasnovana na naslednjih načelih:

- ✦ popolna deideologizacija izobraževalnih programov,
- ✦ odtujitev šolstva politiki (laičnost šolstva),
- ✦ podreditev zasnove izobraževalnih programov stroki,
- ✦ odprava represivnih metod v konzervativnem slovenskem okolju,
- ✦ zagotovitev ustreznih pogojev za delovanje šolstva,
- ✦ uveljavitev mednarodnih kriterijev znanja,
- ✦ razvijanje samoiniciativnosti in samoizobraževanja mladih,
- ✦ družbena verifikacija in vpeljava neformalnega izobraževanja,
- ✦ postopno, preverjeno in času primerno spreminjanje šolske zakonodaje.

Problem deideologizacije šolstva in uvedbe pojma laičnost šole je močno povezana s pojmom vzgoje. Vzgoja pomeni v definiciji oblikovanje otroka v nekem duhu, ki pa je vedno ideološko pogojen. V tem trenutku je nerealno pričakovati izobčenje vzgoje iz izobraževalnih programov, s tem pa tudi popolno deideologizacijo šolstva. Realno, smiselno in nujno pa je uvajanje načel humanosti ter čuta za sočloveka, naravo in družbo. Šolstvo mora biti strogo ločeno od vladajoče politike in podvrženo stroki. Vloga strokovnih in drugih stanovskih organizacij mora postati vplivnejša, prav tako mora pomembno mesto dobiti privatna iniciativa.

Represivna vzgoja ima smisel samo v liberalnih okoljih, nikakor pa ne v konzervativnih, ker je v tem primeru njen rezultat poneumljanje otrok. Slovenski prostor je še vedno v celoti konzervativen, zato represivne vzgojne metode niso smiselne. Problem odpravimo z uvedbo nerepresivnih metod, ki naj slonijo na samospoznavanju posameznega otroka. Okolja

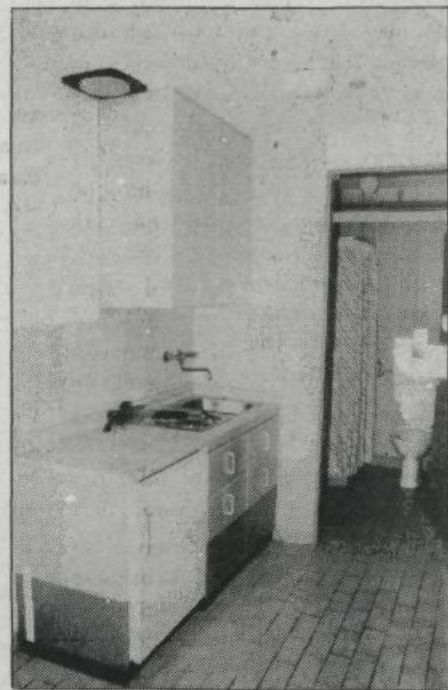
tovrstne vzgoje naj bodo narava, kulturne in znanstvene institucije, družba.

Formalno izobraževanje ne more nadomeščati prirojenih (pridobljenih) talentov, zato je potrebno posamezniku zagotoviti pogoje samoizobraževanja in udejstvovanja. Oblike neformalnega in alternativnega izobraževanja morajo dobiti ustrezno družbeno verifikacijo.

Materialni pogoji so osnova kvalitetnemu šolstvu, zato mora država zagotavljati ustrezna finančna sredstva. Koncesija in finančna participacija sta temeljni pogoj za razvoj privatnih šol. V svetu obstajajo zadovoljivi, lahko rečemo celo dobri izobraževalni sistemi, zato je morebitno eksperimentiranje s slovenskimi šolarji nepotrebno in škodljivo. Predvsem kadar je le to nepripravljeno.

Nemogoče si je obetati produktivno družbo brez korenitih sprememb izobraževalnega sistema, obenem pa morajo biti vse te spremembe smiselne, postopne in dvakrat preverjene. Če slovenski narod in njegova politika ne spozna globine tega problema se bo narod, čeprav suveren in odcepljen, znašel na robu svetovnega dogajanja.

Alenka Kunaver

Bralkam in bralcem se opravičujemo zaradi izpada teksta ANARHO PRIROČNIK. Do izpada je prišlo izključno zaradi anarhije. Sprejmite naše opravičilo!

K.B.

Igor Lukšič

ORGANIZIRANOST ŠTUDENTOV

1945 - 1975

I. OBDOBJE USTANAVLJANJA PRVIH ZAMETKOV ENOTNE ŠTUDENTSKE ORGANIZACIJE (PRVI ZAMETKI AVTONOMIJE)

Številne študentske politične grupacije, ki so na ljubljanski univerzi delovale pred letom 1941 so se v vojnih letih preoblikovale, nekaj od njih je prenehalo z delovanjem, ker so se med vojno kompromitirale. Razen SKOJ in KPJ so vse druge predvojne grupacije po vojni na univerzi prenehale z organiziranim delovanjem. Kmalu po osvoboditvi se je pokazala potreba po novi in enotni organizaciji študentov, ki se je oblikovala na neposredno pobudo KPJ kot dominantne politične sile.

Že sredi leta 1945 so na posameznih fakultetah osnovali iniciativne odbore študentov, ki so imeli dve osnovni nalogi:

1. obnova univerze in
2. organizacija preskrbe revnih študentov.

Odbori so v kratkem času dosegli lepe uspehe pri preskrbi s skripta, pridobitvi štípendij, ureditvi prehrane in stanovanj za študente in pri organizaciji ustnih časopisov. Vendar ti odbori niso bili voljeni in zato niso imeli podpore pri vseh študentih. To napako so študentje poskušali odpraviti z organizacijo volitev v klube in fakultetna društva študentov v februarju 1946. Do tedaj volitev ni bilo mogoče izvesti tudi zato, ker na univerzi ni bilo večine študentov. Pred nove odbore je bila postavljena dodatna nalo-

ga: k delu pritegniti čim več študentov.⁷ Aktivisti so najprej delovali v okviru USAOJ, nato pa v okviru Študentske mladine Slovenije (ŠMS).

II. USTANOVITEV PRVE ORGANIZACIJE ŠTUDENTOV

1. PRVI POSKUSI SAMOSTOJNOSTI IN USTANAVLJANJE ŠTUDENSKIH DRUŠTEV (KREPITEV NASTAVKOV ZA AVTONOMIJO ŠTUDENTSKE ORGANIZACIJE)

Januarja 1946 je bil v Beogradu ustanovni kongres Ljudske študentske mladine Jugoslavije, na katerem je Rato Dugonjić predstavil pglavitne naloge organizacije: boj proti fašizmu in sabotazam, izgradnja ljudske univerze, ustvariti organizacijo, ki ne bo politikantska in ki se ne bo ukvarjala le s študentskimi problemi, reševanja vprašanj študija tako, da bodo z univerze prihajali dobri strokovnjaki, ki bodo svoj razvoj vezali na napredek in razvoj naše družbe.⁸ Po tem kongresu se je tudi ŠMS preimenovala v Ljudsko študentsko mladino.

Na II. konferenci LŠM Slovenije so pregledali narejeno delo in se opredelili za izobraževanje čim večjega števila dobrih strokovnjakov in za dobro intelektualno delo na univerzi. Konferenca je pred organizacijo LŠM zastavila dve glavni nalogi:

1. učenje in
2. pomoč pri obnovi in izgradnji.

V pozdravnem govoru je J. Vipotnik poudaril: "Nihče nima pravice vtikati se v študentsko organizacijo, ki je izključno študentska zadeva."⁹

Po konferenci je LŠM sprožila akcijo ustanavljanja krožkov, ki so se ukvarjali s preskrbo učil, razvijali občutek za po-

drejanje v korist večine in* utirali pot zdravi koristni znanosti.

Prvega februarja 1946 je začel izhajati prvi študentski list na povojni ljubljanski univerzi: Vestnik Ljudske študentske mladine. Izšle so tri številke v februarju, v drugem semestru pa se je list preimenoval v Ljudski študent, ki je izhajal do junija 1946. V prvi številki si je list postavil nalogo, da prispeva k izgradnji ljudske univerze, da obvešča o dogajanju na univerzi in da "ustvari temelje, na katerih naj se dviga bodoča zgradba dr. A. Kral, rektor univerze, študentske organizacije."¹⁰

Koncem marca je bila ustanovljena kontrolna komisija pri LŠM z naslednjimi nalogami:

1. kontrola izvrševanja obveznosti, ki si jih je zastavila LŠM
2. kontrola izvrševanja sklepov LŠM
3. kontrola študija
4. iskanje napak in nepravilnosti pri delu LŠM.

Ustanovitev te komisije in njene naloge kažejo na to, kako je LŠM posnemala delo KPJ in Ljudske mladine Jugoslavije (LMJ) v oblikah in metodah dela.

Organizacija LŠM se je začela postavljati na svoje noge šele aprila z vpisovanjem članov v svoje vrste. Tedaj je bilo tudi povedano, da je LŠM predstavnik Ljudske mladine in USAOJ na univerzi. Sprožena je bila akcija širjenja in novega ustanavljanja študijskih krožkov, ki naj bi nadomestili pomanjkanje učil, utrli pot zdravi znanosti ter krepili skupni in spodbujali individualni študij.

Ob zaključku prvega letnika Ljudskega študenta je uredništvo kritično ugotovilo, da list ni uspel pridobiti vseh študentov na univerzi. Potrebno bi bilo organizirati široko mrežo dopisnikov in pri študentih vzbuditi željo po dobri kritiki, naglem reagiranju in pravilni oceni dobrega dela. List naj bi postal organizator študentov in pomagal dvigniti obči politični in kulturni nivo študentov.¹¹

V prvem letu so organizacijo LŠM spremljale organizacijske nejasnosti. Vodstvo je iskalo "oblike, ki bi odgovar-

jale delu študentov na univerzi...¹², pri čemer je često izgubljalo perspektivo in zanemarjalo vsebino dela. Organizacija je v študijskem letu 1945-46 postala masovna, saj je zajela preko 80% vseh vpisanih slušateljev, bila pa je še premalo organizacijsko čvrsta.¹³

LMJ je leta 1946 sprejela statut, v katerem je opredelila tudi organiziranost in vlogo LŠM. Takoj v začetku šolskega leta 1946/47 se je sestal plenum LŠM na ljubljanski univerzi in izvolil nov univerzitetni odbor LŠM. Izvolili so ga delegati grup in aktivov LŠM po študijskih smereh in fakultetah. Nov odbor je bil po besedah glavnega govornika garant za dosego glavnega programskega cilja LŠM - "vzgoja novega strokovnjaka, in prav tam teligena, umetnika"¹⁴, ki se bo zavedal svojega ljudskega izvora, ki bo predan interesom ljudstva in ki bo zavešten graditelj nove družbe. Sprejeto je bilo temeljno vodilo organizacije: "učiti se, popravljati se v nedostatkih, ki jih nujno rodi vsako delo in ki se morajo prej ali slej pojaviti tudi prav tam pri vsej najboljši volji poedinih vodstev ali funkcionarjev."¹⁵ Študentje so razpravljali tudi o odnosu do drugih segmentov mlade generacije in ugotovili, da je bil njihov odnos do delavske, prav tam kmečke in šolske mladine le platonična fraza.¹⁶ Ugotovili so tudi, da so sicer imeli dobre stike z glavnim odborom LMS, vendar v njem niso videli vodstva, ki bi z velikim uspehom vodil celotno organizacijo. Tako študentje niso videli nalog za zблиževanje študentov z vso ostalo mladino ob konkretnih akcijah. Dogajalo se je, da je ostala mladina sprejemala študente kot "promenadne prav tam leve".¹⁷ Študentje so kritizirali tudi odnos do Osvobodilne fronte, saj so njihove akcije ostale omejene na univerzo, medtem ko so ključna vprašanja naroda in socializma kot npr. agrarna reforma zaobšla LŠM. Takšen odnos študente oddaljuje od naroda in njegovih problemov. Kritizirali so tudi prakso sprejemanja v LŠM, ki se je sprevrgla v vpisovanje brez kriterijev. Zavzeli so se za odgovornost funkcionarjev za svoje delo pred vsemi člani LŠM. Študentje so kritizirali šablonsko prenašanje direktiv, ki so bile namenjene vsem, niso pa jih prilagajali posameznim ravnam.

LŠM se je ukvarjala v prvem letu tudi s socialno ekonomskim položajem študenta in ugotovila, da je bilo obnovljenih pet študentskih domov, naloge glede štipendij pa so še nerešene. Za naslednje obdobje je glavni referent kot glavno nalogo LŠM postavil, "da naše oblasti pri

tem delu /izboljšanje študentskega standarda, op. I.L./ čim bolj podpremo, predvsem pa da naše delo z boljšo organiziranostjo še bolj poglobimo in razvijemo tako, da bodo začele naše organizacije skrbeti za življenjske pogoje prav tam vsakega študenta."¹⁸ Študentje so se zavzeli za osnivanje zdravstvenega študentskega fonda. Obravnavali so tudi kulturno prosvetno delo in predlagali ustanovitev diskusijskih krožkov, organizacijo debatnih večerov, ustnih časopisov s ciljem, da "preko študija naše države in spoznavanjem njenih političnih in ekonomskih problemov damo iniciativo za nadaljne samostojno delo."¹⁹ Zavzeli so se tudi, da fizkultura postane last vsakega študenta.

Študentje so predlagali posredovanje znanja po tovarnah in ugotovili, da se se je delovnih akcij udeležilo 75% vseh vpisanih študentov. LŠM je sprejela informacijo, da je III. kongres LMJ sprejel sklep o ustanovitvi Meduniverzitetnega študentskega odbora LMJ, ki bo vodil priprave na srečanje Mednarodne študentske zveze, organizacije, ki je združevala vse napredne študentske organizacije sveta. Pri volitvah v izvršilni odbor je jugoslovanski kandidat dobil največje število glasov.

Saša Cvahte je govor na III. konferenci LŠM končal z vzklikom: "Živel 17. november, mednarodni študentski dan! Živel tesno sodelovanje vseh študentov v borbi za mir in boljše življenje!"²⁰ To navajam predvsem zato, ker ti vzkliki kažejo globoko zasidranost študentske identitete in globoko zavest o pripadnosti študentski skupnosti sveta. Za tiste čase, ko so bili vzkliki partiji, Titu, Stalinu in socializmu neizogibni, dobijo zgoraj navedeni vzkliki še posebno težo pri prepoznavanju identitete povojnih študentov in njihove organizacije.

Zavest o samosvojesti študentov in študentske organizacije je bila močna. LŠM se je v veliki meri posvetila delu na univerzi med študenti, medtem ko ji povezovanje z drugimi deli mladine in z drugimi organizacijami zbuja le slabo vest, ki ne vodi v uresničevanje akcijskih povezav. Prav tako so drugi deli mladine čutili študente in s tem tudi njihovo posebno organizacijo kot nekaj drugačnega od njih, celo vzvišenega in privilegiraneega. Samosvojskost študentov je tako oblikovala tudi ostala mladina.

V svobodo so študentje in slovenska družba prišli z zavestjo, da je študent nekaj drugega od mladega človeka, čeprav je tudi mlad človek. To se je v politični organiziranosti pokazalo tako,

da je posebna študentska organizacija bila član mladinske organizacije. Elementi avtonomije študentske organizacije v letu 1946 so bili:

- samostojna organizacija, ki je v naslovu nosila naziv študentska,
- samostojni časopis, ki je nosil v naslovu programsko zastavitev: Ljudski študent,
- področje dela vezano na univerzo: izobraževanje in vzgoja visokošolskih strokovnjakov, zagotavljanje pogojev za študij,
- mednarodna študentska dejavnost,
- samostojna študentska združenja,
- samostojno mesto v okviru LMJ.²¹

Študentska organizacija je vzpostavila povezavo z LMJ, za katero ugotavlja, da ni bila plodna, odnos do oblasti je bil podporniški, odnos do KP še ni bil diferenciran, predvsem pa je šlo za mesto KP kot voditelja in iniciatorja, do univerzitetnih organov se je odnos šele oblikoval, saj so ti šele iskali tudi svojo identiteto, LŠM je navezala stike z drugimi univerzitetnimi središči v svetu in se vključila v mednarodno študentsko organizacijo, preko svojega časopisa je komunicirala s širšo javnostjo v Ljubljani, svojstvene stike je navezovala tudi s predavanji po tovarnah. Na osnovi tega lahko ugotovimo, da je bila stopnja avtonomije in stopnja povezanosti študentske organizacije v letu 1946, v prvem letu njenega obstoja, sorazmerno visoka. Tudi nastavki za razvijanje avtonomne pozicije in povezovanje so bili zelo dobri.

7. vir: brez podpisa, Pred volitvami v fakultetna društva Vestnik Ljudske študentske mladine, 1946, št. 1, str. 2

8. vir: brez podpisa, Rato Dugonjić o glavnih nalogah LŠM, Vestnik LŠM, 1946, št. 1, str. 2

9. poročilo s konference, Vestnik LŠM, 1946, št. 3, str. 2

10. dr. A. Karl, rektor univerze, Vestniku na pot, Vestnik LŠM, 1946, št. 1, str. 1

11. Ob zaključku prvega letnika "Ljubljanskega študenta", Ljudski študent, 1946, št. 7, str. 1

12. Saša Cvahte, O napakah in delu študentske mladine, govor na III. konferenci LŠM, 17.9.1946, arhiv Slovenije, UK KP/ZK, fasc. 1.

13. do 20. prav tam

21. Na kongresu LMJ je maja leta 1946 delala tudi posebna komisija za visoke šole. Težišče diskusije je bilo, kako ustvariti novo inteligenco, ki jo naša družba potrebuje, delo strokovnih društev, kulturno, prosvetno in politično delo med študenti, študentski tisk. Ugotovljeno je bilo, da ima LŠM potrebno zaupanje in avtoriteto med študenti, da bo zastavljene naloge lahko uspešno opravila.

KAVCIJA PREVELIKA OBREMENITEV ZA ŠTUDENTSKI STANDARD

Anonimen plakat, ki se je pred kratkim pojavil v študentskih domovih, je s svojo vsebino dodobra razburkal vsakdanje študentsko življenje. Poziv k bojkotu stanarin in upor proti upravi zaradi kavcije 1000 dinarjev, ki so jo uvedli z novim študijskim letom, je strnil študentske vrste kot v »starih, dobrih revolucionarnih časih leta '68«. In medtem ko direktorica Študentskega centra Ksenija Preželj trdi, da denarja študentje ne bodo darovali, ampak se bodo s kavcijo obvezali, da ne bodo uničevali skupnega premoženja, študentje tem trditvam ne verjamejo preveč. Menijo namreč, da poleg rednega plačevanja stanarin s tako slabim študentskim standardom za tovrstne »avanture« denarja preprosto nimajo.

MARIJA PRAŠIN, 4. letnik arhitekture: »Po pravici povedano, mi vse skupaj malce čudno zveni. In vsekakor ni v redu, da jih prav malo briga za nizek študentski standard. Jaz osebno denarja za kavcijo nimam, plačala bom le, če bo to nujno potrebno. Upam le, da bo Študentska organizacija kmalu priredila kakšen štrajk, ki se ga bom vsekakor udeležila. Glede stanarine pa je tako: polovico štipendije dam zanj in to kljub temu, da je cena kar v redu. In če bi morala plačati še kavcijo, bi bilo to res preveč.«

MOJCA NIDORFER, 3. letnik slovenščine in angleščine na Filozofski fakulteti: »Menim, da si s kavcijo študentska birokracija ustvarja kredite za svoje namene. V nasprotnem primeru pa mi res ni jasno, za kaj bi ta denar lahko porabili. Sem proti takšni vrsti plačila. Če je res, da bomo denar dobili po končanem študiju nazaj, bo njegovo stvarno vrednost razvrednotila inflacija. Menim, da bi morali študentje v Ljubljani organizirati kakšne večje demonstracije proti takšni upravi.«

BOJAN BEVČAR, absolvent strojne fakultete: »Zdi se mi, da bo v primeru, da kavcijo izvedejo tako, kot so si jo zamislili, vsa stvar malce čudno izpadla. In po pravici povedano, mi vse skupaj čisto nič ne diši. Tako je npr. hišnik napisal v poročilu, da je stanje v sobah v redu, kar ni res. V nekaterih sobah je kar precej škode, tako da bo moral nekdo, ki ni kriv, to storjeno materialno škodo plačati. Kavcija je v bistvu poravnava dolga tistih ljudi, ki so prej uporabljali prostore.«

UROŠ KOUŠCA, 1. letnik metalurgije: »Kaj naj rečem? Celotna zadevščina me je, moram priznati, kar malce presenetila. Po mojem bi bilo najbolje, če bi vsak študent plačal tisto količino električne energije, ki jo zares porabi. V študentske sobe bi zato morali namestiti števce, ki bi pokazali točno vsoto, ki jo mora študent plačati. Še vedno pa mi ni jasno, ali bosta kavcijo 1000 dinarjev plačala oba sostanovalca ali samo eden. Menim pa, da je višina stanarine, ki znaša 740 dinarjev, za zdaj kar v redu.«

JANEZ VARŠČAJ, 1. letnik lesarske fakultete: »Sam namen za legalizacijo kavcije je vsekakor zgrešen, pa tudi vsota, ki naj bi jo izplačali, je malce previsoka. Vendar pa se mi tudi zdi, da znamo študentje na opremo v sobah sami popaziti, tako da je takšna oblika zavarovanja nepotrebna. Do zdaj nam je kakšno okvaro ali drugo nevšečnost popravil kar hišnik. Bilo pa bi neumno, da bi v primeru, če bi pregorela žarnica, to morali plačevati študentje. Z višino stanarine sem za zdaj zadovoljen.«

IRENA BUKOVEC, 2. letnik kemijske tehnologije: »Kar se mene tiče, uvedbi kavcije v višini 1000 dinarjev odločno nasprotujem. Glavni razlog za to pa je pomanjkanje denarja. S svojo skromno štipendijo bom kavcijo do meseca decembra precej težko plačala. Mogoče pa bo malce lažje, če se bodo uresničile govorice, da bodo štipendije povečali za 30 odstotkov. Želela bi si le, da bi pri tej kočljivi zadevi zmagala želja večine. V primeru, da bodo demonstracije organizirane, se jih bom vsekakor udeležila.«

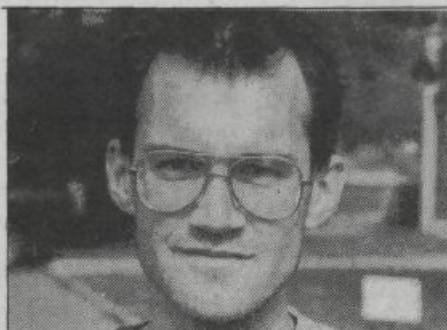
NEVIO KOCIJANČIČ, 3. letnik elektro fakultete: »Kot ponavadi, tudi tokrat nas, študente, ni nihče vprašal za mnenje, ali si kavcije želimo ali ne. Po mojem bi to morali storiti. Seveda odločitve študentske uprave ne podpiram. Postavlja se vprašanje, če se da še kaj storiti. Vsekakor pa bom plačal le v primeru, če bo to res nujno potrebno. Štrajka se bom udeležil stoddostotno, saj le tako lahko dosežemo svoje pravice. Stanarino plačam vsak mesec v višini 950 dinarjev in menim, da je malce previsoka.«

JANA PODJAVORŠEK, absolutna živilske tehnologije: »Z anonimnim plakatom in njegovo vsebino sem se seznanila pred kratkim, vsekakor pa se z njim popolnoma strinjam. Kavcije v obliki in izvedbi, kakršna naj bi bila, ne podpiram, ker menim, da je to nepošteno obiranje študentov. Takšna poteza študentske uprave glede na višino stanarine enostavno ni fer. Za stanarino plačujem vsak mesec 950 dinarjev, upam le, da se v bližnji prihodnosti ne bo drastično povečala. Demonstracij pa se vsekakor nameravam udeležiti.«

CIRIL SVETIK, 2. letnik elektro fakultete: »Res ne vem, kaj naj bi bil pravi namen študentske uprave z uvedbo kavcije. To je nekakšna vrsta prisile, ki jo bomo verjetno morali plačati. Menim pa, da ni v redu, saj bo zdaj naš plitek študentski žep še bolj obremenjen. Kavcijo bom plačal le, če me bodo hoteli vreči iz študentskega naselja na cesto. Malce upanja mi daje le dejstvo, da bodo najverjetneje kmalu demonstracije. Višina stanarine pa se mi zdi za zdaj še kar 'prebavljiva'.«

TOMAŽ PROSEN, 3. letnik elektro fakultete: »Kavcija verjetno ni potrebna, posebej še, če pogledamo višino stanarin, ki ni ravno majhna. Za zdaj plačujem stanarino v višini 900 dinarjev. Če se bodo podobne stvari dogajale še naprej, bo groza. Očitno nekaterim osebam ni jasno, da se ljudje komaj preživljajo iz meseca v mesec in denarja ne pobirajo na cesti. Če bi imel kaj vpliva na odločitev, bi kavcijo brezpogojno ukinil, ker je dejansko nesmiselna. Če štrajk bo, pa se ga bom vsekakor udeležil.«

ALENKA JURCA, 2. letnik VŠSD: »Kavcije ne bom plačala iz preprostega razloga, ker za to nimam denarja. Vse skupaj je ena velika neumnost, saj študentje z denarjem, ki ga imamo, komaj preživimo. Predvsem pa je problem sama višina kavcije. Morali bi jo zmanjšati na vsaj 500 ali 400 dinarjev. Štrajka se bom udeležila le v primeru, če bo organiziran. Kavcijo pa bi vsekakor ukinila, kajti če bo šlo tako naprej, bo kar težko. Za sobo v študentskem naselju plačam 740 dinarjev in sem s ceno za zdaj zadovoljna.«

Če slučajno še ne veste, sta brata Coen letošnja zmagovalca Cankesa. Glede na to, da so šle zadnje tri Zlate palme v Ameriko, se kar vsiljuje primerjava med Stevenom Soderberghom (Seks, laži in videotrakovi), Davidom Lynchem (Divji v srcu) in Bartonom Finkom. Filmi nimajo skupnega skoraj ničesar. Če je Soderbergh dobil Zlato palmo, ker je (po Wendersu, predsedniku takratne žirije) »izpričal novo vero v film« - po udarcu, ki ga je filmu zadal video - in če je Lynch dobil palmo za »minulo delo« - za *Eraserhead* in *Človeka-slona*, saj se *Divji v srcu* z obema ne more primerjati, sta brata Coen dobila palmo za njun doslej najboljši film.

Povzetek: Barton Fink je mlad dramatik v New Yorku leta 1941, ki čez noč zaslovi z dramo, slavečo preprostega človeka. Hollywood to opazi in ga najame za pisanje scenarija filma o rokoborbi z Wallaceom Berryjem v glavni vlogi. Barton Fink beleži borbo z ustvarjalno blokado, Hollywoodom in hotelskim sosedom, ki pokaže Bartonu temno stran rokoborbe in življenja.

Brata Coen sta predvsem mojstra zgodbe - njuni filmi so rekorderji po številu dramskih obratov na meter filma. V splošnem nihče od igralcev ne ve, katero igro igrajo ostali, in včasih tega ne ve niti gledalec. *Krvavo preprosto* je nekakšna komorna drama à la Coen: žena prevara svojega moža, lastnika bara v Teksasu, z enim njegovih natakarev; mož najame detektiva, da bi ju ubil; detektiv hoče izigrati ostale tri. Nihče pa ne ve, kaj so naredili ostali trije. Millerjevo križišče je v bistvu odgovor, koliko wise-crackov gre v en film; tu sta šla brata Coen predaleč, saj sta v prid zgodbi žrtvovala ostale elemente filma - filmu manjka »that Cohen feeling«, kot bi dejal studio boss Jack Lipnick iz Barton Finka, kjer sta se tej slepi ulici uspela

Barton Fink

Scenarij in režija: Joel in Ethan Coen.

Fotografija: Roger Deakins.

Glasba: Carter Burwell.

Igrajo: John Turturro, John Goodman, Judy Davis, Michael Lerner, John Mahoney, Jon Polito.

Brata Coen sta poleg Spikea Leeja edina ameriška off-Hollywood filmarja, ki jima uspeva nepretrgano snemanje filmov, hkrati pa njune filme vidi tudi precejšnje število gledalcev. Zaslovela sta že s svojim prvencem *Krvavo preprosto* (*Blood Simple*). V naših kinotih smo lahko videli vse njune filme, poleg prejšnjega še komedijo *Raising Arizona*, gangstersko parodijo *Millerjevo križišče* (*Miller's Crossing*) in (predpremierno) njun zadnji film *Barton Fink*.

izogniti. Barton Fink je, kot so zapisali v *Cahiers du Cinema*, »un choc authentique«, film, ki ga gledaš z odprtimi usti od začetka do konca.

Če se še za trenutek vrnem na primerjavo Lynch-Coen, potem je treba ugotoviti, da je med filmoma *Divji v srcu* in *Barton Fink* neka podobnost, ki pa je le površinska. Lynchu služi zgodba (oz. tisto minimalno, kar od nje ostane) kot izgovor za snemanje odštekancev, ki so mu tako pri srcu (*Jingle Dell*, *Bobby Peru*, igralka v porniču, *Jack Nance*,...). Brata Coen pa imata svoje odštekance trdno pripete na zgodbo: šef studia, bivši emigrant Jack Lipnick, zapiti pisatelj W.P. Mayhew in seveda še nori Bartonov sosed Charlie Meadows - brez zgodbe jih sploh ni.

Brata Coen sta imela doslej še vedno srečno roko pri izbiri igralcev. Že z M. Emmet Walshem, večnim stranskim igralcem, sta v *Krvavo preprosto* zadela v polno. V Millerjevem križišču so sicer bolj blesteli stranski igralci: Jon Polito kot Johnny Caspar in W.M. Freeman kot njegov pomočnik Eddie Dane, ter seveda John Turturro kot antipatični Žid Bernie Bernbaum. Turturro in Polito igrata tudi v *Bartonu Finku*, kjer slabega igralca takorekoč ni. Mogoče izstopata John Goodman alias Charlie Meadows in Michael Lerner alias Jack Lipnick, toda to je že stvar osebnega okusa.

Mimogrede, Joel Coen je študiral film v New Yorku, Ethan pa je diplomiral filozofijo na Princetonu. Če koga slučajno zanima.

Uroš Prestor

L J U B L J A N S K I K I N E M A T O G R A F I

predstavljajo

črno komedijo
bratov Ethana in Joela Coena

BARTON FINK

*Prvi film v zgodovini, ki je prejel tri glavne nagrade na festivalu v Cannesu:
Zlato palmo za najboljši film, režijo in moško glavno vlogo.*

NA SPORED U V K I N U K O M P A S

SPORED LJUBLJANSKE
KINOTEKE

08.10. - 09.10.91

VOLČJA DRUŠČINA (THE COMPANY OF WOLVES), V. Britanija, 1984. Režija: Neil Jordan. Scenarij: Angela Carter, Neil Jordan, po zgodbah A. Carter. Fotografija: Bryan Loftus. Glasba: George Fenton. Glavne vloge: Angela Lansbury, David Warner, Graham Crowden, Brian Glover, Kathryn Pogson, Stephen Rea, Tusse Silberg, Micha Bergese.

10.10. - 11.10.91

MONA LISA, V. Britanija, 1986. Režija: Neil Jordan. Scenarij: Neil Jordan, David Leland. Fotografija: Roger Pratt. Glasba: Michael Kamen. Glavne vloge: Bob Hoskins, Cathy Tyson, Michael Caine, Robbie Coltrane, Clarke Peters, Kater Hardie.

12.10. - 14.10.91

GRAJSKI DUHOVI (HIGH SPIRITS), ZDA, 1988. Režija in scenarij: Neil Jordan. Fotografija: Alex Thomson. Glasba: George Fenton. Glavne vloge: Peter O'Toole, Steve Guttenberg, Beverly D'Angelo, Daryl Hannah, Liam Neeson, Jennifer Tilly, Peter Gallagher.

15.10.1991

ČUDOVITO DEKLE (SOMETHING WILD), ZDA, 1986. Režija: Jonathan Demme. Scenarij: E. Max Frye. Fotografija: Tak Fujimoto. Glasba: John Cale, Laurie Anderson. Glavne vloge: Jeff Daniels, Melanie Griffith, Ray Liotta, Margaret Colin, Tracey Walter, Dana Preu, Jack Gilpin.

Prosimo občinstvo, da
ne zamuja predstav.

Biseri za ogrlico

O PISATELJU, KI JE POSTAL
REŽISER

08.10. - 14.10.1991

RETROSPEKTIVA FILMOV NEILA JORDANA

Po ciklusu filmov bratov Coen si bomo v ljubljanski dvorani Kinoteke v prvi polovici oktobra ogledali še retrospektivo, ki se navezuje na film **ČUDEŽ** (The Miracle, 1990) iz programa nove dvorane na Miklošičevi 38, imenovane **KINO KOMPAS** (za katero je bilo sprva mišljeno, da bo nosila ime **VESNA**). Gre za režiserja Neila Jordana, znanega tudi kot pisatelja, sicer pa rojenega leta 1950 v Sligu (Irska), v družini slikarjev. Odraščal je v Dublinu in ko mu je bilo dvajset let, je objavil zbirko zgodb **Noč v Tunisu** in zanjo leta 1970 prejel književno nagrado lista **Guardian**; kasneje je objavil še dva romana (**Preteklost**, **Sanje živali**).

Jordan je sodeloval tudi s tamkajšnjimi gledališkimi skupinami in pisal scenarije za televizijo. Ker ni bil zadovoljen z izdelki, ki so nastajali na podlagi njegovih scenarijev, se je tudi sam lotil režije. Na Irskem je debitiral s filmom **Angel/Danny Boy** (1982), naturalističnim thrillerjem s političnim ozadjem, katerega producent je bil **John Boorman**. Zatem je v V. Britaniji posnel **VOLČJO DRUŠČINO** (The Company of Wolves, 1984), vizualno izjemno atraktivno »hor-

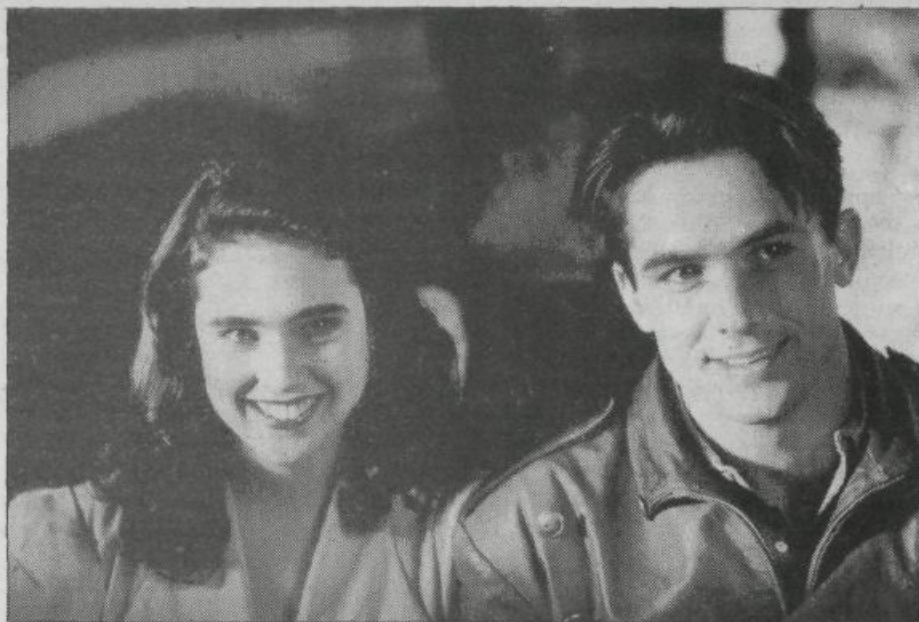
ror« inaičico pravljice o Rdeči kapici, kjer sprevrženi arhetipi iz otroške podzavesti dobivajo jasne nasilne spolne podtone, kot nam jih je v svoji knjigi **The Uses of Enchantment/The Meaning and Importance of Fairy Tales** razkril **Bruno Bettelheim**. Uspeh **MONA LISE** (1986; Bob Hoskins je bil za vlogo v tem filmu nagrajen v Cannesu, prejel pa je tudi priznanja newyorške in losangeleške filmske kritike in nagrade American National Society of Film Critics; bil je še nominiran za Oscarja za gl. moško vlogo), nenavadnega thrillerja o razmerju med malim kriminalcem in elitno črnsko prostitutko, mu je omogočil odhod v Hollywood. Tam je posnel »horror vaudeville«. **GRAJSKI DUHOVI** (High Spirits, 1988), kjer se praktično seznanimo s tistim, kar nam je **Oliver Onions** v svoji klasični »ghost story« z naslovom **The Beckoning Fair One** samo nakazal, namreč z možnostmi spolnega razmerja človeka z duhom. Njegov predzadnji film pa je kriminalka-komedija **We're No Angels** (1989), »remake« verzije Michaela Curtiza iz leta 1955 (v kateri so nastopali Humphrey Bogart, Peter Ustinov in Aldo Ray).

Igor Kernel

Rdeča kapica in likantropija: prizor iz **VOLČJE DRUŠČINE** Neila Jordana.

PERSPEKTIVE REPRODUK- TIVNE KINEMATOGRA- FIJE IN FILMSKE DISTRIBUCIJE V SLOVENIJI

Jennifer Connelly in Bill Campbell v Warnerjevem/Disneyevem **ROCKETEERJU**, ki prihaja na spored v **LJUBLJANSKE KINEMATOGRAFE**.

Z razpadanjem Jugoslavije se trgajo ne samo politične in gospodarske temveč tudi kulturne vezi. Ljubitelji filma v Sloveniji tako seveda zanima nadaljnja usoda sporeda naših kinematografov, saj je znano, da po siceršnjih evropskih in svetovnih merilih v povprečju še vedno veljamo za dokaj redne obiskovalce kinodvoran kljub znatno nižjem obisku v primerjavi s tistim izpred nekaj let.

Ze pred vojno v Sloveniji in na Hrvaškem je bil trend zniževanja gledanosti filmov v naši republiki precej počasnejši kot drugod v Jugoslaviji. Slovenija je bila sicer že več let zanimivo tržišče zaradi visokih cen vstopnic, kar je distributerjem prinašalo hitrejši zaslužek kot drugod, že letos spomladi pa je prišlo do tega, da je Ljubljana tudi po številu gledalcev postala prvo mesto v Jugoslaviji, saj je nekatere filme v mestih, ki so nekajkrat večja od Ljubljane - Zagrebu ali Beogradu - videlo manj ljudi kot v slovenski prestolnici (primer uspešnice **PLEŠE Z VOLKOVI**). Zaradi tragičnega dogajanja v sosednji republiki, vojne evforije v Srbiji in Črni gori ter napetosti tudi v BiH in v Makedoniji, je prišlo do tega, da je Slovenija v tem trenutku edina oaza miru, kjer je film sploh še mogoče kolikor toliko normalno prikazovati. Med vojno v Sloveniji so bili kinematografi (tudi ljubljanski) zaprti, zaradi česar so utpeli veliko škodo tako kot naše gospodarstvo v celoti. Da pa se Ljubljančani medtem niso odvadili hoditi v kino, se je pokazalo že v prvih dneh avgusta, ko se je med revijo predpremier zgodilo, da je bila dvorana ljubljanskega kina Union (kamor gre blizu tisoč gledalcev) kar dvakrat razprodana (film **ROBIN HOOD, PRINC TATOV** in

TERMINATOR 2: SODNI DAN), kar je glede na to, da gre za čas poletne sezone - prav lep dosežek. Še bolj razveseljivi so najnovejši podatki o gledanosti **ROBINA HOODA**: v prvih šestih dnevih predavanja je (skupaj z avgustovsko predpremiero) ta film videlo že 10.000 ljudi, kar pomeni povprečno več kot 1.600 gledalcev na dan. Četudi končni rezultati še vedno ne bodo dosegli tistih iz »zlatih« let, se kaže, da je vsaj **LJUBLJANSKIM KINEMATOGRAFOM** uspelo konsolidirati obisk v svojih dvoranah; žal pa drugod po Sloveniji to ne drži in skupno število gledalcev v ljubljanskih kinodvoranah sedaj predstavlja že več kot 70 odstotkov celotnega števila gledalcev v vsej Sloveniji, pri čemer jih od 150 delujočih kinematografov izpred nekaj let danes redno obratuje le še približno 50.

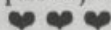
Da se je kinematografija v Sloveniji znašla na razpotju, je še bolj očitno na področju uvoza in distribucije filmov. Do svoje likvidacije leta 1990 je bil **VESNA FILM** (če odštejemo nekaj posameznih filmov, ki sta jih uvozila **VIBA FILM** in **CANKARJEV DOM**) edini pravi slovenski uvoznik in distributer, danes pa so v naši republiki štirje, ki se ukvarjajo s to dejavnostjo, vsi s sedežem v Ljubljani. Od teh so daleč najmočnejši **LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI**, ki so lani prevzeli

celoten fond **VESNA FILMA** (približno 150 celovečercv), od tedaj so še sami uvozili svojih osem celovečercv, za nekaj čez dvajset pa imajo že podpisane pogodbe. Od preostalih treh sta dve »art« distribuciji (**CANKARJEV DOM** in **E-MOTION FILM**, oba letos uvozila po en film), tretja (**ANDROMEDA**) pa je na filmskem področju osredotočena predvsem na zvrst t.im. »trde erotike«, sicer pa je njena glavna dejavnost bolj video in ne toliko film. Veliko večino programa slovenskih kinematografov torej še vedno zagotavljajo distributerji iz drugih republik, ki pa so - v prvi vrsti zaradi vojne, ki ji ni videti konca, in zaradi samega razpadanja Jugoslavije - vse manj zanesljivi partnerji. Daleč najboljše sodelovanje v tem trenutku poteka z **Jadran filmom**, ki v Jugoslaviji zastopa ameriškega »majorja« **Warner Bros.**, ta pa že de facto priznava poseben položaj Slovenije in od tam si lahko v kratkem obetamo več zanimivih filmov (npr. **Rocketeer**, **What About Bob**, **The Rescuers Down Under**, **Meeting Venus**, **My Blue Heaven**, **The Bonfire of the Vanities**). Iz potrebe po opiranju na lastne moči je bila nedavno ustanovljena tudi d.o.o. **SLOVENIJA FILM**, v kateri so združeni enakovredni deleži **LJUBLJANSKIH KINEMATOGRAFOV**, **KINEMATOGRAFOV MARIBOR**, **KINOPODJETJA CELJE**, **KINOPODJETJA KRANJ**, **KINOPODJETJA »GLOBUS«** (Koper) in **KINA VELENJE**. Cilj d.o.o. **SLOVENIJA FILM** (ki je tik pred registracijo) je z uvozom in distribucijo filmov pokrivati potrebe Slovenije, v skladu z možnostmi pa posegati tudi na območje sosednjih republik.

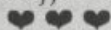
AGIT

Čeprav precejšen kup podalpskih pametnjakovičev meni, da divja tretja balkanska vojna za devetimi vodami in devetimi gorami, tukajšnjih rockoljubcev ne moremo šteti mednje. Takih in drugačnih belosvetskih estradnih atrakcij, ki so jih promoterji napovedovali, kar nekako noče biti v Ljubljano, domače koncertno dogajanje pa je omejeno na koncerta »za mir«, »proti vojni« in kar je še podobnih aktualnih smotrov. Vojno je občutil tudi Novi rock, saj sicer iznajdljivi Igor V. nikakor ni uspel do Ljubljane spraviti Discipline kičme, s tujimi gosti pa mu je uspelo šele v tretje. Prva dva povabljenjena benda namreč nista delila mnenja dela slovenskega naroda in dela njegovih modrih voditeljev, da je suvereno izražena volja po suverenosti zagotovilo varnosti pred psihotičnimi ljubitelji stalinovih orgel (model VBR Plamen) iz Beograda. Da. Stvari so bile v nekem trenutku celo tako kritične, da ansamblu Dee Dee Melow ni uspelo pripotovati iz Zagreba v K4.

Zato tudi Gary Gray, sicer znani rockoljubeč, tokrat piše vojni dnevnik.

Medtem ko piše vojni dnevnik, posluša ploščo Quod Massacre. Plošča mu je všeč, ne razume le, zakaj je na ovitku delfin. (?)

Medtem ko piše vojni dnevnik, pije Haložana, letnik 1990, vsebina 1 liter, alkohola 11,0 vo. %.

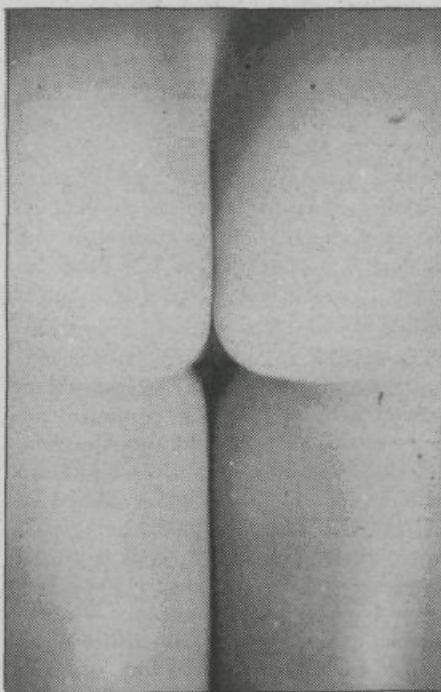
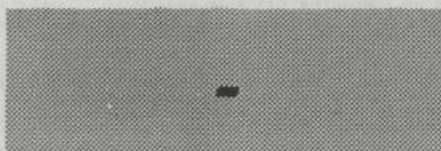

To samo toliko, da se ve, v kakšnih razmerah se rojeva slovenska publicistika in literatura vobče.

Tema mojega današnjega pisanja bodi ustvarjalni napor hrvaških glasbenikov, kako zagotoviti svoji televiziji (in verjetno tudi radiju) primerne štiklice za zapolnitev osvobodilnega programa. Naloga je sila kočljiva, a kriteriji tudi sila raztegljivi, tako da smo dočakali nadvse različne podvige.

Začel je menda šlageraš Tomislav Ivčić, ki je kar v angleščini pozival Evropo, naj ustavi vojno njegovi domovini. Zadeva je nekako zadovoljevala estradne standarde, vendar se je kmalu izkazalo, da iz te moke (namreč evropske) ne bo kruha. Zato so se ustvarjalci odločili poskrbeti za moralo lastne vojske. Bolj sofosticiranim gardistom so postregli s piratiziranjem Dire Straitsov, ki se jim verjetno še sanja ne, kakšno vlogo igrajo v osvobajajoči se Republiki Hrvatski. Njihov morebitni nas-

lednji koncert v Beogradu bo zaradi tega gotovo prepovedan.

No, za tiste gardiste, ki ne razumejo angleščine, so na HTV poskrbeli meni povsem neznani interpreti novoskladane pučanske popjevke (kar naj bi bil prevod srbske novokomponovane narodne muzike in moj skromni prispevek novoreku dr. Tudmana), na primer Đuka Čaić in Mladen Kvesić, ali kako jima je že ime. Bha. Saj ne da bi hotel biti v tej situaciji dlakocepski, ampak udarnega štiklca, ki naj bi dvigoval borbenost, res ne moreš narediti tako, da vojaški boben posnemaš z najcenejšo japonsko elektronsko ropotuljo, trompete pa s sintesajzerem-igračko. Ampak, kot rečeno, kriteriji so trenutno sila raztegljivi.

In potem se je Hrvatom posrečil veliki met. Mojstra Zrinko Tutić - Tajči in Rajko Fosil - Dujmić sta zbralal tamkajšnjo estradno in rockersko elito ter ji predočila note štiklca Moja domovina. Glasbeniki so note prebrali, se naučili tekst in posneli zadevo. In ob tem še video spot, ki ni potreboval ne turističnih razglednic ne hrabrih gardistov. Vse skupaj pa na ravni najbolj reprezentativnih svetovnih Band Aid projektov. Ironija usode je, da je prav vojna pripravila nekatere heroje splitskih, krapinskih in podobnih festivalov, da so odpeli najboljši štiklc v svojem življenju. Spot je intriganten tudi za tiste, ki jim ni do visokih not kakršnihkoli Band Aidov in se izogibajo TV Dnevnikov; toliko lušnih punc na kupu na TV že dolgo ni bilo.

Nocoj sem videl tudi angleško različico My Homeland in če uspe Hrvatom to prešvercati na Zahod, jim mednarodno priznanje ne uide. Vsaj na področju lahkih not.

Seveda reakcija nasprotne strani ni izostala. Radio Titograd je nemudoma prepovedal vse osebkke, ki so si drznili izvesti ta gnusni napad na JNA. Drugega niti ni bilo pričakovati od teh nedemokratskih in primitivnih Balkancev, boste rekli. Ampak če prav pomnim, na Radiu Slovenija in ostalih tukajšnjih programih v času divjanja generalisima Veljka K., svetovnega šefa hevimetalecev (glede na količino železja, ki ga njegove enote puščajo za sabo), tudi nismo slišali prav nobenih južno-južnoslovanskih interpretov, ne glede na to, v kateri tabor sodijo.

Toliko o Demokraciji. In Primitivizmu.

Gary Gray

POP

CRIMSON GLORY
"STRANGE AND BEAUTIFUL" (ROADRUNNER)

Tretja plošča benda (v trgovini Rec Rec sta dosegli še ostali dve), s katerim založba Roadrunner kaže intence za večjimi vsotami denarja. Crimson Glory so nekakšen off Guns 'n Roses z dovolj glamourja, da lahko računajo na bolj množične nakupe. Povsem solidna plošča, ki po eni strani koketira, po drugi pa presega zguljeno GnR formulo. In ravno zaradi tega, ker je pričakovati preobjednost fanov, imajo priložnost (Roadrunner) bendi, kot so Last Crack ali zgornji Crimson Glory. Spričo Ganzomanije - osvežujoče.

SOUNDGARDEN
"ULTRAMEGA OK",
"SCREAMING LIFE/FOPP"
(SUB POP), LOUDER THAN
LOVE (A&M)

Prvenec Ultramega OK in dva EP-ja na enem disku, Screaming Life in Fopp. To so bili Soundgarden pri Sub Pop. Odlično!

Louder Than Love pa dokazuje, da ni čisto nič narobe, če skupina podpiše pogodbo in izda ploščo pri veliki založbi. Odličan rock bend, ki s časom postaja še boljši. Izvrstno (v pričakovanju novega albuma Badmotorfinger, pri isti založbi seveda).

BREEDERS - POD (4AD)

Velika imena založbe 4AD. Kim Deal, basistka skupine Pixies in kitaristka Throwing Muses, Tanya Donelly. Poleg njiju pa še za bobni Shanon Doughton ter basistka skupine Perfect Disaster Josephine Wiggs. Polurna plošča, dvanajst skladb, med katerimi je tudi priredba Beatlov, Happiness Is A Warm Gun, in producent Steve Albini. Po slišnem je jasno, da sta imela glavno besedo Albini in Deal. In če z glasbe olupite vse dodatke, boste dobili pop. Plošči torej ne gre očitati ničesar razen dolžine. Sicer pa je to domena avtorjev. Odlično.

ii

NI VEČ UPANJA, POVOZU GA JE TANK

Prireditve, ki je lani (leta 1990) potekala pod imenom Novi Rock 2000, se je letos (leta 1991) skrila za Novi Rock 92. Razlika je 8. Naslednje leto (1992) bomo torej še za osem let nazaj. Leta 1993 pa točno tam, kamor zadeva sodi - v letu 1976.

Deželica pod alpami, ki ji zaradi nekaterih nastopajočih lahko prištejemo tudi sosednjo "lepo našo", trpi zaradi deset in več let starega sindroma. Gre seveda za PUNK, ki je na začetkih prireditve, imenovane Novi Rock predstavljal identiteto; vendar je od pojave PUNKA žal minilo desetletje in pol. Dejstvo je seveda žalostno zato, ker so bili trije od štirih novih bendov kljub prepričljivosti, kar pa ni tema tega teksta, izraziti produkt postpunkovske-HC scene. Manjše odstopanje so nakazali le Baby Zdravo iz Celja, ki skušajo ujeti malce drugačnega, čeprav nadvse trendovsko poskakujočega, vendar v smislu prej napisanega vsaj malo drugačnega ritma. V enako zvočnost so se tako zlili tudi reški Regoč, ki bi na samostojnem koncertu verjetno funkcionirali zelo dobro, zatem koprivniški tinejdžerji Overflow, ki so kljub mladostni zagnanosti najbolj simptomatičen bend prej izrečene teze, in kot že rečeno Baby Zdravo, edini drugačneži med istimi. Med novimi bendi so nastopili še Tekton, ki pa z omenjeno težo nimajo zveze, ker so predstavili drugačno glasbo - tehno. Nastop skupine je bil nezanimiv zaradi visokih scensko - zvočnih standardov, ki so jih na tem področju postavili Borghesia in Laibach.

In še beseda o ostalih. Quod Massacre bi vsekakor sloveli kot najnovejši bend letošnjega NR, če ne bi imeli pevca, ki je neizogiben del pojava z začetka teksta - torej PUNKA. Mario Šelih je zaradi močne omame (ali pa kar tako) postal prozorni pozer, ki ni uspel niti z nacionalsocialistično iztegnjeno roko. Ta je, precej simbolično, nadvse smešno, predvsem pa mlahavo in nič kaj prepričljivo štrlela kvišku. O petju pa... ha,ha. Vsekakor škoda benda, kot so QM. Zato so najbolj solidno odigrali Let 3, ki so, čeprav s preverjenim in pričakovanim, vendar poštenim rokerskim

pristopom odigrali svoj nastop. Pred koncem so nastopili še odlični Miladojka Youneed, ki so pravzaprav velik bend, zato o njih v kontekstu NR pravzaprav nima smisla govoriti. Vse skupaj so končali Disciplinatha, ki so le potrdili, da tudi na oni strani ni vse ravno bleščeče. Pravzaprav jim je uspelo ravno nasprotno.

Torej: čeprav novi bendi, stari punk. Kar v časovnem smislu postaja smešno; ravno najbolj zagreti punkerji so ob koncu sedemdesetih pljuvali po hipijih. In sedaj je preteklo od pojava punka že več časa, kot je takrat od pojava hipijade. Hipiji in punksi so sedaj že preteklost, le da druge dobimo kot novo robo na NR. Res novega pa nikjer.

Kdo bo torej v znak kakršnegakoli drugega, če že ne novega dogajanja v deželi pod alpami prvi zapel: *Ni več punka, povozu ga je tank.*

Igor Ivanič

ANIVODOGZ ZGODOVINE

Karl Löwith: Svjetska povijest i događanje spasa, prevedel Mario Vukić, August Cesarec Zagreb in Svjetlost Sarajevo, 1990.

Horizont prihodnosti tiransko generira celoten tok zgodovinskega razmišljanja, tudi davno preteklega, in ga do potankosti osmišlja v dognano zaporedje. Filozofija in teologija, njegovi samoumevni družici in ilustratorji, si lastita domeno nad večnimi vprašanji glede prvih in po-slednjih stvari. Teh pa se drži avra usodnosti prav zaradi tega, ker jih noben odgovor ne more zadovoljiti, ker niso empirično preverljivi. Zahodno mišljenje je konstitutivno ukleščeno v dvoje izključujočih si konceptov, ki si kronološko sledita, navidez zlijeta, zopet radikalno polarizirata, ohranjata pa bolj ali manj poudarjeno religiozno noto. Na eni strani je staroantični, grški, po katerem zgodovina nima lastnega smisla, saj se vse giblje v večnem vračanju istega. Bolj kot bog zgodovine je Grke zanimal logos kozmosa, univerzalni, naravni zakon neskončnega nastajanja in propadanja, ciklično sosledje samoponavljajočih faz. Drugi je biblijski, ki bivajoče vključuje v enotno teologijo svetovne zgodovine skozi predpostavko odrešilne eshatologije, kar vzpostavi nepovratni linearizem časovnega dogajanja.

Nemški filozof Karl Löwith se v pričujoči knjigi loteva fasciniranih izpeljav omenjenih temeljev skozi preteklost filozofske misli. Z neobičajnim, retrogardnim nizanem interpretacij se od sodobnih vrača k njihovem starejšemu, religioznemu pravzoru. S tem olajša dojanje slednjega, ki postane s pomočjo kritične analize teoloških predpostavk razumljivejši. Prične z Burckhardtom, sledita nepogrešljiva Marx in Hegel, preko razsvetljencev se prebije do egzegetov in apologetov krščanskega pojmovanja zgodovine; poseben dodatek posveti še Nietzscheju. Prav ta Löwithova poteza, namreč uvrstitev »preroka« novoveškega nihilizma na konec, logično zaokroži izbrana poglavja. Tako kot »poganski« Grki tudi Nietzsche izpostavi popolnost božanskega kozmosa. Nasprotno pa si Biblija zastavi zgodovino kot odreševanje, ki napreduje od obljube do uresničitve, od greha do zveličanja, na sredini pa je edinstveno dejstvo Kristusovo vstajenje. Nad lupinico človeštva pihajo zdaj blagodejne sape, drugi grozeči viharji božje previdnosti, ki skrbi, da nekako le pripluje v varen nebeški pristan.

Zgodovina je hči svojega časa, pravi zgodovinar L. Febvre. Na Zahodu se je njen pojem oblikoval znotraj vizirja krščanske kulture. Zato ocenjuje prihodnost na osnovi prihodnjega, nezgrešljivega cilja, proti kateremu vodijo vsa (ne)hotena prizadevanja. Njeno neverjetno motivacijsko moč je prevzela tudi moderna filozofija zgodovine; božjo previdnost zamenja vera v neomejen napredek, »bigger and better«, v prizemljeno Božje kraljestvo.

Duhovna zgodovina zahodnega človeštva stalno niha med nezdržljivima arhaičnim in krščanskim dojetjem časovnosti in s tem tudi zgodovine. Zgovorni sta paradigmatično izključujoči izhodišči: antična theoria je dejansko kontemplacija vidnega in se zato lahko demonstrira; zaverovanost drugega pa vre iz neusahljivega vrelca brezpogojnega zaupanja v nevidno, torej v nedokazljivo. Zgodovina postane iz nji izvedena, apologetska resnica. Ima torej smisel govoriti o zgodovini? Ima sploh lastno vsebino, berljivost? Pritrdilni ali nikalni odgovor zgolj podaljšujeta njeno reflektirano resignacijo.

Mitja Velikonja

QUORUM

(časopis za književnost), št. 3, Zagreb 1991

Si kaj gledal-a Menzla? Potem veš, o čem bi ti rad pripovedoval. In tvoje branje bi bilo lahko kot moje pisanje - prhko. Tako ljubko bi se imela... Toda bogovi, muze, pisci, založniki, tiskarji, knjigarnarji - avtonomen ekosistem neokrnjeno biva ne oziraje se na naju (oprosti, ker te vlečem v to, saj veš...). Midva pa si jemljeva svojo avtonomijo, prešuštvujoč v teh vrsticah, vsak svojo, s svoje strani, le da te jaz lahko posilim, če ne paziš, če pustiš. Vzamem si torej 3. številko zagrebskega Quoruma, najprijetnejše branje, kar jih je vzniknilo pri nas to poletje.

Precej svežine veje že s platnic. Tokrat so se še posebej potrudili z oblikovanjem, ki je tudi znotraj kvalitetnejše in bolj domišljeno strukturirano. Glavni očitek, da je revija preobilna (premalo selektivna), je upoštevan. Redukcija je zlasti zajela del, kjer je bila najbolj potrebna - domačo literarno produkcijo, čeprav bi se dalo prav tu še kaj izpustiti. Iz povprečja štrli Dejan Simonović, spominja pa na Irca, ki je rasel ob Alanu Fordu in Borgesu. Kot gosti nastopajo Aleš Debeljak, Raymond Carver (posthumno), Michael Ondaatje in ljubljencek hrvaškega bralstva W.S. Burroughs. Nič pretresljivega. Spomin na to, da se modernizem oz. razsvetljenski koncept utripajoče epistemologije konča v praznini papirja z belino njegove netihe tišine in je najbrž tu mesto, kjer velja iskati njegovo potomstvo, četudi »postmoderno«.

To pa je že teren, po katerem stopata protagonista dveh najbolj vznemirljivih, žal zelo jedratih blokov pričujočega zvezka. Najprej je tu Edmond Jabès, francoski poet z nadvse obetavnim pedigrejem (francoski Žid, rojen v Kairu), ki ga ni kar tako zapravil, kot bi lahko sklepal-a ob listanju pregledov svetovne književnosti. Skrivnostni pisec magičnih, preroških aforizmov je gojil svojo poetiko na obrobju in kot je to že v navadi, ga z nekajdesetletno zamudo (najprej Francozi, počasi pa tudi že dobršen del sveta) spoznavajo kot najbolj vznemirljivo pesniško pojavno od Mallarméja sem. Zlasti postaja aktualen v kontekstu misli Blanchota in Derridaja, ko skupaj z njima tvori nekakšen francoski-mediteranski metafizični trikotnik v katerem se izgublja zahodna misel. Prostor zgolj spraševanja, nepripadanja - prostor neodsotne odsotnosti.

V intervjuju s sugestivnim naslovom »Aporije vseh teorij« se sinje kot vedno predstavlja najodličnejša predstavnica zagrebske literarne teorije - Andrea Zlata, kjer z izraženim skepticizmom dopolnjuje zanimiv dialog z literarnimi teorijami zlasti druge polovice tega stoletja, ki ga je najbolj celovito predstavila v knjigi »Istinito, lažno, izmišljeno« (1989). V drugem delu pa pred bralca razgrinja ukvarjanje s problemi srednjeveške avtobiografije, spet seveda v luči sodobnih teoretskih tokov - gre za odlomek iz nastajajoče študije, ki naj bi predvidoma izšla prihodnje leto.

Vsaj vredna branja sta razdelka o teoriji kaosa (tokrat z matematično fizikalnega stališča) ter utopijah in realnostih ruskih arhitektov postrevolucionarne generacije, ki si prizadevajo za ponovno vračanje humanistične orientacije v arhitekturi. Za blažji izhod iz Quoruma kot vselej poskrbita »His master's jukebox« in kritični pristopi.

Vlado Škafar

ANATOMIJA NAŠIH NACIONALIZMOV

Aleksa Dilas: Oспорavana zemlja, Književne novine, Beograd, 1990.

Čeprav je reklo, da jabolko ne pade daleč od drevesa, v post-socializmu pogosto neo-boljševistično izkoriščano v revanšistične namene, se zdi v primeru Dilas & Dilas kar upravičeno. Če preverjenemu komunističnemu lisjaku in kasneje z zaporom potrjenemu disidentu z vsemi manirami, ki pristojijo eni in drugi vlogi, lahko očitamo nedoslednost, mu občutka za politično realnost (ali predikcijo, ki se kasneje izkaže kot resnica) pač ne moremo. In zdi se, da je Milovanov sin (poleg vsega drugega, seveda) to podedoval po očetu. Uspel se je izviti iz primeža črnogorsko-srbsko-jugoslovanske paradigme, ne da bi markovičevsko izgubil stik s stvarnostjo. Zato bi pričujoča knjiga ob drugačnih, vsaj minimalno tolerantnih razmerah, v vseh okoljih lahko konkurirala za vsejugoslovanski učbenik znanstveno seciranega balkanstva, ki danes izpričuje vse negativnosti in omejenosti germansko-romanskega katolicizma na eni in bizantinskega pravoslavlja na drugi strani.

Zanimivo, da je Dilas knjigo napisal v angleščini, da pa je srbski prevod izšel prej kot angleški original. Delo je sicer ugledalo luč sveta že lani in je bilo dokaj opaženo tako v jugoslovanskih kot ameriških (seveda ozko omejenih) krogih. Tudi sam sem knjigo prvič bral že lani, vendar pa sem, zavedajoč se dejstva, da je zgodovina na Balkanu kaj slaba učiteljica, čakal na »primernejši« trenutek za njeno predstavitev. Na žalost je delo, ki se je zdelo kot zaman žugajoči akademski prst, kaj hitro postalo krvavo aktualno.

Dilasova študija ne zajema samo zgodovine mednarodnih odnosov, pač pa prinaša prerez zgodovine južnoslovanskih narodov od leta 1740 do povojnega časa, obdelane s sociološkega stališča. Ukvarja se s prvimi idejami jugoslovanske združitve, analizira spreminjanje odnosa KPJ do nacionalnega vprašanja, posebno poglavje je namenjeno razčlenitvi ustaške ideologije in prakse, v zadnjem delu pa Dilas ponuja kritičen prikaz federalnega jugoslovanstva in komunistično »rešitev« nacionalnega vprašanja.

Kot že rečeno, gre za dokaj objektivni pogled človeka, ki se je s svojim kozmopolitizmom (Aleksa je doktoriral sociologijo na znani Londonski šoli za ekonomijo in politične vede, dela pa kot znanstveni sodelavec univerze Harvard za vzhodno Evropo) uspel iztrgati balkanski zaplankanosti. Ne gre pa zgolj za hladno, preračunljivo znanstveno razglabljanje, ampak je le-to dopolnjeno z bogato družboslovno imaginacijo in drznimi idejami.

Zanimivo je, da sta med recenzenti knjige tudi Kosta Čavoški in Slobodan Inić, znana prvaka srbske opozicije, pogrešamo pa koga od hrvaških intelektualcev. Aleksa Dilas bi si to vsekakor zaslužil, na ta način pa bi »Oспорavana zemlja« pridobila še dodatno težo.

Simon Bizjak

KAKO POSTAVITI NA NOGE TEORETSKI ČASOPIS

Časopis za kritiko znanosti, 1991:140-141

Izšla je tretja letošnja dvojna številka ČKZ-ja, vendar jo boste težko spoznali. Urednik (v.d.) se je odločil za nov design, ki ni kar tako. Gre za resničen premik na bolje, privlačen image, ki pretendira k image-u resnih teoretskih revij.

Že na prvih straneh nas čaka še eno prijetno presenečenje - Niklas Luhmann! Sodobni sociolog, ki ga na slovenskem tržišču dobesedno goltamo, ampak samo po kapljicah. Pred leti nam je prevod nekaj njegovih člankov ponudila Nova revija in si tako priborila mesto med nesmrtnimi številkami, danes pa to pohvale vredno potezo ponavlja še Časopis za kritiko znanosti. V prijetnem in tekočem prevodu Marjana Kokota in (nam že znane) Zlate Gorenc nas Luhmann najprej pouči o bistvu svoje sistemske teorije - avtopoezisu, nato pa še o enem od medijev prenosa smisla - ljubezni. Vse skupaj pa pospremijo še trije članki "o", torej o Niklasu Luhmannu, avtorjev Marjana Kokota, Franca Maliha in Darija Zadnikarja. Zgolj zato, da nas sistemska teorija ne bi pustila hladne ...

Nepogrešljivi Igor Ž. Žagar se v tej številki s svojo znano natančnostjo loti razkrivanja ideoloških funkcij veznikov, kar pa se skriva v članku pod naslovom O polifoniji, argumentativnem pričakovanju in njegovem sprevačanju. V naslednjem bloku so tu še trije izvrstni članki o precej popoprani temi, namreč o zagatnosti Amerike kot dežele belcev. Tokrat o tem z vidika Indijancev - Kolenc, Keith in Pribac.

Kdo je še tisti, ki ne pozna Jacquesa Derrida? Zdaj je pravi trenutek, da prebije led ignorance in prebere intervju z njim na precej nenavadno temo - Retorika droge. Droga sploh ni tisto, za kar se nam ponuja, ampak je politično-ideološki konstrukt, ki se ne dotika svoje realne vloge v družbi. Kar uhaja veljakom, polom z močjo (ta Luhmannov relativno redki medij za prenos smisla!), to je treba nemudoma kriminalizirati, da se bo hitro vedelo, kdo je kdo.

Če vam po vsem tem branju še ni zmanjkalo sape, si pogledajte še Gabrijelčičev članek o Gaii, hipotezi o Zemlji kot enkratnem živem organizmu (avtorja Jamesa Lovelocka). V njem boste izvedeli marsikaj o omenjenem avtorju in še več o njegovem delu, ki jemlje dah.

Sledijo še nepogrešljive recenzije, tokrat kar tri (Space, Time and Medicine; The Politics of Scandal; Analiza besedil). Andrej Klemenc (urednik V.D.) sicer piše, da gre za letošnje branje, Čtivo je sicer privlačno, vendar precej strokovno in predvsem ne počitniško. Gre za dobro številko in prijeten predah po in pred spet novimi ekološkimi zvezki.

Anja Stefan

nogomet

SLOVENSKA DRŽAVNA LIGA

Od zveznih prvenstev, ki so bila predvidena za letos, naj bi se najprej začelo nogometno prvenstvo. Zato se je ravno okoli tega tekmovanja dvigalo največ prahu. Hrvaški klubi so zaradi vojne izstopili iz t.i.m. lige NZJ, skoraj vzporedno pa so se za tekmovanje v prvi slovenski ligi, in ne kot je bilo predvideno v medrepubliški ligi - zahod, prijavili slovenski trije ligaši: Izola, Maribor-Branik in Koper. To je povzročilo težave zaradi klubov, ki so se tako številni naenkrat pojavili v tem rangu. Ligo so razširili na dvajset članov in na ta način našli salomonsko rešitev. Olimpija naj bi prvotno še vedno igrala v prvi zvezni nogometni ligi.

Čimbolj se je bližalo prvo kolo prve zvezne lige, tem več težav je bilo. Liga je bila sprva okrnjena zaradi izstopa petih hrvaških klubov, toda Olimpija je ostala. Prvo kolo je bilo predstavljeno. Olimpija bi morala gostovati v Beogradu pri Partizanu. Tekma naj bi bila na stadionu »JLA«. Verjetno še danes le redki vedo, kaj se je v resnici dogajalo pred nameranim odhodom »Zmajčkov« v Beograd. Govorilo se je o tem, da Partizan še ni odplačal odškodnine Olimpiji za prestop Džonija Novaka med črno-bele. In Olimpija naj zaradi tega ne bi nastopila na tej tekmi. Zopet drugi so celo govorili, da Olimpija ne bi smela igrati na stadionu, ki se imenuje po okupatorju. Vodstvo Olimpije je venomer poudarjalo, da se bo prilagajalo razmeram na »tržišču« in se ne bo oziralo na politične igrice. Kakorkoli že, v zadnjem trenutku so se odločili, da ne bodo dopotovali, in tako je slovenska nogometna liga dobila svojega enaindvajsetega člana. Slovenska liga je po številu klubov druga največja v Evropi!

Tolikšno število klubov pomeni, da bo letošnje igranje v ligi pravi maraton, ki bo ogromno dobička prinesel »majhnim« klubom, medtem ko se bodo morali »veliki« še kako znajti, če bodo hoteli to še ostati. Velik del sredstev za preživetje so bivši zvez-

Čepprav je reorganizacija ligaškega tekmovanja v slovenskem nogometu končana, se tudi v prihodnosti obetajo težave zaradi zmanjšanja števila ligašev v posameznih rangih. Zato izjave, da bo slovenska nogometna liga sčasoma močnejša od avstrijske, najbrž, vsaj v bližnji prihodnosti, niso utemeljene. Pojavlja se temeljno vprašanje, ki ga bo treba tudi s sistemskimi spremembami razrešiti: ali se odločiti za ligo z največ petimi močnimi klubi, ki se bodo borili za vrh, in ostalimi, ki bodo vedno le bili boj za obstanek; ali pa le opazovati, kako bodo najmočnejši slovenski nogometni klubi povsem po nepotrebnem izgubljali na kakovosti.

ni ligaši dobivali od vstopnic. Na tekmo med Olimpijo in Crveno Zvezdo je prišlo tudi čez 15.000 gledalcev, čeprav so bile cene vstopnic dražje kot običajno. Na tekmo s Potrošnikom iz Beltincev pa je prišlo borih 350 gledalcev. Na drugi strani t.i.m. »majhnim« klubom tak sistem koristi, kajti ob gostovanju Olimpije pride na njihove stadione tudi po več tisoč obiskovalcev. Vse je tako, kot je uprava Olimpije tudi predvidela, da bo, če bodo igrali v tej ligi. Seveda pa tudi vligi NZJ ne morejo igrati zaradi vojnih razmer in varnosti igralcev. Bivši ljubljanski prvoligaš se je tako dejansko znašel popolnoma nepripravljen v novi sredini. Se najmanj so se tega nadejali igralci, čigar motivacija za igro je, kljub temu da je Olimpija še vedno klub s profesionalnim statusom igralcev, tako nizka, kot verjetno še ni bila nikoli v njihovi nogometni karieri. Samo zamislimo si lahko, kako je Damirju Vrabcu ali Zoranu Varvodiću igrati na

igriščih, ki so v primerjavi s stadioni, na katerih so prej igrali, popolnoma nepripravljena, število gledalcev pa tudi na gostovanjih do desetkrat manjše. Lahko da se počutijo, ko jih vozijo po deželi na sončni strani Alp, kot nekakšna turistična atrakcija.

Zaradi vsega tega bo potrebno naslednje leto temeljito reorganizirati način tekmovanja. Zmanjšati število prvoligašev vsaj na šestnajst klubov in temu prilagoditi tudi število klubov v obeh območnih članskih ligah.

In kako poteka tekmovanje? Do sedaj so zaradi že naštetih razlogov najbolj razočarali igralci ljubljanske Olimpije. Absolutno prvi favoriti so najprej izgubili točki na gostovanjih pri celjskem Ingrad-Kladivarju in Steklarju v Rogaški Slatini, da bi na koncu koncev doživeli poraz še na vročem igrišču v Naklem pri tamkajšnjem domačem moštvu. Bivši medrepubliški ligaši so različno začeli letošnjo sezono. Verjetno še večje razočaranje kot Olimpija so nogometaši iz Kopra, ki pa so letos tudi močno igralsko oslabljeni. Potrebno bo kar nekaj časa, da se povrnejo v vrh slovenskega nogometa. Maribor-Branik in Izola sta precej uspešnejša, še posebej slednja, ki bo verjetno tudi trd oreh Olimpiji v boju za prvi naslov državnega prvaka Slovenije. Najbolj so presenetila Živila Naklo, ki so celo na drugem mestu po osmih kolih, resda s tekmo več od Maribor Branika in Olimpije. Zelo dobra igra Nakelčanov pa je tudi

odraz dobrega igralskega kadra. »Stebri« ekipe so vsekakor vratar Vodan, vezni igralec Ahčin, predvsem pa napadalca, pred kratkim tudi že internacionalca, Jerina in Taneski. Poleg Živila Naklo so dokaj uspešno štartali v maratonski ligi tudi igralci Mure iz Murske Sobote in celjskega Ingrad-Kladivarja. Že sedaj pa se je v spodnjem delu razpredelnice izoblikoval sloj klubov, ki bodo imeli ob radikalnem skrčenju lige naslednje leto ogromno težav. To so Primorje, Nafta, Domžale-Lek, Rudar iz Trbovelj, Jadran-Lama in predvsem Medvode. Seveda pa se je maratonsko prvenstvo šele začelo in do njegovega konca naslednjega leta bo verjetno še mnogo preobratov in raznoraznih presenečenj.

Za nogometne delavce pa velja: naredite ligo-tudi kakovostno in ne le kratkoročno zanimivo.

Goran Novković

V I T A L D A T A

Z LADJE!

Če vas ni pretresel film Rešitelj, vas bo tale novica: podgane namesto ekonomistov! Študentje analitične ekonomije, pozor! Na zahodu nove zgodbe. Kakor piše *The Economist* (14/9), si večina ljudi pod besedo ekonomist predstavlja nekoga, ki do onemoglosti gara ob vročem računalniku, dokler iz ubogih podatkov ne potegne ustrezne enačbe. Podoba se še zmerom prilega mnogim ekonomom, toda ne vsem. Nekateri se ukvarjajo z opazovanjem podgan... Trije Američani so v septembrskem *Economist Journal-u*, »bibliji« Britanskega kraljevskega ekonomskega združenja, objavili svoje izsledke iz »podganonomije«, ali - kot sami pravijo - »pot theory«. Može so pač precej dobesedno vzeli Keynesov koncept živalske življenjske moči (podjetniške vneme). No, glavni razlog proti uporabi ljudi v eksperimentih, pri katerih testirajo, kako posamezniki izbirajo med dvema nedoločljivimi izidi (konkretno: izbira investitorjev med različnimi vrednostnimi papirji z različno stopnjo tveganja), je to, da človekove odločitve vedno temeljijo na hipotetičnih rezultatih oziroma možnostih, kjer pričakujejo morebitne nagrade. Podgane so poleg tega cenejši način raziskovanja. Žejne domače živali so imele na izbiro dva vzvoda z različnim »odplačevanjem« (število skodelic vode) in stalno verjetnostjo razdeljevanja določenih količin vode. Med vzvodom so morale izbirati vedno znova in znova nekaj dni. Indiferenčna krivulja podgan (v tem primeru enaka zadovoljnost med tveganjem in pričakovanim povračilom) so nato preverili s T-testom (uporabljen v statistiki za merjenje točnosti rezultatov), ki pa je le potrdil konveksnost krivulj indifferenčne. Podgane bi očitno bile tveganju nenaklonjeni investitorji! *Economist* zaključuje prispevek s predlogom, da bi podganam morali ponuditi priložnost v ekonomskem napovedovanju, če

so že tako dobre pri izbiranju, ter globokoumno ugotavlja, da bi bile precej cenejše od (preplačanih) ekonomistov! G. Sachs torej ni podgana, saj ni zbežal z gnile slovenske ladje, ki ji grozi brodolom. Ekonomisti - bodite podgane in s... na zahod, dokler je še čas, ali pa pojdite na svoje!

ČEBULA TERMINATOR

Druga zanimivost prihaja iz Severnega morja, natančneje s Shetlandskih otokov, kjer na ribjih farmah v številnih zalivih vzgajajo 12.000 ton lososov letno, kar pomeni tretjino celotnega števila v Združenem kraljestvu. Toda otoški »farmerji« se soočajo z velikim problemom morskih uši, ki glodajo ribe, ter jim tako kvarijo videz in seveda vrednost, včasih pa mogoče ribe celo ugonobijo. Letos se je med otočani našel podjetnež, ki je v vsako izmed svojih 90 m³ velikih varovalnih mrež (v vsaki je okrog 7.000 enoletnih lososov) tedensko pometal po 7 kg čebule in glej - na njegovih lososih uši ni bilo več! Ideja, da čebula uničuje uši, sicer izvira s Forserskih otokov (poleg Orkneyskega še zadnje otočje severno od Britanije), nihče pa ne ve, kako čebuli to uspeva. *The Shetland Salmon Farmers' Association* se je odločila to ugotoviti in je začela s triletnih raziskovalnih projektom, da bi spoznali čebulino učinkovitost in izbežljali uničevalca uši iz neurejene množice kemičnih snovi v tej povrtini. Znano je sicer, da so fenolične sestavine v čebuli nevarne gobam, nihče pa še ne more trditi, da ubijajo uši. Vzgojenci lososov sicer poznajo druge načine za nadzorovanje morskih uši. Nekateri uporabljajo »wrasse«, majhne ribe z mesnatimi ustnicami (*Labridae*), ki jedo uši z lusk, vendar je le-te treba loviti na odprtem morju ter skrbeti za manjše luknje na mrežah. Večina farmerjev je zato doslej najraje uporabljala insekticid diklorvos, ki pa ga zeleni ne marajo, ker lahko brez težav scurlja na odprto in ubija ostale morske živali, lahko pa bi preko lososov

prišel tudi v človeka, čeprav to ni dokazano. Uporaba čebule tako ne bi prav nikogar motila. Večina ljudi zaradi nje joče; šentlandčani bodo brisali solze sreče!

AMERIŠKI SEN

Združene države se počasi, a vztrajno pogrezajo v močvirje kriminala. Trenutno niste varni niti, če se držite prometnih predpisov in ustavite vozilo pri rdeči luči. Ustavite - in morda ste avto izgubili za vekomaj. Tatovi so se osredotočili na izredno preprosto način ugrabljanja avtomobilov: preprosto ukažejo vozniku, naj se pobere iz avtomobila, nato s pištolo v roki sedejo za volan in izginijo. Takšen način kraje avtomobilov je precej lahek, toda kazni so zaradi uporabe orožja pri ropu neprimerno višje kot pri sami kraji. San Diego, Atlanta in Los Angeles so že zelo okuženi s tem novim valom kriminala. V Houstonu poročajo o desetih primerih takšnega ropa dnevno, toda prava mala epidemija se odvija od začetka avgusta v Detroitu, kjer je avtomobile moralo prepustiti kar 300 soferjev. Nekaj ljudi, med njimi policaj, ki ni bil na dolžnosti, je bilo ubitih, ker so se skušali upreti. Doslej so aretirali 200 sumljivih (2/3 avtomobilov je spet najdenih), vendar je center Detroita (*inner city*) zaradi samotarskega ropanja še vedno podoben Zagrebu pred tednom dni. Kar pa ne pomeni, da so soferji v predmestjih varni. V detroitskem časopisu poročajo o še novejšem valu kriminala: prebrisani tatovi zamaskirani čakajo na predmestnih zasebnih cestah in krajejo Rolexove ure z zapestij bogatih lastnikov. Sumimo na povezavo z Robin Hoodom, princem tatov!

JAPONSKA MORA

Na prenasčenem Japonskem pa se že dogaja, kar se drugod šele bo. Ne povsod, seveda. Ker je za nove avtomobile zmerom manj prostora, se izdelovalci avtomobilov preusmerjajo v biznis

parkiranja avtomobilov. Spodbuda je prišla zaradi novih drastičnih parkirnih predpisov, ki so začeli veljati to poletje in so začinjeni z blazno visokimi kaznimi. Za registracijo avtomobila na Japonskem mora odslej lastnik imeti dokaz, da ima kje parkirati. Nakar dobi posebno nalepko. Odveč je govoriti, da je parkiranje avtomobilov bajno drago, saj v nekaterih delih Tokija doseže 230.000 jenov (skoraj 3.000 DEM) mesečno! Nekateri japonske avtomobilске firme so hitro reagirale in da bi preprečile gospodinjstva rumencev v nakup drugega avta, so začele prodajati naprave, ki omogočajo dvoplastno parkiranje. Dva avtomobila sta tako lahko parkirana na istem parkirnem prostoru. Voznik zapelje prvega na majhno ploščad, ki jo nato z vzvoda dvigne, tako da lahko spodaj parkira še drugega, ki ima nad seboj streho. Mini-dvigalo, torej. Pričakovati je, da bodo takšnji inovatorji kmalu spackali tudi dvo- in tri- nadstropno dvigalo te vrste. Kakšna je nevarnost za okolico, nam ni znano. Toyota prodaja sedaj šest takšnih naprav, ki stanejo med 1.3 in 1.7 mio jenov. (ca. med 17 in 21 tisoč DEM!). Honda je ustanovila podružnico, ki ne le prodaja te naprave, temveč tudi upravlja s parkirnimi prostori in tako daje kupcem avtomobila informacije o razpoložljivosti parkirnih mest. Nissan ponuja napravo te sorte, ki avtomobile celo spušča v za to pripravljen prostor pod zemljo. Za tiste, ki želijo ubežati povsod navzočim prometnim zastojem, je Nissan tudi odprl poseben »premični parking« 140 km iz Tokia, kjer ponuja vrsto najrazličnejših tečajev: od začetniškega do tistih specialnih za divjanje po naravi, torej izven ceste. Povprečen japonček namreč sploh nima kje umazati svojih gum. Kakorkoli že, še najhujša se mi zdi Hondina strategija; si predstavljate, kako bi bilo, ko bi Zastava odkupila vse parkirne površine sredi Ljubljane (ali vsaj tisto na Trgu osvoboditve), kjer bi lahko parkirali le vozniki yugotov in stoenk!? M.D.

Prebivalci Slovenije, vseh narodov in narodnosti,

Z odlokom Predsedništva SFRJ mi odhajate iz Jugoslavije, in kar je najvažnejše, JLA bo mirno odšla z svojo tehniko iz Slovenije. Na ta korak je bila prisiljena, ker smo ji dali epitet OKUPATORSKE VOJSKE. Obenem smo pozabili ali pa se trudimo pozabiti koliko je truda, znoja in znanja vložila ta naša Armada v razvoj Slovenije, skozi izgradnjo infrastrukture v večjih mestih vaše dežele (ceste, vodovodi, razvoj podjetij posebnega namena...). Pozabili smo celo, da so pripadniki te iste Armade, dajali dnevnice solidarnosti pri poplavih in ostalih elementarnih nesrečah v Sloveniji. Ali ste vi osebno videli, da je Armada uporabila eden edini metek proti civilnemu prebivalstvu? Neverjetno, ampak resnično, mi to Armado nazivamo OKUPATORSKO. Ali je mogoče da okupatorska Armada sodeluje v razvoju, kakor trdijo naša informativna sredstva - »okupirane dežele«? Kakšen apsurd!

Naš znani znanstvenik dr. Jurij Zalokaj v tekstu naslovljenem »Politiki« pravi: »Ne mečite nas iz Jugoslavije« ker je narod zaradi rigorozne zaprtosti informativnega prostora neobveščen o dogajanjih o Jugoslaviji, zaveden in izmanipuliran od slovenskega rukovodstva. To kar se sedaj dogaja v Sloveniji je izdaja Slovenskega naroda in njegovih interesov. Ko smo na plebiscitu glasovali ZA, smo glasovali za samostojno Slovenijo v okviru Jugoslavije v kateri imamo veliko osebnih in poslovnih prijateljev. Očitno je da

smo prevarani z mosovno in totalitarno propagando. Nažalost je tudi del naše elitne inteligencije podpadel pod vpliv navedene propagande.

Ali se zavedamo naše bodočnosti izven Jugoslavije? Ali vemo kaj se je zgodilo s Slovenci v Austriji? Asimilirani so. Izgubili so svojo nacionalnost, svoj jezik in kulturo. Zavedajmo se da nas naše rukovodstvo v bodočnost vodi na pot asimilacije in izgube Slovenske nacije, na pot v neznano s katere ni vrnitve. V tej novi »deželi« v prvi fazi, bo v naše domove vlezla beda, strah, lakota in revščina, v drugi fazi pa bo naša »dežela« sprhneta pripojena teritoriji Austriji in Italije, ker je Osimski sporazum zaključen med Jugoslavijo in Italijo. Tedaj nastopa asimilacije, izguba naše ancionalne samosvojnosti. Ne pričakujmo da nam bodo »zavezniki« dali

ekonomsko pomoč. To so samo prazne obljube s ciljem razbijanja Jugoslavije, da bi potem med seboj razkosali našo deželo.

SLOVENCİ, naša usoda je v naših rokah, ne pa v rokah naših vladarjev, ki niso in ne bodo občutili revščine v katero nas rinejo!

Ne dovolimo da JLA zapusti teritorij, ne tretirajmo jo kot okupatorsko vojsko, ker ona mora še naprej ostati garancija miru in varnosti, naj tudi naprej ostane branilec naših meja in zračnega prostora, ker mi to želimo.

Probudimo se iz sna zapeljanosti, odvržimo obljube, ki so nam jih dali naši vlastodržci, ker smo do sedaj zapeljevani. Vprašajmo se kaj je boljšega v naših domovih po prihodu DEMOS-a na vlast, razen odpuščenja iz službe, likvidacije podjetij in osebnih dohodkov, skratka opadanja NAŠEGA ne pa tudi NJIHOVEGA življenjskega standada?

Smo mar to želeli? Sigurno nismo, zapeljani smo in ogoljufani. Še ni pozno da slovenski narod to popravi, ve se kako in kakšen način.

ZA LEPŠE JUTRI

Kar ste imeli sedaj čast prebrati, je vsebina letaka, ki kroži po Kranju in verjetno še drugod. Nalašč sem pustil vse napake, da bo razvidno, v kateri predalček spada naš »rojak«. Čeprav me prsti srbijo, teksta ne bi rad komentiral, da ne bi kdo to izkoristil in rekel, da smo slovenski novinarji pristranski.

E.Z. Mucy

Zahvalnica gospodu Loj-zetu Peterletu

Zahvaljujem se vam, ker ste se oglasili in me podprli pri pridobitvi poslovnega prostora v občini Center. Pravite, da ste z mojimi težavami seznanjeni in začudeni, ker toliko časa čakam na prostore za knjigarno. Obsodili ste - kot vidim - tudi občinarja Branka Cvelbarja in druge občinske veljake. Videti je, da moj položaj razumete. Vse to pišete v pismu, ki ste mi ga poslali, vendar ga še nisem dobil. Verjetno bo prišlo, saj veste, kako delajo na pošti.

Dušan Cunjak, Ljubljana

PREDLAGAMO IN OPOZARJAMO

Udeleženci srečanja z naslovom Slovenski krščanski demokrati in mladina na vseslovenskem taboru SKD v Novi Gorici smo razpravljali o spremembah v šolstvu, zaposlovanju in informacijah.

V razpravi o zaposlovanju in obveznih izbirnih vsebinah smo bili mnenja, da so obvezne izbirne vsebine dragocena novost za dijake. Hkrati pa smo soglasno ugotovili, da so dijaki in njihovi starši ter učitelji slabo obveščeni o možnostih izbire in njihovi pravici do izbire obveznih izbirnih vsebin.

Zato predlagamo Zavodu za šolstvo in vodstvu šol, da o izbiri obveznih izbirnih vsebin ne samo formalno temveč izčrpno in pravočasno obvestijo vse dijake in njihove starše ter učitelje.

Za SKD

Primož Bulc

PROF. EDI KOCBEK - O
SEBI

Redko katera oseba v novejši slovenski zgodovini je bila izpostavljena tako intenzivnemu opazovanju, hvali in kritiki kot pok. Kocbek. Z večjim vplivom (predstavniki katoličanov! op.p.), kot Kidrič in Kardelj je postavljen v sredo političnega dejanja v levem taboru v letih 1941/46.

Cenili so ga in se z njim identificirali razni sodelavci, zavezniki revolucije iz tabora nekomunistov. To še posebej velja za oni del katoliške javnosti, ki je končala na strani revolucije. V Kocbeku so videvali sebe in zagovor svojih stališč med in po revoluciji.

Njegova povezava s komunisti leta 1941 naj bi bil pošten, edinstven poskus ustvariti sprejemljivo politično in družbeno sodelovanje med komunisti in preostalimi političnimi in družbenimi gibanji.

Pred kratkim so izšli novi Kocbekovi dnevniki in sicer za dobo od 1. sept 1945 do srede 1946. Novo je dejstvo, da so ti dnevniki izšli nepopravljeni, točno taki, kot jih je pokojnik zapisal. V taki formi verno pričajo o značaju, delovanju našega pokojnika.

Poglejmo iz vidika pretekle kritike in hvale Kocbekove izpovedi v omenjenih dnevnikih.

Disident... (Dnevnik 1/45, stran 99) Moral bi biti član prezidija v Beogradu. Moral bi biti upoštevan pri vseh posvetovanjih in forumih, ki odločajo o usodi slov. naroda. Jaz upravičeno predstavljam veliko število na Slovenskem. (Dnevnik 1/46, stran 61) Cilj nam je OF, iz strahu, da se ne vrne staro strankarstvo. (11/45, stran 13) Jaz sem svaril pred kakršno koli opozicijo. (Dnevnik 11/46, stran 193) Sovjetska Zveza ena sama pot navzgor, ki se bo končala s končno zmago socializma in komunizma. (Dnevnik 46/1) Dejstvo, da je tako (komunizem) in da ne bo drugače! (Dnevnik 45/76) Jugoslovansko škofovsko spomenico o silnih krivicah odklanja v celoti, argumentira. Sedaj so novi časi, spomenica je izdajstvo! (1)

(11/46/80) »Komunisti so si morali sociološko diferenciacijo nasilno ustvariti. Vojno so hoteli čim bolj izkoristiti za sebe. Oni so začeli dražiti in izzivati reakcijo z atentati in likvidacijami, ne pa reakcija nje.« Isto tam 80: »Tone Vodnik, beli so prav govorili o popolni neresnicoljubnosti komunistov in beli so bili v podatkih točni.« (46/1/206) »Spoznam, da sem iz partijskega boja izšel osebno z manjšo politično težo, kakor sem vanj vstopil.« (2)

Pretirana osebna ambicija. V tej karakterni značilnosti prof. E. Kocbeka si moramo tolmačiti njegovo, za slovenski narod, tako pogubno politično delovanje, npr. 45/70 pismo G. Bakiču. »Javite mi pismeno razloge, zakaj nisem bil povabljen k svečani predaji sovjetskega odlikovanja Maršalu 29.IX. o.g.« 45/146 prof. E. Kocbek je silno razočaran, ker je dobil odlikovanje za narod II stopnje. Mu je premalo!

Resnicoljuben. Kocbekov politični in moralni prestiž je tržaški pisatelj Boris Pahor skušal predočiti kot nekako slovensko zgodovinsko prelomnico z intervjujem, Zaliv 1975. Kocbek je trdil, da za pokol domobrancev dolga leta ni vedel in »v Slovenijo sem se smel vrniti šele 1946 po dveh in pol letih.« Na tem področju je Kocbekov debakl popoln.

Iz Dnevnika 1945 (!) so razvidna številna potovanja v Ljubljano! Glede pokola. (46/1/95) »Vem za toliko grozot OZNE, da se mi lasje ježijo.« V Dnevniku 45 prof. Kocbek omenja štirikrat pokol 3000 domobrancev. Kocbek omenja tudi sprejem pisma od domobranca, ki se je rešil pokola. Najhujša pa je izjava Kocbekovega sodelavca, njegovega uradnika iz tistih let, g. Janeza Gradišnika (izdajatelja teh dnevnikov! op.p.). »Vsekakor ne drži, kar je prof. E. Kocbek rekel Pahorju za Zaliv 75, da je zvedel za pokol poleti 46, ko se je z družino vrnil iz Beograda.«

Solidarnost... do najožjega sodelavca v OF, Josipa Vidmarja. (46/1/188) »Vidmar si je dal prepeljati k sebi privatno knjižnico

Žorž Verovška, 20 omar. Tega nisem pričakoval od Vidmarja. (45/44 Dr. Anton Trstenjak, njegov veliki prijatelj.) »Ima zveze z OF, OZNO in partijo.« (11/46/62 o Kidriču) »Kidrič je bik, človek nasilja.« (11/46/183/4) Vida Tomšič »organizira brutalne akcije proti nunam, menihom (Pleterje!)«. (1) Iz dnevnika simpatično izpade znani prof. F. Jeza. Ta redno obvešča Kocbeka o zahtevi OZNE, naj o njem poroča.

Izvenzakonska erotika. (11/46/10) »Zgodila se je mala nerodnost, ki tudi ni nerodnost. Ko sem odmaknil usta od žehtečega, globokega poljuba, je ona hotela nadaljevati, jaz pa na to nisem bil pripravljen.« (11/46/14) »Nazadnje sem bil znova težak do te žene, ki sem že dolgo misli nanjo in jo čustveno že pozabil. Postala mi je zopet mila in intimna. Stara rana se je odprla in me začela boleti v vsem fizičnem in duhovnem obsegu.« (11/46/141) »Nova Diana, plemenita žival, rjave oči, zdravi zobje, prijeten glas, vitek stas, žameten čar, čista strastnost. Govoril sem ji Ti si kraljica...« (Istotam) »Luiza (hčerka op.p.) je prava pravcata majhna erotična ženska.« (Istotam # 150) »Snoči zborovanje. Poslušala me je tudi Diana, prvkrat.« (46/1/108) »Zato sem jo izredno rad in slastno poljubal (Marinko op.p.). Bil pri Marjani, dober in nežen. (Istotam 123) »Popoldne bil pri Marjani. Odšel sem omamljen od njenih ust. Obljubil sem pomagati pri ureditvi penzije.« (46/1/206) »sem erotično nezadoščen, čutim, da ljubim ženskost.«

Alkohol. 46/1/62 »Zdravka (žena op.p.) me je zopet razočarala s svojim nagnjenjem k alkoholu.« (45/11/19) »Nazadnje sem bil pijan,« (istotam 118) »okajen,« (# 169) »pil sem preveč.«

Previdnost. (46/O/166) »Imam posebno srečo, da lahko živim sam iz sebe, da sem rezerviran, tudi tam, kjer druge zanaša in kjer je modro in potrebno, da je človek previden in pravičen.« Ta ugotovitev predstavlja duhovno sliko našega Kocbeka. Namesto odločnosti, opozicije porajajoči se diktaturi je bil raje moder in pravičen do smrti... Bil je kritičen do nove oblasti, toda nikdar ni načel njihovo legitimnost. Za prof. E. Kocbeka, ki je pritegnil v levi tabor toliko naroda, je to odločno premalo. A. Solzenicin pravi o previdnih ljudeh: »Previden človek ni nikakršen človek.« In še boljši je za našega Kocbeka Benjamin Franklin, ameriški predsednik: »Tisti, ki odstopa od bistvenih svoboščin (politični pluralizem op.p.) zato, da uživa začasno sigurnost, ne zasluži niti svobode niti vamost.«

(1) Gornje dokazuje Kocbekov načelni pristanek k diktaturi KPS. Kritiko omeji v glavnem na osebne dnevnike. Posebno previden je 1941/45!

(2) Dobra, važna Kocbekova ugotovitev! Vprašanje, zakaj ni odskočil.

Dr. Peter Urbanc

SRADIO*
STUDENT
DOUBLE MONO LOONEY FM RADIO

BOMBOLA

**Igra, ki osvaja
vsak torek
ob enajstih**

ČASOPIS **EHO** in **RGL**

VERSAKO SOBOTO ORGANIZIRATA IGRO

»KOORDINATE SREČE«

Hitri lahko dobijo do **12.000 din**

Začetek igre ob 8^h na frekvencah RGL

102 in 102,4 MHz

NAGRADNA KRIŽANKA

sestavil: SIMON BIZJAK	PLavalni klub	ROBČAR	GLAVNA SESTAVNA MASČOB	OZKA POT, STRUGA	BIVŠI KUBANSKI POLITIK	KARLOVAC	RASTUNSKA BODICA	OSEBNI ZAJEMEK	TURISTIČNO RAZVITA OBALA	ŽIDOVSKI MESEC (JURIEL)	NAJDALJŠA REKA PIRE- NEJSKEGA POLOTOKA
VARSTVO MOČNEJŠE DRŽAVE PRED ŠIRKEJSO											
SHRAMBA ZA KOLESA											
TRIBUNA	BIVŠI IRSKI NOG. (GEORGE)					NAVITEK					
	NEREALNOST					LEVSTIKOV JUNAK					
EFEKT											
VRSTA ZLUTINE							PRAVO- PISEC	PISEC VELJ- KANOVIC			
								ZDRAVNIK ZA ŽIVALI			
★											TRIBUNA

TRIBUNA	KRALJ GERMAN- SKIH SVEBOV	ŽENSKA KI BARVA	SPLAVILO	TRENJE			OTOK OB SARDINJI						TRIBUNA
GROBO DOMAČE SUKNO				ERNEST PETRIC		POSNETEK	IZDELO- VALEC ETUIOV	IT.KEMIK (GIULIO)				DEL VOZA	SOĐNIK V GR.MIT. PODZEMLJU
				REKA V ZAH.BOSNI				IVO SVETINA					
JEZIČNIKI, SPLET- KARSKI ODVETNIKI								BIBLIJSKI OČAK			OERSTED		
								GORSKI VZPON			BOJNI POHOD		
POSMEH- LJIVOST									OŠTEVANJE				
									MREŽASTA TKANINA				
DEL OBLAČILA							METEOR						
ENOTA ZA EL. MOČ				INSTINKT	BABICA (NAR.)		VRSTA AM. RAKET					PRIPADNIK NEKDANJE RUSKE STRANKE	ORIENTAL- SKA UTEŽNA MERA
KRAJ POD FRUSKO GORO					PTICA UJEDA (BRKATI)		ABECEDA						
ŽENSKA V INDUAN- SKEM OKOLJU					TONE KUNTNER		DOLOČITEV VELIKOSTI Z MERJE- NJEJ	LEPOTNA POSODOVKA, VRSTA SLECA	DOMAČIN- SKI VOJAK V VAFRIKI	POŽELENJE STRAST	ROD		
					ERICA JONG								
TANTAL			NIKAL- NICA			AMERCU	NIZOZEMSKA REKA				OL.MESTO TURČIJE	VRSTA BUDIZMA	
					NAMEN NAMERA								

★													TRIBUNA
STADION CRVENE ZVEZDE											AM.PEVKA TURNER	STARO- JUDOVSKI KRALJ	SKRAJNI KONEC POLOTOKA
TRIBUNA	IZSTOP ORGANA, HERNIIJA								LOVEC NA KRITE				
	MELUŠČE								PISEC FLEMING				
ŽLOVEK, KI CENI LE GMOTNE DOBRINE													
VERGILOV JUNAK								PRIZORIŠČE V CIRKUSU					TRIBUNA
VULKANSKI IZMEČEK								STARA JAPONSKA PRESTOL- NICA					TRIBUNA
													TRIBUNA

MED PRAVILNO REŠENIMI KRIŽANKAMI, KI JIH BOMO PREJELI DO 7.OKTOBRA, BOMO IZZREBALI TRI NAGRAJENCE, KI BODO DOBILI PO ENO KNJIGO ZALOŽBE EMONICA.

Tekila gverila

»Juan je drmnuo tekilu,
Juan je skupio gverilu,
Juan je pucao u stilu: rataratata!«

(Bajaga)

Najprej, ljube bralke in dragi bralci, Vam dolgujem opravičilo. Zadnjič sem namreč izginil kot kafra. Bil je petek 13. in si pač nisem upal na plano. In refren v podnaslovu je spet nepreveden iz bizantinsčine, toda v slovenščini zveni tako prekleto suhoparno, da mi ni preostalo drugega kot da ga prenesem v originalu. Morda jih zaradi tovrstnega heretizma še dobim po glavi, toda kot sami veste, še Švejk v slovenščini zmanjka usodne sočnosti.

Drugo, kar v tem refrenu ne štima, je to, da sta dve usodni stvari malo preveč metaforični: Juan in Tekila. V resnici sta to Sloba in »šljiva«. Gverilce sem si pa tako ali tako predstavljal kot zveri v človeški podobi, ki jim ni nič jasno in ki iz čiste togote masakrirajo nedolžne ljudi. In tudi njihovim vodjem kaj kmalu sredstvo zamegli cilj in hudič je takoj pri roki: kri šprica naokoli, da je groza. Nobena zver ni bolj zverinska od pravega gverilca.

Hrvaška krvavi mnogo bolj, kot če bi jo napadale najkrvoločnejše zveri. Kadar ponorelo krdelo slonov pomendra kakšno afriško vas pri tem ne izbira ciljev. Srbi cilje izbirajo in to je mnogo huje. Bolnišnice, cerkve in spomeniki bi sicer ostali celi. In da gre za navadne zveri, priča dejstvo, da vse uničujejo tako, da niti sami tega ne bodo mogli nikdar uporabiti. Možno sicer je, da vedo, da je vojna za njih že vnaprej izgubljena, a če si pripravljen umreti zgolj zato, da pokolješ in porušiš, zagotovo nisi človek. Pa še vojna izgubi tisti svoj atomsko majhen konstruktiven smisel!

Vojna se torej zanesljivo ne bo končala za zeleno mizo, ker zver človeške govornice žal ne razume. Utišaj jo tako, da ji pošlješ patron skozi glavo.

In kako potem opravičiti množičnost zveri v človeški podobi, ki predstavljajo nek »velik« narod? Antropologi bodo morali svojim teorijam o rasizmu

preprosto dodati še kakšno. Ker Srbi se proti vojni borijo predvsem tako, da se moški skrijejo pred pozivom oblasti, ki jih kot kanonfuter pošilja v smrt, in ženske tako, da tulijo, da svojih sinov niso futrale zato, da bodo crknili na fronti. Kakšna zblojenost je to, lepo vas prosim! Nihče namreč ne dvigne glasu in javno reče: »Vojna je svinjarija in kdor jo začne, mu je treba odrezati jajca!« Tega si Srbija danes na glas ne upa priznati. Heroji pa taki! Kot kaže, raje crknejo, kot pogledajo resnici v oči. Najnevarnejše je seveda množično prepričanje, da je vojna sicer slaba, je pa cilj zato dober. Dokler Srbi enkrat za vselej ne skapirajo, da so majhen in zahrbtnen narod, da so veliki narodi sploh passé in je v tem stoletju v modi svetovljanstvo in ne hegemonizem. Le Sloba in Sadam na tem ljubem svetu tega ne kapirata!

In seveda evropska in svetovna politika, ki ima pač svoje interese za zatiskanje oči pred bodečo resnico. Dokler svet ne bo pozabil na svoje banalne mikroekonomske interese (da ne rečem osebne podjetniške interese določenih evropskih zunanjih ministrov, predvsem pa kavbojev), bo tekla nedolžna hrvaška kri in bo Srbijanec razmišljal o veliki Srbiji. Do takrat, ko ga bo zalil hladen tuš revščine, bo mrtvih že toliko ljudi, da bo vse brez veze. In takrat bo Srbom še majhna Srbija prevelika. Za Hrvate je to žal slaba tolažba. Svet bo torej moral poseči še kako drugače kot z mirovnimi poslanicami, ki so že tako ali tako prerasle v grob cinizem. Čimprej tem bolje, tudi za njih same, ker so zveri na fronti z vsakim dnem borbe bolj zveri in manj ljudje. To pa je tudi za njihove riti lahko nevarno. Da ne bodo postali names-to bogaboječih še česa drugega boječih!

Kako pa vse to sovпада z domnevnimi prostožidarskimi načrti, je seveda spet neka čisto druga pesem, če seveda drži teza, da je vsaj polovica evropskih zunanjih ministrov masonov. Potem Hrvatom zares lahko pomagajo samo še papeževe molitve za mir. In krvava bitka za svobodo. Pa lep pozdrav in mirno noč Vam želim!

Vaš Hamfri Bogart

V Ljubljani, 26. septembra 1991

Ps. Sedaj je šele jasno, kakšen krompir smo imeli Slovenci. In s kom smo imeli opravka. In da umik vojske iz Slovenije ni rezultat nekih pozitivnih pogajanj ampak suhe vojaške logike. To seveda v ničemer ne zmanjšuje uspešnosti slovenske aktivne obrambe, nasprotno: šele na primeru Hrvaške je postalo jasno, kako dobra je bila. Odcepitev pa je dobila polno legitimnost. Mi v »Jugoslaviji« zares nimamo več kaj iskati!

OLIMPIJSKE IGRE

